

[inhoud](#)

MAP

AMERSFORTIA

AMERSFOORT

Opmerking: Deze knipselmap bevat gegevens afkomstig uit het digitale Eemslanse krantenarchief - <http://archiefeemland.courant.nu/> - over het wel en wee van de zuivelindustrie van Amersfoort. Het is één van de ca. 20 Mappen over dit onderwerp. Het is geen uitgewerkte verhaal, maar bevat alleen de *bron gegevens* zoals ik ze tegen ben gekomen. Sommige zijn in de mappen geplaatst als *knipsel*, de langere artikelen als integrale tekst. (Doel hiervan is de betere toegankelijkheid voor zoekmachines als Google e.d.) Serieuze belangstellenden kunnen bij zuivelhistorienederland.nl de bron-bestanden en de MAP-versie in een OpenOffice.org bestand opvragen.....

www.zuivelhistorienederland.nl

Geplaatst als β versie 2012-06-07

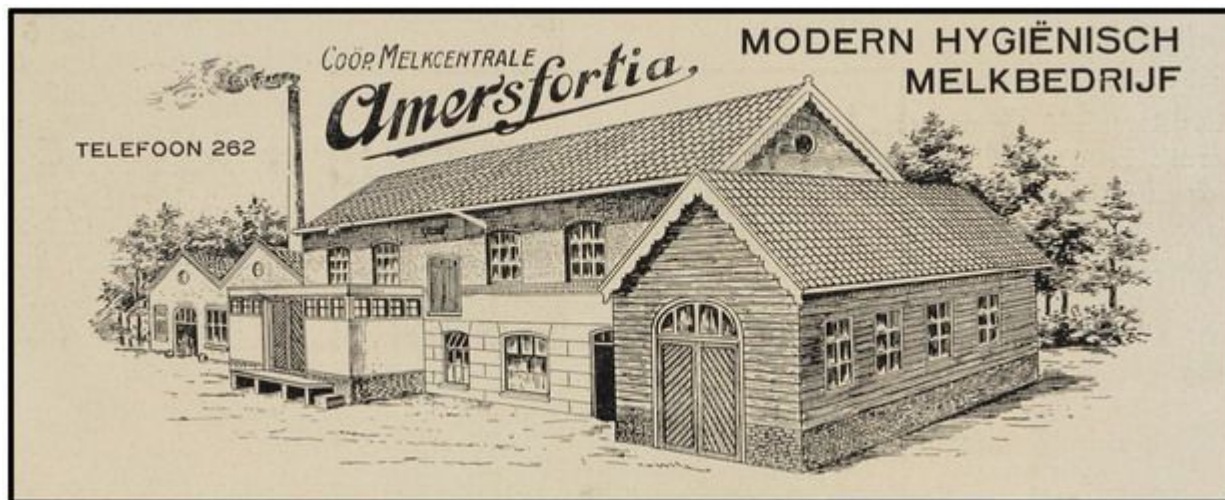
Inhoud

MAP Zuivelindustrie Amersfoort

Datum	Onderwerp	Blz.
xxxx	Afbeeldingen / tekeningen / foto's	5
	Knipsels op jaarvolgorde	
1890-12-02	Lezing in Amersfoort over Zuivel- en Boterfabrieken - T. J. Swierstra uit Wageningen	10
1897-02-04	Kort bericht dat ene <u>J. K. van der Wal</u> gebouwen en terreinen koopt in Amersfoort	
1897-02-11	Toelichting op de plannen van de heer J. vd Wal	
1897-02-13	Benoeming eerste zuivelconsulent – Swierstra uit Weidum (fr.) - Zie ook bijlage-1	
1897-02-22	Oproep voor toekomstige melkrijders voor bijverdiensten fabriek vd. Wal	
1897-xx-xx	Knipsels: advertenties berichten over Amersfortia	
1913-12-31	Plannen van melkveehouders voor een coöp. Melkinrichting en Zuivelfabriek	
1914-02-12	Lezing door FNZ. Secretaris O. Reitsma over dit onderwerp	
1915-02-25	<i>Amersfortia</i> krijgt andere eigenaar: T. Sieperda neemt fabriek over van J. vd. Wal	
1915-03-27	Verhaal over kiemvrije gepasteuriseerde melk uit <i>Amersfortia</i>	
1915-04-02	Amersfortia per 1 april 1915 in andere handen	
1915-09-14	Ingezonden: Dir. Sieperda over melkprijzen	
1915-10-28	Kort verslag bijeenkomst melkveehouders	
1915-10-30	Ingezonden nav. voorgaande verslag	
1916-01-18	Aanvraag; Hinderwetvergunning - uitbreiding <i>Amersfortia</i> Laaglandscheweg	
1916-09-29	Verslag verg. Bond van Melkveehouders	
1917-08-10	Melkvoorziening Amersfoort afgelopen jaar 1916 - gegevens	
1918-11-09	Reactie op ingezonden bericht	
1918-11-12	Moeilijkheden bij Amersfortia – mening officiële instantie (keuringdienst!)	
1918-11-14	Ingezonden: n.a.v. voorgaande door Dir. <i>Amersfortia</i> – probleem met dir. keuringdienst	
1919-04-30	Gesprekken tussen (Bond v ?) Melkveehouders en Coöp. Melkslijters vereniging	
1919-05-08	Spoedvergadering Bond v. melkveehouders – melkprijs	
1919-05-09	Standpunt Coöp. Slijters vereniging - melkprijs	
1919-05-28	<i>Amersfortia</i> door T. Sieperda verkocht aan de Coöp. Melkslijters Vereniging	
1920-02-16	Officiële aanvraag Melkinrichting <i>De Geldersche Vallei</i> – door T. Sieperda	
1920-04-09	Lezing Zuivelconsulent Hylkema over coöp. zuivelfabrieken	
1920-04-23	Door komst <i>De Geldersche Vallei</i> onrust in veehouders en <i>slijtersland</i>	
1920-04-27	Actie voor melkprijzverlaging	
1920-05-04	Opening <i>De Geldersche Vallei</i> – dir. T Sieperda	
1920-06-08	Nogmaals de melkprijzen	
1920-06-12	Nogmaals de melkprijzen	
1920-06-15	Ingezonden <i>De Geldersche Vallei</i>	
1920-06-17	Commentaar op melkprijzen Amersfoort door <i>Amersfoortsche Courant</i>	

1920-10-19	Melkvoorziening	
1923-06-12	Onerlijke concurrentie – volgen van Slijter de Vries door <i>De Geldersche Vallei</i>	
1926-06-26	Oprichting nieuw bedrijf <i>de Amersfoortsche Melkinrichting</i> – A.M.I. Van Stalenhoef	
1928-10-12	Verkoop De Geldersche Vallei – bedrijf wordt voortgezet (nog adv. Uit 1932)	
1929-03-01	Plan voor Melkcontrolestation	
1935-06-21	Positief bericht Amersfortia over nieuw pasteuriseertoestel	
1940	Enige knipsels over Melkinrichting De Hoop van B. Schutte	
1941 ??	Coöperatie omgezet in N.V. - nog geen knipsel	
1941-06-30	Nieuwe - door overheid bepaalde - zuivelprijzen	
1948-07-02	Melk weer vrij verkoopbaar – zonder bon	
1949-05-04	Verslag receptie i.v.m. 30 jr. jubileum Amersfortia	
1949-05-27	Verslag feest n.a.v. 30 jr bestaan Amersfortia - (personeelsv. opgericht ?)	
1950-02-11	Beschrijving vernieuwde fabriek	
1953-07-02	Buitenlandse gasten opgetogen over melkcentrale „Amersfortia”	
1954-05-22	Luchtfoto	
1954-05-08	Advertentie met foto	
1955-01-07	„Luxemelk” 3,5% - voorlopig zinloos experiment	
1955-10-22	Uitbreiding met spoellokaal Slijters	
1956-01-27	Terugblik Directeur De heer v. Zeumeren verlaat „Amersfortia”	
1956-02-02	Receptie directeur De heer v. Zeumeren verlaat „Amersfortia”	
1957-01-31	In Amersfoort levert men geen melk met dode muizen	
1961-06-17	Afscheid Voorz. Amertf. Coöp. Ver. voor de handel in Melk- en Melkprod.	
1961-11-21	Groot feest personeel <i>Amersfortia</i>	
1961-11-29	Oproep om zaterdags geen lege flessen in te leveren	
1964-04-22	<i>Amerfortia</i> leverde al 5000 miljoen liter melk	
1968-05-29	Bod door CMC op aandelen Amersfortia – Verhaal over CMC-Melkunie	
1972-05-18		
1974-02-14	Veertig jr. in de zuivel Directeur P. W. Stalenhoef neemt afscheid van Melkunie	
BIJLAGEN		
Bijlage-1	Zuivelconsulent	
Bijlage-2	Ontwikkelingen de zuivelbereiding op de Veluwe 1898 - 1948	

Afbeeldingen van Amersfortia

Tekening gedateerd als ca.1929

Bron: www-Archiefzeeland.nl

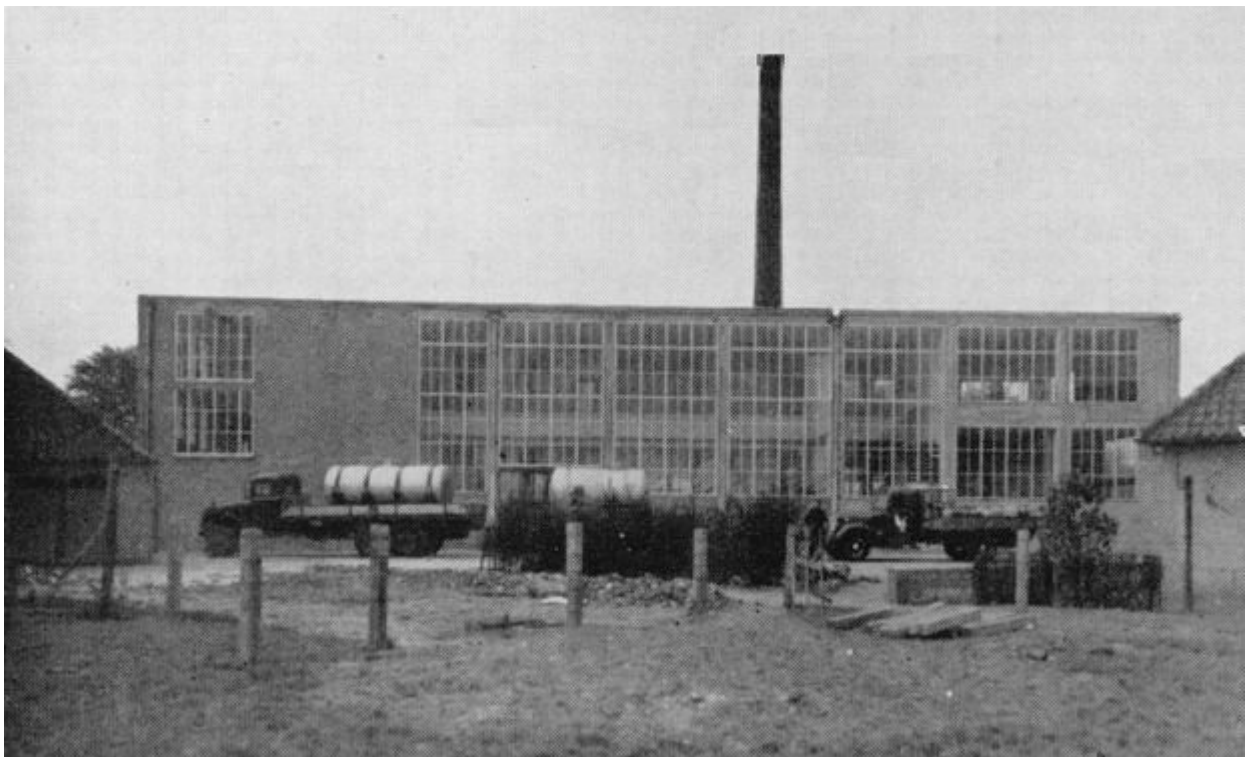
Foto niet gedateerd.....ook ca.1929

Bron: gedenkboek 40 Jr. VVZM 1948

Twee foto *Amersfortia* ca.1948

Bron: gedenkboek 40 Jr. VVZM 1948

Bron beide foto's: www-Archiefeland.nl

Amersfortia vlak voor de sloop? tussen 1980 en 1985

Bron beide foto's: www-Archiefemland.nl

Amersfortia deel fabriek 1980 -1986

Bron: www-Archiefeland.nl

Bron Google Earth

Lezing: „ZUIVELFABRIEKEN en BOTERBEREIDING”

Zaterdagavond j.l. hield de heer T. J. Swierstra¹ uit Wageningen, daartoe uitgenoodigd door het bestuur van de Amersfoortsche Afd. van het *Utrechtsch Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde*, voor de leden eene lezing over Zuivelfabrieken en Boterbereiding”.

Spr. begon zijne onderwerpen in te leiden met eene korte schets over Denemarken, waar de Zuivelbereiding thans overal op fabriekmatige wijze geschied, hetgeen dagteekent van het tijdperk 1850 – 1860.

Toen vestigden zich daar n.l. eenige Holsteinsche landbouwers, die weldra de leermeesters der Denen werden en hen deden inzien, dat het veel voordeeliger was om de melk uit de kleine boerderijen te verzamelen en gemeenschappelijk te verwerken dan dat ieder dit afzonderlijk deed

Een landbouwer te Funen richtte een modelinkoopfabriek op, doch deze ging met menige andere failliet, wijl men evenmin genoegzame kennis en voldoende bedrijfskapitaal bezat als de middelen om den room van de melk af te scheiden en die om ‘t rechte voordeel van den afval² te trekken.

Eerst de coöperatieve inrichtingen gaven blijk van levensvatbaarheid; thans toch telt de westkust van Jutland 800 á 1000 coöperatieve fabrieken en de resultaten bewijzen, dat niet alleen de inkomsten van den landbouw belangrijk vermeerderd worden, maar ook, dat Denemarken tegenwoordig meer éénsoortige boter dan vroeger, en wel van uitstekende kwaliteit, levert.

Deze feiten zijn heden ten dage van algemeene bekendheid, zoodat ook in Nederland, vooral wijl de Engelsche markt aanwijst, dat onze boter lager betaald wordt dan andere, onwillekeurig de vragen oprijzen: wat kan er gedaan worden om onze boterindustrie te verbeteren en welken weg dient men daarbij in te slaan?

Drie richtingen, zoo meende Spr., kunnen bij de boterindustrie gevolgd worden n.l.:

1. De melk zelf verwerken.
2. De melk verkoopen.
3. De melk gemeenschappelijk verwerken.

Het meerdere voordeel van de melk zelf te verwerken of haar te *verkoopen*, hangt van omstandigheden af. Woont men dicht bij eene stad, zoodat de verkoop der producten dadelijk kan plaats

¹ T. J. Swierstra werd mei 1897 de eerste zuivelconsulent van de provincie Utrecht – zie knipsel 1897-05-10

² Met *afval* wordt bedoeld afgeroomde melk – ondermelk. (ZHN.)

hebben, dan biedt zelfverwerking, natuurlijk de meeste winst, als zij namelijk op groote schaal kan geschieden, want behalve vakkennis, heeft men een aanzienlijk bedrijfskapitaal nodig. Kan men daarover niet beschikken en is de boerderij op verren afstand van de stad gelegen, dan is de *verkoop der melk*, dus *geene* zelf bewerking, voordeliger, waarbij echter eene groote schaduwzijde niet over 't hoofd mag gezien worden. Het ligt immers voor de hand, dat in dit geval de fabrikant, na eenige jaren meester van het terrein wordt, zoodat deze naar willekeur de prijzen der melk bepalen kan, terwijl de boer, wiens vakkennis en arbeidslust in dat tijdsverloop natuurlijk verminderd zijn, zich daaraan onderwerpen moet.

Aldus zijn wij van zelf, zoo vervolgde Spr., tot gemeenschappelijke verwerking gekomen en is deze wel de beste richting, welke wij volgen kunnen om verbetering in onze boterindustrie te brengen, vooral omdat niet *eenige*, maar *alle* deelnemers belanghebbenden bij levering van goede producten zijn. Bovendien zal die onderlinge samenwerking tot een menigvuldig bijeenkomen leiden, niet om elkander te controleren, maar om elkander te leeren waarderen. Onwillekeurig zullen dan de vraagstukken en belangen van den landbouw besproken worden, men zal zich verenigen om gezamenlijk meststoffen te koopen of eenige machines aan te schaffen, welke voor ieder afzonderlijk te kostbaar waren. En behalve deze indirecte voordeelen, levert gemeenschappelijke verwerking ook nut op, dat de boerinnen, die toch 't leeuwendeel tot de zuivelbereiding bijdragen, meer tijd zullen hebben om zich aan haar huisgezin, de opvoeding harer kinderen te wijden.

Spr. toonde verder door enige berekeningen aan, waarop de voordeelen eener, gemeenschappelijke verwerking berusten.

Evenals wist hij met duidelijke bewijzen de vaak geopperde bezwaren te weerleggen dat daaronder de kalver- en varkensfokkerij zou lijden, terwijl hij tevens op wetenschappelijke gronden duidelijk maakte, dat men van eene verkeerde veronderstelling uitgaat om de afgeroomde melk uit eene fabriek als minder goed te beschouwen dan die uit eene boerderij.

Iedereen weet, dat het koken van de melk ter bevordering der gezondheid zeer aan te bevelen is, hetgeen bij eene fabriekmatige verwerking beter en gemakkelijker geschieden kan dan op eene boerderij, wijl men daar over practischer toestellen te beschikken heeft. Door het koken worden immers de zich in de melk bevindende bacteriën, welke gisting en omzetting veroorzaken, gedood.

Het is dan ook gemakkelijk te begrijpen, dat, als men de melk vóór de verwerking verwarmt, de boter duurzamer wordt, hetgeen niets aan de kwaliteit schaadt.

Als meestbekende fabrieken voor zuivelbereiding in ons land, noemde Spr. die te Elsloo, te Oosterwolde (sedert mei coöperatief) en te Steggerda. Wanneer ik nu, zoo eindigde Spr. al die gegevens bijeenvoeg, dan kom ik tot de slotsom *dat gemeenschappelijke verwerking niet alleen uit een finantieel en maatsrhappelijk, maar ook uit een sanitair oogpunt zeer aan te bevelen is.*

Nadat de Voorzitter, de heer J. B. de Beaufort, den spreker voor zijne duidelijke uiteenzettingen dank betuigd had, werd door eenige aanwezigen van de gelegenheid gebruik gemaakt tot het stellen van vragen, welke op eene even welwillende als uitvoerige wijze door den heer Swierstra beantwoord werden.

Met den wensch dat een volgenden keer een groter aantal leden aanwezig mocht zijn, sloot de Voorzitter de vergadering.

S...

Amersfoortsche Courant, 1897-02-04

Bericht dat ene J. K. van der Wal de ruime gebouwen en terreinen heeft gekocht van G.Th. Van Eck aan de Kamp-poort.....

Amersfoortsche Courant, 04/02/1897; p. 2/

Naar wij met zekerheid kunnen meedeelen, zijn de ruime gebouwen en terreinen van den heer G. Th. van Eck aan de Kamp-poort aangekocht den heer J. K. van der Wal, die zich voor eenigen tijd hier ter stede vestigde en daar een inrichting met verkoopplaats zal vestigen voor ziektekiemvrije melkproducten, boter, enz.

In een volgend nummer hopen wij meer te kunnen meedeelen omtrent deze inrichting, welke zoowel den stadgenooten als den boeren in den omtrek zeer ten goede zal komen.

Amersfoortsche Courant, 1897-02-11; p. 5/6

Iets over de plannen van de Heer vd Wal

In een vorig nummer schreven we iets aangaande de inrichting voor fabricatie van ziektekiemvrije melkproducten, boter, enz. aan de Kamp-poort hier; voldoende aan onze belofte, komen wij thans hierop terug.

In de eerste plaats werd ons gevraagd: wie is toch die heer Van der Wal? Wij kunnen alleen van hem zeggen, dat hij zeven jaar aan het hoofd stond eener groote fabriek in Friesland³ en dat zijn producten meermalen werden bekroond, zooals op het concorso internationale di caseificio, te Parma; op de tentoonstelling van voedingsmiddelen, op die vanwege de Hollandsche Maatschappij gehouden, en op de wereldtentoonstelling te Amsterdam. Thans woont hij sedert eenigen tijd aan de Kampstraat hier.

Leeuwarder Courant 1889-02-05

Witmarsum, 2 Febr. Door den heer J. van der Wal zal alhier eene **stoomzuivel-fabriek** opgericht worden. Al eenigen tijd heeft hij op zijne boerderij een **centrifuge** in werking gehad, waarmede hij ook de melk van enkele anderen verwerkte. De resultaten daarvan waren alleszins bevredigend. Onderscheidene malen mocht hij op tentoonstellingen zijne boter bekroond zien en steeds kon hij zijn product afzetten tegen hooger prijs dan de 1^e keur aan de botermarkten in deze provincie. Dit heeft hem nu aange-moedigd, om zijne wijze van boterbereiding op uitgebreider schaal in toepassing te brengen.

Van meer belang is echter, naar onze meening, te weten hoe dergelijke inrichtingen werken en of ze ook een eisch van onzen tijd zijn. Ter vake dus:

De van de veehouders aangekochte melk wordt in gesloten bussen aan de fabriek geleverd, aldaar eerst door filtratie (niet slechts door een zeef laten loopen) van het daarin zwevend vuil (als haartjes huidschilfers, zaadjes, mestdeeltjes enz.) gezuiverd, daarna gepasteuriseerd en gesteriliseerd (dat is, de melk geruimen tijd in daarvoor uitgedachte werktuigen op hooge temperaturen houden

³ Vermoedelijk gaat het om de heer J. vd. Wal uit Witmarsum!

en daarna zeer snel afkoelen, waardoor ze ziektekiemvrij wordt, zonder iets van haar aangenomen smaak te verliezen).

De niet voor den verkoop benoodigde melk wordt vervolgens door machines ontroomd, en van den eveneens gepasteuriseerden en in de machine nogmaals gezuiverden room, wordt boter gemaakt. De onder- (of afgeroomde) melk en de karnemelk, eveneens gepasteuriseerd, worden ten slotte ten verkoop aangeboden.

Ondermelk is voor onze stad, jammer genoeg, een bijna onbekend product; waar echter ondermelk ten verkoop wordt aangeboden, overtreft altoos de vraag het aanbod, omdat het de gezochte en aangewezen melk is voor alle melk- en meelspijzen, pap enz.; zij wordt ook door bakkers zeer veel gebreukt.

Afgeroomde- en karnemelk zijn, vooral voor de mindergegoeden, de goedkoopste, de gezondste en voedzaamste genot- en voedingsmiddelen.

Als specialiteit zal bovendien worden vervaardigd kindermelk.

De wijze waarop de ziektekiemvrije melk, ook filtermelk genaamd (door de luchtfiltersluiting) verkocht zal worden, is in heele en halve Liter-flesch; de kindermelk wordt in kwart-Literfleschen verkocht. Welk gemak. Het lastige en onsmakelijk makende melkkoken aan kant!

Men neemt 's ochtends of 's avonds zijn benoodigde flesschen en geeft de flesschen van den vorigen dag terug. Heeft men een enkele keer meer genomen dan men strikt noodig heeft, dan is dat geen schadepost; de melk blijft eenige dagen volkomen goed. Afgeroomde en karnemelk zullen verkocht worden in gesloten bussen met kranen.

Ten slotte nog, gegarandeerd zuivert roomboter in opgemaakte stukken van één Kilo en een half Kilogram, of zooveel grooter als men verkiest. Ten eerste zal men dan zeker zijn delicate waar te ontvangen, want de geheele bereiding is machinaal en dus kunnen geen warme handen met de melk of de boter in aanraking komen; ten tweede (en dit is hoofdzaak) heeft men de zekerheid, dat men geen boter (?) koopt met een uit alle mogelijke en onmogelijke soorten vetten samengestelde zelfstandigheid vermengd, welk vies goedje den burgerrecht verkregen hebbenden naam van margarine draagt.⁴ En dat alles zal verkocht worden tegen concurrerende prijzen, volstrekt niet duurder dan men thans zijn boter betreft.

Zal de nieuwe inrichting niet in eene behoefte voorzien? Weten wij nu maar niet te weinig wat we eigenlijk verorberen? Wij durven daarom het succes der onderneming bijna voor verzekerd houden.

Die directe voordeelen voor de stad zullen óók niet uitblijven, daar iedere nieuwe industriële inrichting ontwijfelbaar zijn voordeelen medebrengt.

Het antwoord op de vraag of voor veehouders het verkoopen en leveren van melk aan dergelijken fabrieken voordeelen aanbrengt, kan kort zijn. Overal waar fabrieken zijn, leveren de veehouders zoodra ze den kat uit den boom hebben gekeken en het nieuwe en vreemde er af is, gaarne hun melk en hebben er dan onbetwist voordeel bij.

Wat ook hier, evenals elders, wel het geval zal zijn, ontvangen de veehouders een groot deel der ondermelk terug; ook deze is gepasteuriseerd en blijft een paar dagen zoet, waardoor de aanfok van kalveren en varkens op gelijken voet kan doorgaan.

Wij vertrouwen dan ook, dat de veehouders uit de omliggende gemeenten hun voordeel zullen doen, door hun melk aan deze inrichting te leveren (de prijs zal wel concurrerend zijn) en zich

⁴ Onderstreping is van zhn om te benadrukken hoe men er toen over dacht!

niet zullen laten afschrikken of weerhouden omdat het iets nieuws is. Hun vrouwen verplichten zij dan ook niet langer om tegen margarineknoeiërs te concurreren. Zij ontvangen iedere week gereed geld, waarmede ze hun benoedigdheden kunnen koopen, waar ze het billijkst zijn te verkrijgen, en ze hebben dan aan niemand verplichting meer.

Wij meenen dus, dat deze inrichting in het belang zal zijn van onze stadgenooten, ten voordeele van de veehouders, en, naar we hopen, renderend voor den ondernemer.

Dat de producten van een dergelijke inrichting onder controle van een scheikundige worden gesteld, behoeft bijna niet gezegd.

Maar de stadgenooten moeten hun steun verleen; we, hopen dat zij het zullen doen.

NAC 1897-02-13

Aanstelling van de eerste Zuivelconsulent in de provincie Utrecht.

Zie bijlage-1 over het zuivelconsulentschap in deze provincie!

Nieuwe Amersfoortsche Courant, 13/02/1897; p. 2/4

— Tot zuivel-consulent voor de provincie Utrecht is benoemd de heer E. Swierstra, te Weidum.

Amersfoortsche Courant 1897-02-22

Amersfoortsche Courant, 22/02/1897; p. 2/4

In verband met de advertentie in dit nummer, waarbij wordt gevraagd, de melk voor de binnenkort te openen zuivelfabriek — de heer Van der Wal wacht slechts op de machines — naar die fabriek te brengen, willen we opmerken, dat dit voor zeer velen een aardige bijverdienste kan wezen.

De boeren toch moeten de melk aan de fabriek brengen en dit is voor veraf wonenden, door het tijdverlies, zeer kostbaar.

In Friesland nu voorkomt men dat tijdverlies op de volgende wijze.

Iemand, die te beschikken heeft over een kar en een paar honden, neemt het melkrijden van eenige, niet ver van elkander wonende, boeren aan, waardoor de kosten uiterst gering worden.

Voor den rijder maken de vele kleintjes één groote! Nu neemt overal waar fabrieken zijn de melkaanvoer steeds toe en gewoonlijk duurt het dan ook niet lang of kar en hond, worden verwisseld voor wagen en paard. Is nu de melkrijder bijdehand dan valt er gewoonlijk ook nog wat bij te verdienen, met boodschappen enz. Eerlijkheid en trouw is natuurlijk een noodzakelijk vereischte.

Kleine boertjes, die jongens in huis hebben en reeds over wagen en paard kunnen beschikken, kunnen zulks bijzonder voordeelig doen.

Wie er toe in de gelegenheid is, hebbe dus zijn oogen open; hebben is hebben, en krijgen de kunst.

(zie op volgende blz. de transcriptie van deze knipsel)

Oproep aan melkvervoerders

In verband met de advertentie in dit nummer, waarbij wordt gevraagd, de melk voor de binnenkort te openen zuivelfabriek - de heer Van der Wal wacht slechts op de machines - naar die fabriek te brengen, willen we opmerken, dat dit voor zeer velen een aardige bijverdienste kan wezen.

De boeren toch moeten de melk aan de fabriek brengen en dit is voor veraf wonenden, door het tijdverlies, zeer kostbaar.

In Friesland nu voorkomt men dat tijdverlies op de volgende wijze:

Iemand, die te beschikken heeft over een kar en een paar honden, neemt het melkrijden van eenige, niet ver van elkander wonende, boeren aan, waardoor de kosten uiterst gering worden.

Voor den rijder maken de vele kleintjes één groote! Nu neemt overal waar fabrieken zijn de melk-aanvoer steeds toe en gewoonlijk duurt het dan ook niet lang of kar en hond, worden verwisseld voor wagen en paard. Is nu de melkrijder bijdehand dan valt er gewoonlijk ook nog wat bij te verdienen, met boodschappen enz. Eerlijkheid en trouw is natuurlijk een noodzakelijk vereischte. Kleine boertjes, die jongens in huis hebben en reeds over wagen en paard kunnen beschikken, kunnen zulks bijzonder voordeelig doen.

Wie er toe in de *gelegendheid* is, hebbe dus zijn oogen open; hebben is hebben, en krijgen de kunst.

Veehouders. Boterfabriek.

Aan veehouders der gemeenten *Amersfoort, Hoogland, Leusden, Sloutenburg, Hoevelaken* en *Soest* maakt de ondergeteekende bekend, dat hij bij de **KAMPOORT** alhier eene **BOTERFABRIEK** e.a. zal inrichten en beveelt zich voor **melkinkoop** beleefdelijk aan.

De voorwaarden en prijzen zullen binnen enkele dagen worden rondgezonden.

Indien mogelijk, zal de **opening** plaats hebben **April** aanstaande.

Uw Dw.,

J. van der WAL Kzn.

AMERSFOORT, Febr. '97.

Eerste geplaatste adv. voor melk

De BURGEMEESTER en WETHOUDERS van AMERSFOORT.

Gelet op art. 6 der Wet van den 2. Juni 1875 (Staatsblad No. 95).

Brengen ter kennis van het publiek, dat een door JOGCHEM VAN DER WAL Kz. alhier ingediend verzoek, met bijlagen, om vergunning tot het oprichten van een fabriek voor het **fabriceeren van melkproducten** in het perceel alhier gelegen buiten de Kamppoort Wijk H, No. 99, bekend onder Sectie A. No. 1362 en 1363, op de Secretarie der gemeente ter visie ligt, en dat op Zaterdag, den 27 Februari aanstaande, des voormiddags te elf uren, gelegenheid ten Raadhuize wordt gegeven om ten overstaan van het gemeentebestuur of van een of meer zijner leden, bezwaren tegen het oprichten van de inrichting in te brengen.

Amersfoort, den 15 Februari 1897.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Burgemeester,

F. D. SCHIMMELPENNINCK.

De Secretaris,
W. L. SCHELTUS.

Amersfoortsche Courant, 18/02/1897; p. 2/4

In verband met de vrij aanstaande opening der fabriek van ziektekienvrije melkproducten des heeren J. van der Wal, buiten de Kamp-poort, willen we even wijzen op enkele der voordeelen welke zij kan brengen.

Als bewijs, dat door specialiteiten op het gebied der voedingsleer machinaal afgeroomde melk op hoogen prijs wordt gesteld, leze men de volgende citaten eens:

Volgens Prof. Emil Wolff heeft een Liter *volle* melk, wanneer ossenvleesch f 0.98 per Kilo kost, een waarde van f 0.17½; in het zelfde geval heeft een Liter *afgeroomde* melk een waarde f 0.13; en vergelijk daarmee eens de prijzen, welke men er thans voor betaalt.

Volgens prof. J. Koenig, ontvangt men voor f 0.60 aan voedingseenheden:

in eieren	van f 1.00	per Kilo	slechts	585
„ ossenvleesch	„ f 0.98	„ „	„	740
„ volle melk	„ f 0.095	„ Liter	echter	2056
„ afger. melk	„ f 0.055	„ „	„	2489.

Prof. dr. Kirchner zegt: een voldoende bewijs voor de groote voedingswaarde der afgeroomde melk leveren ons de Noordsche rijken Denemarken, Zweden en Noorwegen. Daar, waar men reeds vóór de invoering der machinale ontrooming, met behulp der ijs- en koudwater-methode (zoo-genaamde Zwartz-methode) in de gelegenheid was, zoete afgeroomde melk te verkrijgen, heeft zich het gebruik zó ingeburgerd, dat het een alle dagen terugkeerend voedingsmiddel voor alle klassen is. Men ziet daar afgeroomde melk zoowel op de tafel der rijken als der armen.

Amersfoortsche Courant, 01/04/1897; p. 3/4

Veehouders. Boterfabriek.

Tot nadere aankondiging is ondergeteekende alle Vrijdagen te spreken van 10 — 12 uur in het Noord-Hollandsch Koffiehuis van den Heer KIENSTRA, op den Hof.

J. van der WAL Kzn.

AMERSFOORT, Maart '97.

Eén voorbeeld van de dagelijks - vier maanden lang - geplaatste adv. voor melk

Amersfoortsche Courant, 22/04/1897; p. 2/4

Onze stadgenoot de heer J. van der Wal Kzn. is benoemd tot keurmeester voor de te Veenendaal vanwege het Utrechtsch genootschap voor Landbouw en Kruidkunde te houden boterkeuring.

Vervolg berichten / advertenties; nu voor het eerst met de naam *Amersfortia*⁵

De zuivelfabriek is begin juni 1897 in werking gegaantot heden geen bericht van opening kunnen vinden!

Amersfoortsche Courant, 28/06/1897; p. 2/4

Aan de fabriek van ziektekiemvrije melk-producten »Amersfortia», directeur J. K. van der Wal, is door den Minister van Oorlog voor den tijd van één jaar gegund de levering der melk voor het garnizoen en het Militair hospitaal hier, tegen den prijs van 7 cent per Liter.

Amersfoortsche Courant, 01/07/1897; p. 3/4

Amersfortia.

Fabriek van Ziektekiemvrije Melk Producten, blijft de aandacht vestigen op haar **Uitmuntende** producten.

Boter f 1.10 per Kilogram.
Room f 0.50 per Liter, prijs verlaagd, kwaliteit verbeterd.

Nieuwe melkleveranciers worden thans weder aangenomen.

Een van de vele advertenties.....

Amersfoortsche Courant, 05/07/1897; p. 2/4

Dat de fabriek van ziektekiemvrije melk-producten »Amersfortia» zich mag verheugen in een aanvankelijk volkoende melk-leverantie, kan blijken uit het feit, dat in Juni de eerste maand gedurende welke zij werkte, werd aangevoerd 57 000 Liter melk, terwijl voor de maand Juli voor een nog aanzienlijk grooter aanvoer is gecontracteerd.

Bij advertentie in dit nummer wordt de wetenschappelijke analyse der producten bekend gemaakt.

Nu het personeel geheel bedreven is ook in de behandeling der flesschen, is zuur worden der melk niet meer te duchten.

⁵ In de zuiveljaarboeken – ZJB. - staat deze Amersfoortse onderneming vaak vermeld als Amersfortia- 1 . De reden is dat de heer vd. Wal, omstreeks 1906 ook een melkinrichting in Harderwijk begon, deze kreeg droeg de naam Amersfortia-2. Zie knipsel bij [1906-10-27](#) en [Bijlage-2](#) (zoeken op Harderwijk).

Amersfoortsche Courant, 20/12/1897; p. 2/4

Donderdag is door de politie bier aan de Boterfabriek des heer Van der Wal, de melk van een drietal leveranciers in beslag genomen op vermoeden van vervalsching (bijmenging van water).

Amersfoortsche Courant, 12/07/1897; p. 2/4

„AMERSFORTIA”

Fabriek van Ziektekiemvrije Melk Producten.

Van de in de maand Juni verkochte producten bleek uit het onderzoek dat, deze gemiddeld bevatten :

MELK

3.054⁰/₀ Vet en 1.165⁰/₀ Droogrest.

BOTER

Voor 5 Gram boter waren noodig :

28.1 c.M³ ¹/₁₀ norm. Natronloog.
S. G. bij 100° C. 0.857

(Was get.) **W. A. v. d. Bovenkamp.**

AMERSFOORT, 30 Juni 1897.

Leeuwarder Courant 1898-11-03

Op nader overeen te komen voorwaars gevraagd bediening voor Melksalon met Winkel, waarbij ruime Woning, zeer geschikt voor een paar Zusters of Weduwe met Dochters. Uitsluitend schriftelijke aanbieding aan AMERSFORTIA, Fabriek van ziektekiemvrije Melkproducten te Amersfoort

Leeuwarder Courant 1899-01-03

Botermaker-Meesterknecht.

Tegen Febr.-Maart gevraagd een in alle leelen bekwaam BOTERMAKER-MEESTER-KNECHT, gehuwd of niet beneden 30 jaar. Vooruitzicht dat de Vrouw desverkiezende somers met boterpakken mede kan verdienen. Salaris f 9. Zondags geen melkontvangst.

Br. fr. BOTERFABRIEK-MELKINRICHTING *Amersfortia*, Amersfoort.

Amersfoortsche Courant, 06/02/1899; p. 1/4

Amersfoort begint zoo zoetjes aan de allures te krijgen van een groote stad.

Thans heeft weer de heer Van de Wal in de Utrechtsche straat een keurigen melk-salon geopend, waar, behalve de gunstig bekende producten van »Amersfortia», allerlei levensmiddelen in blik- en carton-verpakking worden verkocht.

De melk-salon ziet er zeer netjes uit en dat zij noodt tot een zitje, is sedert de opening, Zaterdagavond, reeds ruimschoots bewezen.

Amersfoortsche Courant, 06/02/1899; p. 3/4

GEOPEND

„Amersfortia's" MELK-SALON annex WINKEL

voor **BOTER, ROOM, MELK, KAAS, EIERN, LEVENSMIDDELEN** in blikken carton, **CHOCOLADES, enz.**

UTRECHTSCHER STRAAT 90.

Conditiën: Uitsluitend **CONTANT**.

Amersfoortsche Courant, 30/03/1899;

Zelfs zij, die minder ingenomen zijn met de oprichting, erkennen dit:

Amersfortia's melksalon is voor iedereen het netste en gezelligste zitje van geheel Amersfoort.

Amersfortia's winkel verkoopt uitmuntende kwaliteiten, tegen billijke prijzen.

Neemt proef met VAN DER PLAAT'S thee, Friesche koek en beschuit.

De Eembode, 11/11/1899; p. 6.

Afschaffers en Geheel-onthouders,

vinden een passend zitje in

Amersfortia's Melksalon,

UTRECHTSCHER STRAAT 89.

Bieren.

Limonades.

De Eembode, 13/10/1900;

AMERSFORTIA.	 Gebruik geen andere dan
Contrôle	Amersfortia's Ziektekiemvrije Melkproducten.
den Heer	Fleeschmelk, Uitgemeten melk, Slag- en Kookroom.
W. A. v. d.	Karnemelk 1 1/2 en 3 cents per Liter.
Bevenkamp.	Prima gegarandeerd zuivere Roomboter f 1.30.
	AMERSFORTIA'S MELKSALON verheugt zich dagelijks in aanwinnend bezoek.

Amersfoortsche Courant, 04/02/1901; p. 4/4

Amersfortia's dagelijks meer gevraagde FLESSCHEN-
MELK, KARNEMELK en ROOM.
Prima Roomboter f1.40.
Amersfortia's WINKEL. BLIKGROENTEN — DE-
LICATESSEN — CACAO — CHOCOLATS —
ONTBUTKOEK, enz.
Amersfortia's Melksalon.

Amersfortia.
CONTRÔLE
van den heer
W. A. van den BOVENKAMP.

De Eemlander, 27/10/1906; p. 4/4

„AMERSFORTIA.” Fabrieken van Ziektekienvrije Melk-producten.
— — AMERSFOORT—HARDERWIJK. — —
- - J. VAN DER WAL Kzn. - -
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotermerk (Nederlandsche Wapen met
Bijchriften), vastgesteld krachtens de wet van 17 Juni 1905 (Stbl. no. 213).
Alle melkproducten. — Bezorging 2 × daags.
Contrôle van den heer W. A. VAN DEN BOVENKAMP.

De Eemlander, 16/05/1908; p. 2/6

Melkfabriek.

J. VAN DER WAL Kzn., Buiten
de Kampoor.

De Eemlander, 19/09/1908

„AMERSFORTIA.”
Sedert wij Amersfortia's melk gebruiken, *drin-
ken* de kinderen *steeds* gaarne melk.
Oorzaak: de *smakelijkheid*, de *zuiverheid*, de
duurzaamheid van Amersfortia's melk.
Prima Boter (Rijkscontrôle) f 1.45 per K.G.

Plannen voor een Coöperatieve zuivelfabriek

De Eembode, 31/12/1913; p. 3/4

OPRICHTING eener Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek.

Belanghebbende veehouders worden uitgenoodigd tot eene vergadering ter bespreking van het oprichten eener Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek te Amersfoort.

Het onderwerp zal worden ingeleid door de Heeren O. REITSMA, Secretaris van den Algem. Ned. Zuivelbond, F. N. Z. en H. B. HIJLKEMA Rijkszuivelconsulent.

Na de inleiding is gelegenheid tot het stellen van vragen.

De vergadering heeft plaats te Hamersveld in het Ros Bayard op Maandag 5 Januari 1914, 's nam. 5 uur.

De voorloopige Commissie:

- C. GEERTSMA te Leusden.
- A. v. D. HENGEL Thz. te Hamersveld.
- A. KUYER te Hoogland.
- T. LAGEMAAT te Leusbroek.
- D. LAM te Soest.

Amersfoortsche Courant, 10/01/1914; p. 5/6

Met de coöperatieve stoom-zuivelfabriek en melkinrichting voor Amersfoort gaat het nog niet hard.

De heer H. B. Hijlkema, Rijks-zuivelconsulent in Utrecht, heeft de wenschelijkheid betoogd in een goed bezochte vergadering te Hamersveld; doch slechts 15 van de ruim 70 aanwezige veehouders, meest uit Leusden, verklaarden zich in beginsel bereid om melk te leveren.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 1914-02-12; p. 4/4

Voorlichtingsbijeenkomst voor coöperatieve zuivelfabriek⁶

HOEVELAKEN. Maandag avond werd in het hotel van den heer van Kolfschoten een vergadering gehouden met het doel om te komen tot het oprichten van een Coöperatieve Zuivelfabriek voor Amersfoort en omstreken.

De heer O. Reitsma, secretaris van de Alg. Nederl. Zuivelbond FNZ. nam het eerst het woord. Spr. betreurde het dat er voor deze vergadering zoo weinig belangstelling was, daar toch een 50-tal veehouders schriftelijk waren uitgenoodigd tot bijwoning dezer vergadering. Spreker had gedacht voor een volle zaal te zullen spreken, terwijl er nu maar een paar personen aanwezig waren.

⁶ Deze kop toegevoegd door ZHN.

Spreker begon uitvoerig het doel der onderlinge zuivelfabrieken uit te leggen en een overzicht te geven van de groote uitbreiding der laatste jaren en zette daarna uiteen het voordeel dat de landbouwers er van hadden. De particuliere zuivelfabrieken, zei spr. werken in hun eigen belang en trachten zooveel mogelijk verdiensten te maken; dit ging natuurlijk uit de beurs van de boeren en waarom zouden de boeren zich dan niet vereenigen om zelf de verdiensten in hun zak te steken?

Spr. was er van overtuigd indien voor Amersfoort en omstreken een coöp. fabriek werd opgericht de kwaliteit en prijzen der melk zou verbeteren. Het was maar een kwestie van tijd, zei spr. al mocht het nog een paar jaren duren.

Toch zag hij hoopvol de toekomst tegemoet. Meer en meer begonnen de boeren in te zien dat het eenigste middel om het meest van hun welk te maten is, met vereende krachten te werken en met coöperatieve fabrieken. In het noorden en zuiden van ons land waren de boeren allen onderling aangesloten en dit had de beste resultaten. De gezamenlijke coöp. zuivelfabrieken verbruiken in ons land nu alreeds ruim 800 millioen Liter melk per jaar.

Thans nam het woord de heer N. R. Hylkema, zuivelconsulent te Utrecht, die in denzelfden geest sprak als zijn voorganger. Spreker voegde er nog aan toe, dat het aantal boeren die zelf nog hun boter en kaas aan huis bereiden, van jaar tot jaar minder wordt, daar zij gaan inzien dat het voor hen voordeelijker is hun melk naar de fabriek te brengen. De boeren die hun boter nog ter markt brengen verliezen hierdoor veel van hun kostelijken tijd. Eens, soms tweemaal per week gaat de boer ter markt, veelal met zijn geheele gezin en dan heeft hij menigmaal niet meer te verhandelen dan een paar pond boter. Spreker achtte het beneden de waardigheid van een boerin met een paar pond boter op de markt te gaan staan.

Ten slotte werd door den spreker aan eenige aanwezigen gevraagd, hoe of zij dachten over den verkoop van hun melk en of zij wat voor de oprichting van een zuivelfabriek ,gevoelen, doch niet een die een beslist antwoord gaf.

Vermoed wordt dan ook dat alhier van de landbouwers niet veel steun te verwachten is voor deze onderneming.

Nijk. Crt.

Ook hier is thans een vergadering gehouden om te komen tot de oprichting van een coöperatieve zuivelfabriek voor Amersfoort en omstreken.

Besloten werd tot oprichting, nu met ruim 200 koeien, terwijl de akte zal worden gepasseerd zoodra er ten minste 350 koeien zijn.

Als de boeren in de omgeving der stad hun eigenbelang inzien en willen luisteren naar de vertoogen van den Rijks-zuivelconsulent, kan nog in den loop van dit jaar de fabriek geopend, hetgeen mede zeer zal zijn ten bate van de volksgezondheid.

Het voorloopig Bestuur bestaat uit de heeren N. Geertsma, te Leusbroek; G. Hartman, te Stoutenburg; W. Hofslot te Soest; A. van de Lagemaat, te Leusden; en H. Voskuilen, te Leusbroek.

De Directeuren der melkinrichtingen
en zuivelfabrieken

AMERSFORTIA te Amersfoort,
DE KLEINE POL te Bunschoten,
COÖP. HOOGLAND te Hoogland,
hebben besloten de volgende MAXIMUM-prijzen voor hunne volgende onvervalschte zuivelproducten vast te stellen:

Rauwe melk	f 0.09 p. Liter.
Gepasteuriseerde melk	f 0.10 » »
Karnemelk	f 0.04 » »
Boter	f 1.50 » K.G.

Deze producten kunnen in elke hoeveelheid en voldoende, aan de eischen van zuiverheid en voedingswaarde door den keuringsdienst hieraan gesteld, tegen bovenstaande maximum-prijzen in de geheele gemeente Amersfoort worden geleverd.

Amersfoortsche Courant, 25/02/1915; p. 6/

De fabriek van melkproducten »Amersfortia«, hier, zal 1 April in eigendom overgaan van den heer J. van der Wal Kz. aan den heer T. Sieperda, thans Directeur van de coöperatieve zuivelfabriek »Juliana« te Achteveld, die zich hier ter stede metterwoon zal vestigen en de melk zal betrekken uit Achteveld en van de model-boerderij »De Akker«, van jhr. A. W. den Beer Poortugael, bij Nijkerk.

Over kiemvrije gepasteuriseerde melk uit *Amersfortia*

Van eene, die we allen waardeeren.

Terwijl ik de korte, doch vlot geschreven brochure over „*Amersfortia*”, de fabriek van melkproducten alhier, doorlas, dacht ik er onwillekeurig aan, hoeveel ergernis, ja zelfs verdriet, het „Kaasje” en mij bespaard zou hebben, als we, toen ik trouwde gepasteuriseerde melk hier hadden kunnen bekomen.

.....
(volgt een lang verhaal over dienstbode „Kaasje” - niet over genomen)

.....
En niet alleen ik, maar de meeste vrouwen hebben die melkkokerij in huis afgeschafte zoodra in 1897 ook hier een fabriek voor de levering van ziektekiemvrije melkproducten werd opgericht. De ras-Amersfoorter is over ‘t algemeen niet iemand, die zich onmiddellijk aanpast aan wat nieuws - men kan hem met een goed geweten onder het genus van de „kat- uit-den-boom-kijkers” rangschikken.

Maar met „*Amersfortia*”, onze melkfabriek, was hij echter zeer spoedig ingenomen!

En reeds lang ontbreekt hier in geen enkel huishouden, dat het eenigszins bekostigen kan, de flesch met het aanlokkelijke witte vocht meer op de ontbijttafel en menigeen is er door geworden een stevig melkdrinker onder ‘t werk op kantoor of studeerkamer.

De nieuwe eigenaar van „*Amersfortia*”, de heer Sieperda, is bovendien met hart en ziel het principe toegedaan, dat het beste nauw goed genoeg is tot bevordering van de hygiëne in zijn fabriek en van de voor haar producten te benutten grondstoffen, opdat die producten in elk opzicht beantwoorden aan de strengste eischen van zuiverheid, duurzaamheid en voedzaamheid.

Zoo heeft hij thans een zeer practische sluitingscontrole op de flesschen ingevoerd.

Het tot dusverre opgeplakte strookje bezat het nadeel, dat het gemakkelijk kon worden vervangen en dat het, om het te gebruiken, bevochtigd moest worden, hetgeen ook op minder aanbevelenswaardige wijze kon geschieden. De thans gebezigde perkamenten strookjes kunnen uitsluitend met de in de fabriek zich bevindende machine aan den beugel bevestigd worden, zoodat verwisseling buiten de fabriek volkomen is uitgesloten.

De melk, voor pasteurisatie bestemd, wordt betrokken van de Coöp. zuivelfabriek „Juliana” te Achteveld, alwaar zij op zuur- en vetgehalte onderzocht wordt; eerst wanneer die onderzoekingen

aan een aan strenge eischen gesteld resultaat voldoen, wordt de melk voor consumptie geschikt geacht en in verdere bewerking genomen.

Na verschillende reinigingsbewerkingen wordt ze in uitgestoomde bussen naar *Amersfortia* vervoerd. waar ze dadelijk na aankomst automatisch in flesschen afgetapt en minstens een uur op 75° C. in de flesch gepasteuriseerd wordt.

Iets nieuws is o.m. dat *Amersfortia* voortaan ook rauwe (ongepasteuriseerde) melk verkrijgbaar stelt, betrokken uit de modelhoeve „den Akker” toebehoorend aan Jhr. A. W. den Beer Poortugaël, bij Nijkerk.

Deze boerderij met haar verschillende stallen is geheel naar de eischen des tijds dus volkomen hygienisch ingericht.

Al het vee staat onder dagelijksch toezicht van een veearts; de melk wordt voortdurend gecontroleerd, terwijl ze bovendien regelmatig door middel van de gistings- of lactofermentatieproef afzonderlijk wordt onderzocht.

Eigenaardig is 't, dat hier ter stede zoo weinig ontroomde melk, de z.g. ondermelk, wordt verkocht.

En toch is het roo'n gezond en goedkoop voedsel (echter niet voor zuigelingen of jonge kinderen geschikt).

Waar deze melk de zelfde behandeling als de gepasteuriseerde on gepasteuriseerde melk ondergaat, hoopt de heer Sieperda ook deze soort langzamerhand meer er „in” te krijgen. De lage prijs, 4 Ct. per Liter uitgemeten, en 5 ct. per flesch, doet ze toch onder zoo veler bereik vallen.

De boter en de kaas, beide voorzien van het Rijks-controle merk, worden slechts in uitstekende kwaliteit verkocht, terwijl de „karnemelksche pap”, zeker door menige huismoeder als een met ingenomenheid begroet „nieuwigheidje” zal geaccepteerd worden; geheel toebereid, behoeft ze slechts even gewarmd om voor het gebruik gereed te zijn.

Wat 'n uitkomst in den schoonmaaktijd!

Zoo vervulle ook deze inrichting met eere haar taak, door den nieuwen eigenaar blijkbaar met zooveel ernst opgevat.

Moge zij er toe bijdragen door de uitstekende hoedanigheid harer producten, dat melk ook hier ter stede voortdurend meer en meer de volksdrank bij uitnemendheid worde.

Suze Frederiks
Van Cleeff.
Amersfoort. 26 Maart 1985.

„Amersfortia” in andere handen

Men schrijft ons :

„Donderdag 1 April ging de exploitatie der fabriek van melkproducten „Amersfortia”, tot dan toe in handen van den heer van der Wal, over op den heer T. Sieperda, die voorheen de model-zuivelfabriek Juliana te Achteveld beheerde.

„Amersfortia” komt dus onder eene vakkundige leiding, hetgeen den consumenten waarborgt goede producten, welke beantwoorden aan de scherpste eischen der melk-hygiene.

In breeden kring komt men allengs tot de overtuiging dat melk en zuivelproducten aanmerkelijk in waarde winnen bij eene behandeling welke door onze wetenschappelijke mannen op zuivelgebied, als juist is aanbevolen.

Vandaar meer waardeering voor elke poging welke beoogt de nog lang niet genoeg naar hare waarde geschatte melk in den zuiverst mogelijken toestand den consument in handen te brengen. Aan goede vakkennis blijkt de nieuwe leider van Amersfortia goede koopmanszin te paren. Daarvan geteugt de manier waarop hij doeltreffend reclame maakt voor zijne producten, bij zijne cliënten en bij hen die hij als zoodanig wil werven.

De heer Sieperda stelde namelijk eene brochure samen, waarin hij uiteenzet de behandeling der melk, welke Amersfortia in den handel brengt; een brochure, welke, afgezien van het reclameoogmerk, moet worden gewaardeerd als eene welkome bijdrage tot de kennis van de behandeling van een voornaam dagelijksch consumptie-artikel gelijk melk is. Fraaie plaatjes geven een kijkje op de fabriek, op de modelstal „Den Akker” en de Achtevelder Zuivelfabriek,

De gepasteuriseerde melk in flesschen welke door *Amersfortia* in den handel wordt gebracht is afkomstig van de Juliana-zuivelfabriek te Achteveld en in de brochure wordt medegedeeld welke voorzorgsmaatregelen men neemt, om te voorkomen dat onreine melk of melk met onvoldoend vetgehalte in den handel wordt gebracht.

Ook rauwe, niet-gepasteuriseerde melk wordt door Amersfortia in den handel gebracht. De heer Sieperda betreft deze van de modelhoeve „den Akker” welke onder de gemeente Barneveld gelegen, toebehoort aan jhr. den Beer Portugael te Hoogland. Op „den Akker” bevindt zich een hygienisch ingerichte melkstal, waarvan het vee onder véterinair toezicht staat. Deskundigen prijzen dit zuivere product aan voor jonge kinderen.

Verder verhandelt Amersfortia ontroomde- en karnemelk, koftie- en slagroom, roomboter enz. Wanneer Amersfortia's nieuwe exploitant trouw blijft aan zijn devies : „*Alleen het beste ten verkoop aanbieden*”, zal het bedrijf ongetwijfeld flooreren.

C.

Ondergeteekende deelt zijne geachte Clientèle mede, dat hij een overeenkomst met de gemeente Amersfoort heeft aangegaan voor het **REGELMATIG ONDERZOEKEN DER MELK (chemisch en hygiënisch)** zooals die door de ZUIVELFABRIEK „JULIANA“ aan zijne inrichting wordt geleverd.

Verder deelt hij nog mede, dat thans weer karnemelksche pap verkrijgbaar is. Deze pap wordt bereid uit prima grondstoffen, en gekookt aan de Onderlinge Keuken.

In verband met de hooge gortprijzen is de prijs thans 11 cent per Literflesch.

Aanbevelend, T. SIEPERDA.

Fabriek van Melkproducten „AMERSFORTIA“.

Amersfoortsche Courant, 1915-09-14; p. 3/4

Ingezonden.

Over de *te* hoge boterprijzen – en *te* hoge verdiensten melkveehouders!

Geachte Redactie,

Het onderstaande zou ik gaarne in de Amersfoortsche Courant zien opgenomen waarvoor bij voorbaat mijn dank.

Hoogachtend,

UW dw.

T. Sieperda.

Amersfoort, 10 September 1915.

Met 1 september j.l. zijn door den Minister de boterprijzen als volgt vastgesteld:

voor verpakking in 1/3 (wit fust), of per 50 K.G. f 1,45 per K.G.

voor verpakking in Delftsch fust, of per 20 K.G. f 1,50 per K.G.

voor verpakking in Delftsch fust, of per 10 K.G. f 1,51 per K.G.

Terwijl de maximum-prijs voor den verbruiker f 1,60 per K.G. bedraagt, evenals in de maanden juli en Augustus.

Het verwondert mij ten zeerste, dat bij een gelijkhouding van den maximum-verbruikersprijs, de groothandel-prijs moet verhoogd worden.

Volgens mijn bescheiden meening bestaat daarvoor absoluut geen reden, of het moest zijn, dat de Minister van oordeel is, dat de producent in dit geval bovenmate bevoordeeld moet worden en dat de niet-producent deze verhooging ten slotte moet betalen.

Als ik zoo eens naga, wat de veehouder de laatste maanden van zijn product heeft gemaakt - en dit wel grootendeels door de medewerking, die hij van de Regeering ondervindt - dan is dit een heel verschil bij de velen, die in dezen miserabelen tijd moeite hebben, staande te blijven.

Voor mij ligt een staatje van een overzicht van boterprijzen, gedurende de jaren 1911, 1912, 1913 en 1914 over de maanden April tot en met September en dan zie ik, dat die gemiddeld bedragen resp. *f* 1.34, *f* 1,32, *f* 1.25 en *f* 1.25 per K.G. Hoe is de toestand thans? Veilig mag men aannemen, dat de gemiddelde boterprijs over de afgelopen 5 maanden minstens *f* 1,62 is geweest, dus een vermeerdering van ruim 30 cent per K.G.

Nu vraag ik mij af: is het billijk, dat op dezen weg wordt voortgegaan? Waarom een bepaalde categorie menschen te bevoordeelen, waar zij uit den aard van hun bedrijf toch reeds zooveel voordeelen bezitten tegenover anderen. Of wenscht de Minister deze menschen straks een extra-oorlogsbelasting op te leggen? Wanneer dit het geval mocht zijn, dan zou ik er nog vrede mee kunnen hebben, mits de minder goed bedeeden in dezen tijd dan werden vrijgesteld of ten minste niet meer betaalden dan een bedrag, hetwelk overeenkwam met hun draagkracht.

Doch kan aan die wanverhoudingen geen einde worden gemaakt? Als ik mij niet vergis, geeft de Burgemeester aan den Minister advies omtrent de prijzen der levensmiddelen. Is het nu niet mogelijk, dat in deze richting iets worst gedaan? Wanneer toch van Gemeentewege pressie op den Minister wordt uitgeoefend, dan zal hij ten slotte voor het algemeen belang moeten zwichten en de groothandelprijzen voor boter op zijn hoogst stellen op *f* 1.40 per K.G., en geen *f* 1,45 per K.G. De maximum-verbruikersprijs kan dan *f* 1,60 per K.G. blijven en behoeft niet te worden gezet op *f* 1,65 en *f* 1,70 per K.G., waartoe thans verschillende melkinrichtingen en winkeliers moeten overgaan, willen zij hun bedrijf niet met al te veel schade drijven

Het doel van dit schrijven is dan ook, dat alle verkoopers van boter zich tot den Burgemeester wenden met het verzoek, er bij den Minister op aan te dringen, den groothandelprijs te laten op *f* 1.40 per K.G. onder verbintenis, dat zij het publiek hoogstens *f* 1,60 per K.G. in rekening brengen. Mij dunkt, dan bestaat er kans, iets in deze te bereiken, wat niet alleen den tusschenhandel doch ook het publiek ten goede komt.

T. SIEPERDA.

De Melkprijs. Vergadering Melkveehouders⁷

Maandagavond 25 October hielden een 30-tal melkboeren vergadering in de Keizerskroon en werd door de aanwezigen besloten de melk met ingang van 1 November op 11 cent te brengen.

Daar naar schatting slechts de helft van alle Amersfoortsche melkveehouders aanwezig was, is het nog mogelijk dat degenen die niet ter vergadering waren, de melk op 10 cent zullen houden. Althans wordt door verscheidene veehouders, tevens slijters, reeds hier en daar verteld, dat zij niet tot verhooging zullen overgaan, daar er voorloopig gras en knollen genoeg zijn en de hooioogst overvloedig was. Bovendien is de mais (krachtvoeder) goedkooper dan het vorige jaar en krijgt de rogge-verbouwende landbouwer, zijne rogge aan den Burgemeester van Amersfoort leverende, daarvoor in ruil mais terug plus *f* 1,25 als prijsverschil tusschen 70 K.G, rogge en 70 K.G. mais.

INGEZONDEN

Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van een berichtje over melkprijzen, voorkomende in Uw geacht blad van Woensdag j.l., vraag ik beleefd plaatsing voor het onderstaande:

Door de gezamenlijke veehouders, aanwezig op de vergadering van Maandag j.l., is besloten den melkprijs met 1 cent per Liter en per flesch te verhoogen. Uw berichtgever doet nu voorkomen, alsof dit besluit niet is genomen door alle veehouders, doch slechts door een klein aantal, en dat integendeel de overige veehouders (melkverkoopers) hunne prijzen gelijk zullen laten. In hoeverre dit nu op waarheid berust, moet natuurlijk worden afgewacht, doch ik kan Uw berichtgever wel de verzekering geven, dat het besluit om den melkprijs met 1 cent te verhoogen, beslist zal worden doorgevoerd.

Mocht het Amerstoortsch publiek in deze verhooging aanleiding vinden geen melk te nemen, dan zal dit de boeren geen schade berokkenen, daar er werkelijk op eene andere wijze veel meer uit de melk is te maken, nl. door ze naar Amsterdam of Utrecht te zenden.

Den boer treft men dus allerminst. Het is dan ook alleen den slijter of verkooper, dien men in zijn bedrijf aantast. Jammer dat Uw berichtgever niet wat uitvoeriger de onderhoudskosten van een melkoe mededeelt, zooals die op de vergadering zijn genoemd (en niet overdreven), dan zal ieder weldenkend mensch moeten zeggen, dat een prijs van 11 cent per Liter is gemotiveerd. Zooals ik reeds zeide, kan de melkveehouder zijn melk tegen hooge prijzen in Amsterdam wel kwijt. Het Amersfoortsch publiek moet dit wel even bedenken, vóór ze weigert melk te nemen tegen den verhoogden prijs. Juist in den winter, wanneer de melk zeer schaarsch is, is het aan te bevelen

⁷ Nog niet duidelijk of er ten tijde van deze vergadering al een Amersfoortse melkveehoudersvereniging was! Vermoedelijk niet gezien de ondertekening met 'X'. (ZHN.)

vooral te houden wat men heeft. Bovendien is melk niet een genotmiddel alleen, doch een voedingsmiddel bij uitnemendheid, wat men behoorlijk dient te betalen.

U, mijnheer de Redacteur, vriendelijk dankend voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,
uw. dw.
X.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 1916-01-18; p. 1/4

HINDERWET. - aanvraag uitbreiding zuivelfabriek Laaglandscheweg

**Burgemeester en Wethouders van Amersfoort,
Gelet op artt. 6 en 7 der Hinderwet,**

Brengen ter kennis van het publiek, dat een door T. Sieperda ingediend verzoek, met bijlagen, om **vergunning tot het uitbreiden van eene melkfabriek** door plaatsing van een electromotor van 4 P.K. voor het drijven van een karn en een kneedmachine, een electromotor van 1 P.K. voor het drijven van een pomp en een electromotor van 1 P.K. voor het drijven van een flesschenspoelmachine, in het perceel alhier gelegen aan de Laaglandscheweg, bij het kadaster bekend onder sectie A, No. 1594 op de Secretarie der gemeente ter visie ligt, en dat op Zaterdag den 29 Januari aanstaande, voormiddags te half elf uren gelegenheid ten Raadhuize wordt gegeven om, ten overstaan het Gemeentebestuur of van één of meer zijner leden, bezwaren tegen het uitbreiden van de inrichting in te brengen.

Tot het beroep, bedoeld in art. 15, 1e lid der Hinderwet, zijn volgens de bestaande jurisprudentie, alleen zij gerechtigd, die overeenkomstig artikel 7 der Hinderwet voor het Gemeentebestuur of één of meer zijner leden zijn verschenen, teneinde hunne bezwaren mondeling toe te lichten.

Amersfoort, den 15. Januari 1916.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Secretaris, De Burgemeester,
A. R. VEENSTRA. v. RANDWIJCK.

Amersfoortsche Courant, 08/04/1916;

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Amersfoort

brengen ter openbare kennis, dat bij hun besluit van 31 Maart 1916 aan Tj. SIEPERDA en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het uitbreiden van een melkfabriek, door plaatsing van een electro-motor van 4 P.K. voor het drijven van een karn- en kneedmachine, een electro-motor van 1 P.K. voor het drijven van een pomp en een electro-motor van 1 P.K. voor het drijven van een flesschenspoelmachine in het perceel, alhier gelegen aan den Laaglandschenweg, kadastraal Sectie A no. 1594.

Amersfoort, 3 April 1916.

Burgemeester en Wethouders
voornoemd,
De Burgemeester,
VAN RANDWIJCK.

De Secretaris,
A. R. VEENSTRA.

De Bond van melkveehouders hield de gewone September-vergadering.

De voorzitter gaf kennis van zijn tevredenheid over het aantal leden, dat gestegen was met 85 Melkveehouders, met aansluiting van circa duizend koeien.

In bespreking kwam de winter-melkprijs, welke was gesteld voor leveranciers op 9 ct. En $2\frac{1}{2}$ ct. toeslag per liter, berekend franco stad. Een heftige stemming was onder de leden over den toeslag en de contróle, die in Amersfoort er aan verbonden was om den toeslag te bereiken. Dat de $2\frac{1}{2}$ ct. toeslag vele leveranciers geen voordeel brengt, want dat velen in Amersfoort hem toch eerst moesten verdienen aan rijloon en transport naar de aangewezen contróleplaatsen.

Na 1 October scheen het hun eenparig onmogelijk. Zelfs veehouders met groote bedrijven waren er aanwezig, die nog nooit toeslag genoten hadden, omdat het hun onmogelijk was, met de melk naar de contróle te gaan, terwijl hun geen stad of dorp in Holland bekend was, waar het van leveranciers gevergd werd, terwijl de Minister medewerkt om ten betere melkvoorziening te behouden. Het kon, meende men, in Amersfoort toch ook even goed geregeld zijn als in Utrecht en alle andere plaatsen.

Indien er door de gemeente niet een andere regeling voor den toeslag wordt getroffen, zal er in Amersfoort ongetwijfeld groot tekort aan melk ontstaan.

Velen gaven te kennen, dat het beter is geen melkkoeien aan te koopen, wegens de hooge vee- en voederprijzen en het bedrijf op fokkerij toe te leggen.

De secretaris drong op tevredenheid aan en zette uiteen, dat het in de huidige dagen moeilijk is voor onzen Minister om het iedereen naar den zin te maken. Hij raadde aan, niet te veel het melk vee in te krimpen al kost het geld, want het is voor velen van de burgerij ook een zware en schadelijke tijd.

Wel moest spr. toegeven dat, als de voorschriften voor de toeslagcontrole in Amersfoort beter geregeld was, er veel meer melk geleverd zou worden, want de toeslag is voor velen niet te bereiken. Hem is zelfs in Nederland ook geen plaats bekend, waar het zoo uitgevoerd wordt. Hij dacht, dat zij het hier deden om de mannetjes aan het levensmiddelen-bureau werk te verschaffen, maar vond het beter, nogmaals de Burgemeester te verzoeken een andere regeling te willen voorschrijven. Hij ontried sterk het afschaffen, van melkkoeien, omdat afschaffing van melkvee lange na-weeën heeft.

Spr. was zelf genoodzaakt geweest, in Mei $\frac{1}{2}$ zijner melkkoeien op te ruimen, wegens het verbod van kaas maken van overtollige melk en had als gevolg daarvan nu veel te weinig melk voor zijn afnemers. Hij betreurde het, dat de levensmiddelen-voorziening zoo overdreven verdrukt werd, maar meent, dat er wel een andere regeling zal komen, maar wellicht, helaas, als het te laat is en de veestapel te veel is ingekrompen. Hij weet heel goed, dat de productiekosten der melk met $11\frac{1}{2}$ ct. per liter niet gedekt worden en als de toeslag nog aan arbeid en transport verloren gaat, schiet er niets over dan schade. Hij vond het nuttig bij het Centraal Bureau te verzoeken, bij den Minister aan te dringen, de afgemolken magere koeien, die veel aan onderhoud kosten; het eerst voor uitvoer in aanmerking te doen komen.

Daarna werd door den voorzitter opgaaf gevraagd van pulp en werd uiteengezet, dat het voor deze plaatsen beter was droge pulp op gehalte te koopen.

Tenslotte deelde hij de vergadering mede, dat hij den Burgemeester zou verzoeken een regeling te willen treffen, dat alle leveranciers van consumptiemelk zonder schade van den toeslag, door den Minister voorgeschreven, zouden kunnen genieten.

Consenten.

Wij hebben reeds dikwijls over de manier van consenten geven geklaagd. Had men ze nog voor een tijd publiek verkocht!

Wie kreeg de consenten? Niet de boeren, die de vruchten teelden, de dieren fokten en mesten en de waren hebben bereid die uitgevoerd mochten worden. Maar handelaars, die er soms niets van kenden. We hebben wel eens van een advocaat gehoord, die consent tot veeuitvoer had.

Amersfoort: Ons Levensmiddelenbedrijf in 1916.

MELK. De werkzaamheden betreffende de melkvoorziening waren tweeerlei: aanvoer van regeeringsmelk wegens tekort aan consumptiemelk en uitkeering van den toeslag aan melkveehouders en slijters.

In het voorjaar werd 17.7240 L. regeeringsmelk en in het najaar 120457 L. aangevoerd (uit Bunschoten, Nijkerk, Putten, Nunspeet en wapenvelde). De kwaliteit liet te wenschen over. Door alle bussen te onderzoeken en de ondeugdelijke terug te zenden, werd de kwaliteit zeer verbeterd. De toeslag was alleen voor consumptiemelk, dus niet voor bakkerijen enz. (voor bakkerijen was in April \pm 1700 L. per dag noodig). Voor toeslag werd van 1 April 1916 tot 1 Juni 1917 gepresenteerd 3.602.99 L en betaald ruim f 55.000.

245 melkveehouders leveren melk in Amersfoort. $\frac{1}{10}$ van den melktoeslag is voor rekening der gemeente. 3 melkveehouder werden uitgesloten van den toeslag. Voor de levering van 300.000 K.G. natte pulp aan cons.-melk leverende melkveehouders werd tevergeefs de tusschenkomst van den Minister ingeroepen.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 06/04/1918; p. 4/6

MELKINRICHTING „AMERSFORTIA”

Teneinde thans reeds maatregelen te kunnen nemen voor de a.s. Wintermelkvoorziening, raad ik belanghebbenden aan nu reeds MELK te betrekken van AMERSFORTIA, daar ik tijdens de schaarschte moeilijk nieuwe afnemers kan aannemen.

Binnenkort wordt in consumptie gebracht karnemelk in 't BIZONDER geschikt voor KINDEREN en ZIEKEN.

Klachten over Melk- of Bezorging, wordt men verzocht RECHTSTREEKS te richten tot ondergeteekend.

T. Siperda.

Voormalig directeur Amersfortia, J. vd Wal verongelukt bij treinramp!

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 14/09/1918; p. 3/6

J. van der Wal Kzn. †

— Diep onder den indruk nog van de ontzettende spoorwegramp, welke ook zoo vele Amersfoortsche families in rouw dompelde, willen wij toch speciaal eenige woorden wijden aan de nagedachtenis van ons raadslid, den heer Van der Wal, die zoo tragisch met zijn echtgenoot daarbij omgekomen is.

Hij was sinds Maart 1911 lid van den gemeenteraad, van 1916 tot 1917 wethouder van onderwijs.

Ook de vrijzinnigen hier ter stede verliezen in hem een warm geestverwant.

Als human man en aangenaam in den omgang, was hij alom zeer geëerd. In de jaren toen de middenstanders hier nog vereenigd waren in één krachtigen bond, was hij geruimen tijd secretaris van Handel en Nijverheid. Als directeur van Amersfortia bleek hij een uitstekend bedrijfsleider te zijn, die de onderneming tot grooten bloei bracht.

Wij wisten dat wij den heer Van der Wal eerlang zouden moeten missen, daar hij van plan was zich volgend jaar in Leeuwarden te vestigen.

Dat wij hem nog vroeger en op zoo tragische wijze moeten missen, maakt het verlies des te smartelijker.

De melkdistributie

Naar aanleiding van een ingezonden stuk over melkdistributie door S. W., in ons nummer van 7 Nov.⁸ wordt ons door het *Levensmiddelenbureau* het volgende medegedeeld:

In de week van 28 Oct.-2 Nov. heeft de directeur van den Keuringsdienst en 2 ambtenaren van het Levensmiddelenbureau een onderhoud gehad met eenige afgevaardigden van de *consumenten commissie* en meerdere malen vergaderd met het bestuur der slijtersvereniging en den directeur van Amersfortia.

Geheel overeenkomstig de wenschen van de consumentencommissie, de slijtersvereniging en den directeur van Amersfortia werd besloten de overmelk, dat is de hoeveelheid melk meer dan 0.2 L. per persoon en per dag aangevoerd, te verkarnen en als *karnemelk* (niet als ondermelk) in den handel te brengen.

De slijter J. v.d. Berg en de directeur van *Amersfortia* namen op zich, deze melk op de voorwaarden door den Minister vastgesteld te verkarnen en de karnemelk voor 7 cent per L. aan de Gemeente af te leveren. (Deze voorwaarden zijn: 19½ cent inkoopmelk van de Gemeente: f 4.05 verkoop boter aan het Rijk, 7 cent verkoop karnemelk aan de Gemeente). De directeur van *Amersfortia* achtte het billijk dat aan zijne inrichting de, grootste hoeveelheid melk ter verwerking werd gegeven. Er werd door den directeur van den keuringsdienst medegedeeld dat aan dezen wensch gevolg zou worden gegeven, *Amersfortia* zou bij eene hoeveelheid overmelk van hoogstens 8 à 10000 L. hiervan 5 à 6000 L. ontvangen, de slijter J. v.d. Berg 3 à 4000.

Nadien is gebleken dat de hoeveelheid overmelk geringer is. - Niettegenstaande deze mondelinge overeenkomst deelde de directeur van *Amersfortia* Dinsdagmiddag 5 Nov. aan den directeur van den Keuringsdienst mede, dat hij oogenblikkelijk zou staken; indien niet aan de volgende voorwaarden werd voldaan, daar bij hem de zaak in de war liep:

- a) oogenblikkelijke opheffing der melkrantsoeneering, of
- b. toekenning aan de inrichting Amersfortia van 1½ cent voor het pasteuriseeren der melk.

Wat betreft a. werd medegedeeld dat B. en W. dit zelfde reeds aan den Minister hadden aangevraagd en hierop een antwoord hadden ontvangen, hetwelk het ophouden der rantsoeneering van 0.1 L. niet toelaat

Wat betreft b, werd geantwoord dat volgens Ministerieel besluit van 24 Oct. j.l. (Staatsbld. no. 249) is bepaald, dat alleen die (grootere) plaatsen 1½ cent voor het pasteuriseeren der melk in rekening kunnen brengen, wanneer de aanvoer geschiedt op onregelmatige tijden en eene behoorlijke distributie bij centralisatie van den aanvoer op slechts dan gewaarborgd zal zijn, wanneer de aangevoerde melk, eerst den dag na de ontvangst aan de melkinrichtingen en slijters ter distributie wordt uitgegeven, en terwille van de houdbaarheid dan eene pasteurisatie der melk zal moeten voorafgaan.

Daar zulks hier ter plaatse niet het geval is en onmiddellijk de aangevoerde melk wordt gedistribueerd, meent de directeur, van den keuringsdienst, dat Amersfoort voor bedoelde 1½ cent voor pasteurisatie niet in aanmerking komt. Bij informeerding aan het Rijksbureau voor melk en kaas

⁸ Is AD/DE van 8 nov. Wel een ingezonden stuk, niets inhoudelijk !!

werd geen definitief antwoord ontvangen en alleen verwezen naar de bepalingen van bovenvermelde ministeriële regeling. In de circulaire van het Rijks Centraal Administratiekantoor No. 163 betreffende wintermelkregeling d.d. 29 October 1918 wordt gezegd: „In de komende koude maanden zal pasteurisatie niet steeds noodig zijn, daar de melk zich dan, zeer goed een dag laat bewaren.”

In elk geval kon de (telefonische) eisch van den directeur van *Amersfortia* niet op staanden voet worden ingewilligd, waarop deze zijn bedrijf staakte, zulks niettegenstaande de mondelinge overeenkomst drie dagen van te voren gesloten, om de melk op de bekende voorwaarden, in de ministeriële circulaire genoemd, te verwerken tot karnemelk en boter. Bij een onmiddellijk, ingesteld onderzoek aan de fabriek van *Amersfortia* bleek, dat hier werkelijk de boel in de war liep. Hoewel de directeur de grootste hoeveelheid melk had aangevraagd en hij daarvan de helft nog niet had ontvangen, bleek men daar te veel hooi op de vork te hebben genomen, van aflevering, van het eindproduct, de karnemelk, was nog geen sprake, de gecentrifugeerde en ontroomde melk stond nog als ondermelk in de fabriek, welke ondermelk gedeeltelijk reeds spontaan was gezuurd.

Daar de directeur van *Amersfortia* niet genegen was de ondermelk verder te verwerken, werd deze afgehaald en in de fabriek van J. v.d. Berg op karnemelk verwerkt, behalve ± 400 L., welke Amersfortia, zonder daarvoor vergunning te vragen, aan de gemeentelijke distributie onttrok en ten eigen bate aanwendde. De onkosten, welke voor de Gemeente zijn voortgevloeid uit de staking van het bedrijf door Amersfortia, als vracht voor het terughalen der ondermelk en het brengen hiervan naar de inrichting van J. v.d. Berg, benevens de onkosten voor het karnen der ondermelk, zullen op de inrichting Amersfortia worden verhaald.

In plaats van de inrichting *Amersfortia*, welke zonder voorafgegane waarschuwing en zonder zich te bekommeren om de nadeelige gevolgen, welke uit hare handelwijze voor de geheele gemeente zouden voortspruiten, het bedrijf staakte, werd de inrichting van Boog en Stalenhoef in de Birk,⁹ op verzoek der eigenaren, aangewezen om naast de inrichting van v.d. Berg, waar alles zeer in tegenstelling met *Amersfortia*, zeer vlot van stapel liep, dank zij de groote medewerking van den eigenaar, de overmelk voor de Gemeente tot karnemelk te verwerken. Door de handelwijze van Amersfortia is de karnemelk-voorziening Dinsdag en Woensdag in de war geweest. De laatste dagen van de- gepasseerde week zijn de meeste slijters eenige keeren van een flinke -hoeveelheid karnemelk elk voorzien kunnen worden.

De fabriek Amersfortia heeft j.l. Vrijdag 8 November een verzoek ingediend om wederom voor aanvulling van zijne benodigde hoeveelheid melk en karnemelk (beestenslobber noemt S. W. in zijn ingezonden stuk dit artikel) in aanmerking te mogen komen.

Wat betreft de 1 ½ cent voor pasteurisatie, hebben de heeren v.d. Berg, Boog en Stalenhoef, welke nu de melk voor de gemeente verwerken, te kennen gegeven, dat zij, wanneer de Regeering deze 1½ cent voor pasteurisatie zou toestaan, deze niet zullen accepteren. Hoewel zij finantieel hierbij zeer zouden zijn gebaat (4000 L. per dag à 1½ cent = f 60 per dag) meenen zij dat de pasteuriseering der melk en het noodwendig uitgeven van de morgenmelk des avonds en van de avondmelk den volgenden morgen zooveel moeilijkheden zal veroorzaken, terwijl de uitvoering der rantsoeneering, die nu eenmaal, helaas, op last van den Minister moet worden doorgevoerd, op zich zelf reeds bijna anoverkomelijke bezwaren mede brengt, dat het onverantwoordelijk delijk zou zijn, daarnaast nog met eene algeheele pasteurisatie der melk te beginnen, terwijl deze

⁹ Birk gehucht ten N-W van Amersfoort!

zonder bezwaar elken morgen direct na aankomst in verdeeling, versch kan worden gedistribueerd. Het onzijdig en breede standpunt waarop deze drie bedrijfsleiders zich stellen, moet werkelijk worden geapprecieerd.

Moeilijkheden bij de melkdistributie in Amersfoort ¹⁰

Er waren in enkele plaatselijke couranten per ingezonden stuk klachten geuit over de leiding der melkdistributie en wat daarmee samenhangt.

Vanwege de plaatselijke melkautoriteiten werden deze klachten afgewezen en meteen aange-
toond, dat stagnatie aan Amersfortia te wijten was.

Het bleek dat daar de boel in de war liep. Hoewel de directeur de grootste hoeveelheid melk had aangevraagd en hij daarvan de helft nog niet had ontvangen, bleek men bij onderzoek daar te veel hooi op de vork te hebben genomen, van aflevering van het eindproduct de karnemelk, was nog geen sprake, de gecentrifugeerde en ontroomde melk stond nog als ondermelk in de fabriek, Daar de directeur van *Amersfortia* niet genegen was de ondermelk verder te verwerken, werd deze afgehaald en in de fabriek van J. v. d. Berg op karnemelk verwerkt, behalve 400 L. welke *Amersfortia*, zonder daarvoor vergunning te vragen, aan de Gemeentelijke distributie onttrok en ten eigen bate aanwendde.

De onkosten welke voor de Gemeente zijn voortgevloeid uit de staking aan het bedrijf door *Amersfortia* als vracht voor het terughalen der ondermelk en het brengen hiervan naar de inrichting van J. v. d. Berg, benevens de onkosten voor het karnen der ondermelk, zullen op *Amersfortia* worden verhaald.

In plaats van de inrichting-*Amersfortia*, welke zonder voorafgaande waarschuwing en zonder zich te bekommeren om de nadeelige gevolgen, welke uit hare handelwijze voor de geheele gemeente zouden voortspruiten, werd de **inrichting van Boog en Stalenhoef** in de Birk op verzoek der eigenaren, aangewezen om naast de **inrichting van v. d. Berg**, waar alles zeer in tegenstelling met *Amersfortia*, zeer vlot van stapel liep, dank zij de groote medewerking van den eigenaar, de overmelk voor de Gemeente tot karnemelk te verwerken.

Door de handelwijze van *Amersfortia* is de karnemelk-voorziening in de war geweest. *Amersfortia* heeft een verzoek ingediend om wederom voor aanvulling van zijne benodigde hoeveelheid melk en karnemelk in aanmerking te mogen komen. Wat betreft 1½ ct, voor pasteurisatie hebben van den Berg, Boog en Stalenhoef, welke nu de melk voor de Gemeente verwerken, te kennen gegeven, dat zij wanneer de regeering deze 1½ cent voor de pasteurisatie zou toestaan, deze niet zullen accepteren. Hoewel zij finantieel hierbij zeer zouden zijn gebaat meenen zij dat dit teveel moeilijkheden zal veroorzaken. Het onzijdig en breed standpunt waarop deze drie bedrijfsleiders zich stellen, moet werkelijk worden geapprecieerd.

¹⁰ Samenvatting van het voorgaande uitvoerige artikel, welke eerder was gevonden!

Ingezonden

door *Amersfortia* dir. T. Sieperda, n.a.v. voorgaande stuk

(eerste deel niet te vinden!)

.....tengevolge genoodzaakt zou worden een gedeelte van mijn personeel te ontslaan, verzocht ik, mede in verband daarmee, mij het grootste deel ter verwerking te geven.

Des Vrijdagmiddags daarop hadden wij opnieuw een conferentie met den directeur van den keuringsdienst, nadat ik 's morgens van te voren hem nog in het bijzonder er op had gewezen om vooral nauwkeurige controle over de aangevoerde hoeveelheid melk te houden van iederen veehouder afzonderlijk, opdat zou kunnen worden nagegaan of geen melk werd achtergehouden en verder de verdeling der melk zoo correct mogelijk te doen geschieden.

Van dit gezegde, zoo goed bedoeld, nam hij geen notitie, wat hij gewoonlijk doet, wanneer een goed idee van mij uitgaat. In deze middagvergadering trachtte de directeur ons wijs te maken, de gemeente Amersfoort voor inmeten 3 procent zou toestaan, nadat hij twee dagen nadrukkelijk had verklaard, dat Amersfoort 5 procent daarvoor zou rekenen. Toen ik hem op deze onjuistheid wees, trachtte hij zich op een nieuwere ministeriële beschikking te beroepen, die er niet was, terwijl hij twee minuten daarvoor had verklaard, dat een en ander in overleg met burgemeester en wethouders was vastgesteld. Commentaar is hier overbodig. Opnieuw gaf ik in deze vergadering als mijn volstreekte meening te kennen, dat het in het belang van het publiek zou zijn, als alle melk werd gepasteuriseerd (de heer Van den Berg was het toen geheel met mij eens) te meer, daar de kosten van pasteurisatie voor 9/10 deel door 't rijk en voor 1/10 voor de gemeente wordt gedragen.

In naburige gemeenten, Utrecht en Arnhem, werd er zeer ernstig over gedacht om ook alle melk te pasteuriseren. De uitlegging van den dir. van den keuringsdienst gaat dan absoluut ook niet op, waar hij beweert, dat pasteuriseren alleen voor melk zou gelden, die over groote afstanden zou moeten worden ~vervoerd. Het is dan ook volkomen juist, dat het Rijkskantoor voor Melk hem verwees naar de ministeriële beschikking in dezen, waar zij over de houdbaarheid der melk spreekt, welke na pasteurisatie ontegenzeggelijk wordt verhoogd. - Daar genoemde heer in dezen niet wenschte toe te geven, ook niet, nadat ik hem er nog eens op had gewezen pasteurisatie toe te passen in verband met de volksgezondheid, werd van dit punt afgestapt. - Toen ik hem daarna vroeg of de vergoeding á ½ cent door den minister aangegeven voor bemiddelingskosten (Utrecht had ¾ cent gevraagd) ook hier zou worden uitgekeerd aan de inrichtingen voor het beschikbaar stellen van haar terrein, fabriek, werktuigen, personeel, etc., en voor de eventuele regeling van ontvangst en uitgifte van de melk, kregen we tot onze groote verbazing te hooren: „U krijgt niets! U hebt uwe fabrieken beschikbaar gesteld en uw verzoek om vergoeding komt te laat. Dat hadt u eerder moeten vragen”.

Toen de heer Van den Berg er hem op wees, dat hij zelf had voorgesteld, de behandeling der melk Vrijdag meer in het bijzonder te bespreken, meende gemelde dir. ons een lesje te moeten geven in handelszaken. (Als één daarover diende te zwijgen, is het wel deze directeur; het zou mij spijten over transactie van zeep te moeten spreken).

Per slot kwamen we zoover, dat hij ons beloofde een eventueel verzoek van ons aan B. en W. te zullen steunen en hiermede eindigde onze tweede conferentie. Daar we echter weinig vertrouwen in deze toezegging hadden, kwamen de heer Van den Berg en ik overeen den Burgemeester den volgenden dag over een en ander te spreken. Dit onderhoud werd ons met de meeste bereidwillig toegestaan en wij namen de overtuiging mede, dat ons bezoek niet tevergeefs was geweest.

Zaterdagmiddag had nog een intermezzo plaats tusschen den directeur van den keuringsdienst, en mij; wat eindigde met het in het gelijk stelen van mij door den burgemeester. Later hoorde ik van terzijde, dat hij daarover zeer verbolgen was en dat hij het mij zeer zeker niet aan onaangenaamheden zou laten ontbreken. Dit heeft hij trouwens steeds gedaan. Mijn zaken zijn altijd behoorlijk goed in orde, verbeeld ik mij, en toch wil hij steeds wat zoeken.

Maandags daarop begon de geschiedenis. De heer Kortjes met twee helpers kwamen omstreeks 6 uur aan „Amersfortia”. Hoe de ontvangst, bemonstering, keuring, meting en uitgifte zou geschieden, werd mij niet meegedeeld. Genoemde persoon regelde op zijn wijze, zoo goed en zoo kwaad dit mogelijk was, de uitgifte der melk. Doch van keuren of bemonsteren der melk was geen sprake, nu de gemeente over de melk beschikte. Dat een en ander een warboel was, behoef ik niet te zeggen. Ieder deskundige was het dan ook met mij eens, dat een dusdanige wijze van uitgifte wel allertreurigst was.

Daar ik voor eigen bedrijf niet genoeg had aan de melk van mijn eigen leveranciers, kon ik een gedeelte der overmelk afzonderen voor de consumptie. Deze hoeveelheid bedroeg \pm 600 liter, terwijl ik de resterende melk pasteuriseerde en koelde om den volgenden morgen zelf in consumptie te brengen. Een en ander werd zoo gerezed, opdat mijn venters zoo min mogelijk vertraging voor de slijters zouden geven.

Om echter nog eenigszins in de behoefte aan taptemelk te voorzien, te meer, waar de totale melk-aanvoer ver beneden de raming van den directeur van den keuringsdienst bleef, wat hij m.i. beter moest hebben ingezien, verzocht ik de fabriek te Nijkerk zoo mogelijk nog 1400 liter taptemelk te zenden en dit te meer, waar ik van het Levensmiddelen-bureau vernam, dat nog geen gecondenseerde melk of melkpoeder ter beschikking was. - Een reden voor mij om den directeur van den keuringsdienst te verzoeken zich met de directie der fabriek te Nijkerk in verbinding te stellen, om mogelijkerwijze beslag te leggen op regelmatige levering van plm. 3000 liter taptemelk per dag, daar ik wel inzag, dat Amersfoort onmogelijk anders $\frac{2}{10}$ liter van deze melk zou kunnen krijgen.

Den volgenden morgen deelde ik den burgemeester hetzelfde mede. Daar ik zelf mede-eigenaar en commissaris der fabriek te Nijkerk was, wenschte ik mij met eventueelen aankoop niet te bemoeien. Des Dinsdags stelde de directeur van den keuringsdienst zich in verbinding met Nijkerk, echter met negatief resultaat. Mij werd later meegedeeld, dat genoemde heer 1 cent beneden den maximumprijs bood, zonder vergoeding toe te kennen voor pasteurisatie of vervoer. Op een dergelijke belachelijke aanbieding werd natuurlijk niet ingegaan en dientengevolge verloor de gemeente een aanzienlijke hoeveelheid melk, die den nood aanmerkelijk zou hebben kunnen verlichten. Per dag was hier toch $\frac{2}{10}$ liter taptemelk voor ongeveer 15000 personen. Hier ging dus tengevolge het ondeskundig en onhandig optreden van den directeur van den keuringsdienst een aanzienlijke hoeveelheid melk voor Amersfoort verloren. Over deze zaak zwijgt de schrijver van het stuk wijselijk.

Doch om op de ontvangst der melk terug te komen. Des Donderdags diezelfde maatregel, zeer ten ongerieve der slijters. Mijn verzoek aan den heer Kortjes om gebruik te willen maken van de hulp van mijn personeel bij de afgifte van tapmelk, werd afgeslagen, het gevolg was dan ook, dat deze niet werd afgegeven, zooals dit behoorde te geschieden. Van ongeveer 60 slijters kregen slechts 12 ieder een bus ondermelk mee. Niet aan mij was het dus te wijten, dat geen tapmelk werd meegegeven, doch aan den ongelukkigen opzet der rantsoeneering door den directeur van den keuringsdienst.

Het gevolg was, dat deze tapmelk bleef staan en den volgenden dag geen koken meer kon lijden en dit te meer, waar de heer Kortjes het niet noodig vond deze te koelen. Van mijn eigen venters hoorde ik dien dag, dat men er ten eerste op gesteld zou zijn, als men goede tapmelk zou kunnen krijgen, hieraan zou men verreweg, de voorkeur geven boven de gezuurde tapmelk, om redenen in den aanhef van mijn schrijven genoemd. Daar ik vermoedde, dat niet alleen mijn afnemers, doch ook die van anderen er zoo over dachten belde ik opnieuw den keuringsdienst op en gaf den directeur nog eens ernstig in overweging aan de wenschen van het publiek tegemoet komen en geen gezuurde ondermelk te geven waar goed gepasteuriseerde tapmelk werd gevraagd.

Hij gaf mij toen op zeer onhebbelijke wijze te kennen, dat ik kon pasteuriseeren á $\frac{1}{2}$ cent per liter, doch een hogere vergoeding werd niet gegeven. Toen ik antwoordde dat de minister daarvoor $1\frac{1}{2}$ cent per liter had beschikbaar gesteld, kreeg ik opnieuw te hooren, dat dit voor Amersfoort niet werd gegeven. Wenschte ik het dus niet te doen voor $\frac{1}{2}$ cent, dan moest ik het nalaten. Ik wil hier nog even wijzen op een vroegere Ministerieel bepaling, waarbij het zuivelfabrieken ten strengste verboden is ongepasteuriseerde ondermelk (d.i. tapmelk) aan de leveranciers terug te geven voor het vee, met het oog op het groote besmettingsgevaar. Wat dus wel noodig wordt geacht voor de dieren, acht de directeur van den keuringsdienst onnoodig voor de menschen en dat in den tegerwoordigen tijd, waar zoo in erge mate Spaansche griep heerscht:

Gedurende ditzelfde telefonisch gesprek gaf ik hem nog in overweging de rantsoeneering, voorloopig op te schorten en eerst een goede regeling te treffen, daar mij was gebleken, dat verschillende melkslijters plenty melk verkochten buiten de distributie. Ik kan, wanneer de dir. der keuringsdienst daarop gesteld is, de namen noemen van slijters, die de melk ver boven den prijs en zonder bon verkoopen.

Door vele dingen, die er zijn, wil hij niet zien en, waar dikwijls niets te vinden is, wil hij iets zoeken, en men weet, wie een hond wil slaan, kan altijd een stok vinden. De directeur der Keuringsdienst was zoo weinig geneigd een en ander op een behoorlijke wijze te bespreken, zoodat ik bij het eindigen van dit besprek hem gezegd heb, dat ik geen kans zag op eenigerlei wijze met hem samen te werken en dat ik er wijze met hem samen te werken en dat ik er dientengevolge van afzeg, langer voor de gemeente de melk te ontvangen. De ondermelk werd toen ter beschikking der gemeente gesteld. In Amersfortia was toen alleen die ondermelk aanwezig, welke des morgens door de ambtenaren van den keuringsdienst niet was uitgegeven. Dat deze dus zuur was geworden, is nog al begrijpelijk. Niet aan mij de schuld, dat ze niet werd uitgegeven. Des avonds om 6 uur was ook de overmelk van Dinsdag verwerkt, een en ander had een paar uur stagnatie onderonden, tengevolge van een defect aan een machine.

Van te veel hooi op de vork nemen was geen sprake; de schuld van alles was de heer de Boer, waarmee eenvoudig niet was te praten of te overleggen en die naar geen rede wou luisteren. Ge-

woonlijk werd men afgesnauwd, wanneer men iets te vragen of te overleggen had. (Ik geloof, dat meerdere personen die ondervinding wel hebben opgedaan). Den volgenden dag omstreeks 11 á 12 uur haalde men de ondermelk op van den vorigen dag. Dat men niet alles meenam, is niet aan mij te wijten; de geheele hoeveelheid was ter beschikking. Wat er dan ook bedoeld wordt met de 400 L., als zou ik die ongevraagd voor eigen bedrijf hebben benut, is mij dan ook niet duidelijk.

Was er werkelijk te weinig, waarom dat dan niet direct gezegd! Ik ben dr. de Boer te goed, dat hij niet direct mij den volgenden dag rekenschap zou hebben gevraagd over die melk, als ze werkelijk weg was. Wanneer ik oneerlijk wille zijn, had ik gemakkelijk het geld kunnen houden, dat mij meer dan eens van het Levensmiddelen-bureau onder directie van den heer de Boer te veel werd gegeven, een gevolg van groote slordigheid in administratie.

Of moet ik wegraken van de 400 L. misschien zoeken in de minder duidelijke cijfers van het Levensmiddelenbureau, waarvan tengevolge de heer de Looze meermalen ten mijnent kwam om zoo mogelijk eenige inlichtingen te willen geven, daar de opgave, van den heer Kortjes wel eens iets aan duidelijkheid te wenschen overliet.

Hiermede zou ik gevoeglijk 'kunnen eindigen, doch meergemelde directeur zegt nog een onjuisheid, waar hij zegt, dat ik j.l. Vrijdag opnieuw melk en *karnemelk* heb gevraagd. Ik heb alleen om meer melk gevraagd, doch absoluut *niet* om gezuurde ondermelk. En dat ik om melk vroeg, is nog al logisch: dit had ik de vorige dagen ook gedaan. Als ik geen melk van de gemeente wensch te verwerken onder toezicht van iemand, die er m.i. niet voor berekend is, sluit dit nog volstrekt niet in, dat ik niet van de overmelk mijn rechtmatig deel vorder, om die zelf te verwerken tot een melk, zooals mijn afnemers die gewoon zijn van mij te ontvangen.

De directeur vergist zich opnieuw waar hij spreekt van „versche” melk, die versch kan worden gedistribueerd. Wordt de avondmelk misschien „gesmokkeld”, zou ik willen vragen ? Melk, die b.v. 16 uur oud is kan moeilijk meer versch genoemd worden

Resumeerende wil ik eindigen met te verklaren, dat niet door mijn toedoen Amersfoort's inwoners niet de melk hebben gekregen, waarop zij billijkerwijze recht hadden., doch dat dit alleen het gevolg is van het optreden van den dir. van den Keurinsdienst, die wel allerminst (ik refereer wat hij vroeger presteerde als directeur van het Levensmiddelenbureau) de man is om de melkrantsoenering met tact en voordeel. voor de gemeente te leiden, integendeel!

Ik meen het hierbij voorloopig te kunnen laten, terwijl ik U, Mijnheer de Redacteur, ten zeerste dank voor de opname.

Hoogachtend.
Ued. dw. dr.,
T. SIEPERDA
Eigenaar der Melkinr. Amersfortia.

De Eembode, 28/02/1919; p. 4/6

Melkveehouders

te Amersfoort en omgeving.

Ondergeteekende vraagt met 1 Mei of eerder

melk te koop

tegen de hoogst mogelijke prijzen. Voor veehouders, die varkens willen mesten, zal een bepaalde hoeveelheid ondermelk beschikbaar zijn tegen een zoo billijk mogelijke prijs.

T. SIEPERDA,
Directeur Amersfortia.

De Eembode, 25/04/1919; p. 3/4

Bond van Melkveehouders.

Vergadering op Maandag 28 April des avonds half 7, in de R. K. Werkliedenvereniging O. L. Vrouwestraat te Amersfoort.

Bespreking: Zomer-Melkprijs.

Alle melkleveranciers, ook niet-leden, worden in hun eigen belang aangeraden deze vergadering bij te wonen.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 26/04/1919; p. 2/8

De melkprizen.

— Naar de T e l. verneemt, heeft de Nederlandsche Bond van Melkveehouders met algemeene stemmen besloten den productieprijs van de melk voor den zomer te stellen op 14½ cen tper Liter en voor den winter op 21 cent. De particuliere prijs zal dus vermoedelijk voor den zomer op 18 cent per L. en voor den winter op 25 ct. per L. komen.

— Geen boter naar Duitschland. Het Holl. Nieuwsb. verneemt uit Berlin:

In verband met de hooge prijzen die voor Hollandsche boter worden gevraagd, nl. 4½ à 5 gulden. per kilo, waardoor de verkoopprijs ongeveer 16 Mark het pond zou moeten bedragen, heeft het desbetreffende Rijksbureau voorloopig van het betrekken van boter afgezien.

Gesprekken tussen Veehouders en Melkslijters.

In een **vergadering van melkveehouders** heeft, naar de Eemb. meldt, de voorz. meegedeeld dat bij met het **voorloopig bestuurder Amersfoortsche Melkcoöperatie** een onderhoud heeft gehad, en hij den indruk heeft opgedaan, dat deze tot samenwerking bereid zijn. Daarom raadt hij aan niet te tornen aan de winstmarges, die de melkslijters voor hun melk zullen maken. De veehouders hebben echter hooge landpachten en hooge arbeidsloonen te betalen, en daarom brengt hij allereerst in bespreking of men bereid is de prijs te bepalen voor 1 maand of voor 5 maanden en tweedens stelt hij voor de leveringsprijs vast te stellen op 14 cent van af de boerderij en 15 cent geleverd aan den slijter.

Over het eerste punt ontspint zich een korte discussie, en er werd aangenomen, dat de prijs zal worden vastgesteld voor een maand, daar men nog in 't onzekere verkeert over de komende boter- en kaasprizen.

Een uitvoerige bespreking volgde over den prijs; de melkslijters kunnen wel accoord gaan met den voorgestelden prijs, mits de leveranciers ook de ondermelk terugnemen en geen der leden van anderen dan alleen van de coöperatie die melk zullen betrekken. Een langdurig debat had als nu plaats over den ondermelkprijs en de levering, nu en dan wel wat verward, maar welk debat ten slotte verschillende voorstellen naar voren bracht; totdat eindelijk aan de slijters vrijheid werd gegeven zelf den ondermelkprijs te bepalen.

Het voorstel omtrent de consumptiemelk werd door de vergadering aanvaard.

Actie van de Melkveehouders.

Een ultimatum.

Het bestuur van den **Bond voor Melkveehouders** alhier, had gisteravond hare leden voor een spoedvergadering bijeen geroepen teneinde een billijken melk-prijs vast te stellen voor de maand Mei.

De vergadering, welke plaats had in het gebouw van den R. K. Volkshond, door het bestuur van dezen bond bij uitzondering bechikbaar gesteld, was zeer druk bezocht.

In zijn openingswoord zette de voorzitter, de heer W. van Hofslot, nogmaals het geschil uiteen. De melkveehouders vragen; 14 cent per liter, ingeval de slijters de melk van de boerderij halen en 15 cent voor levering aan de fabrieken.

Het bestuur der centrale coöperatieve slijtersbond wenscht 12 cent per liter te betalen.

Alvorens over te gaan tot het nemen van besluiten wenscht de voorzitter de vergadering te wijzen op een drietal gevaren en wel:

1e. Vertrouwt spr. niet alle leden van den bond. Hij is bevreesd dat enkele toch, ondanks eventuele te nemen besluiten met 12 cent per liter tevreden zullen zijn;

2e. Vindt spr. het niet mooi van minister van IJsselsteijn, dat deze de prijzen nu de vrijhandel weer plaats heeft, zoo drukt;

3e. Hoe zal de houding van de niet-leder en der kaasmakers zijn?

Mocht de vergadering eene staking in zicht stellen, dan dient men goed georganiseerd te verschijn te komen en één geheel te vormen.

De heer Hofslot geeft de vergadering in overweging koele besluiten te nemen, maar deze dan ook met hand en tand te handhaven.

Met algemeene stemmen besluit men, hierna, na eenig debat, dat de prijs van 14 cent zal worden bestendigd. In geval van staking zal men de slijters, die wel 14 cent willen betalen als gewoon bedienen, de onwillige ontvangen niets. Vermoedelijk zal dan per dag 5000 L. overblijven, maar de boeren stellen zich voor deze melk, desnoods zelf te leuren.

Tijdens de debatten komt er een verzoek in van het bestuur der Centrale Coöperatieve Slijtersbond om de vergadering te mogen bijwonen.

'Hierover loopen de meeningen zeer uiteen, ten slotte wordt besloten aan het einde der vergadering een tweetal bestuursleden toe te laten.

Vervolgens ging men over tot het inrichten van een strijdkas, welke een zuiver plaatselijk karakter zal dragen. Men zal per koe f 1 per jaar storten. Dit besluit ondervond eenigen tegenstand, daar enkele aanwezigen zich bij Utrecht wilde aansluiten, maar werd tenslotte met algemeene stemmen aangenomen.

De heeren **Sieperda** en **v.d. Berg** als bestuursleden van den *Centraler Coöperatieve Slijtersbond* worden thans ter vergadering toegelaten.

Na eenige wederzijdsche opmerkingen, werd hun medegedeeld, dat het bestuur der melkveehouders uiterlijk Vrijdagmorgen een beslissend antwoord inwacht, of de boeren 14 cent zullen ontvangen, waarna anders tot uitsluiting der weigerachtige slijters zal worden overgegaan, - dus een ultimatum over korten termijn.

Ter verduidelijking voor den consument diere, dat voor deze de bestaande prijs van 18. cent de liter ongewijzigd blijft en de strijd dus uitsluitend gaat tusschen de boeren en de slijters.

Noot van de Red. In ons volgend nummer zullen wij een uiteenzetting van het standpunt der melkslijters opnemen.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 1919-05-09; p. 2/4

De actie van de melkveehouders.

Het standpunt van de Centrale Coöperatieve Melkslijters Vereeniging.

Wij waren in de gelegenheid het standpunt van één der bestuursleden van de centrale coöperatieve melkslijters vereeniging te vernemen.

Einde April had tusschen de melkveehouders en de slijters eene conferentie plaats waar men geen resultaat kon bereiken.

Eenige dagen later werd door de veehouders voor Mei als eisch gesteld aan het bestuur der slijters om de melk te geven van af de boerderij voor 14 cent de Liter er franco stad 15 cent. Genoemd bestuur deelde in eene daarna bijeen geroepen algemeene vergadering aan de melkslijters den gestelden eisch mede.

In die vergadering gingen stemmen op, om gezien den hoogen prijs, geen melk meer te accepteren.

Verschillende slijters, ook niet-leden van de vereeniging, zeiden toen, desnoods de boeren met de melk zouden laten zitten.

Het bestuur der Centrale heeft de veehouders hierop gewezen onder opmerking, dat zij niet de aansprakelijkheid konden dragen, waarna het bestuur van den melk veehoudersbond deze aansprakelijkheid ten volle overnam.

Zoowel de directeur van „Amersfortia” als de heer v. d. Berg hebben alle moeite gedaan om de melk, die was blijven staan, van de boeren over te nemen. Het bestuur van den bond van melkveehouders, heeft echter zelf gevent met melk á 14 cent, teneinde de slijters zooveel mogelijk in hun bedrijf te bemoeilijken en hun te dwingen de melk á 14 cent te nemen.

In de j.l. Zaterdag gehouden vergadering van melkslijters, werd besloten aan het bestuur van de veehouders te verzoeken de prijs op 12 cent te stellen. Tevens heeft men den secretaris van de melkveehouders eene duidelijke uiteenzetting verstrekt, aantoonende dat een winst-marge van 4 cent absoluut onvoldoende is.

Deze winstmarge wordt verkregen door de slijters vanaf de boerderij tot den consument.

Het verbruik is 40 pct. tot 50 pct. minder dan in 1918, door den hoogen prijs welke den consument dwingt niet meer te gebruiken dan het hoogst noodzakelijke en mede door het wederom beschikbaar komen van vele andere artikelen, welke in 1918 niet verkrijgbaar waren. Voorts het vertrek der Belgen en de demobilisatie wat, een zielenantal van ruim 12000 personen bedroeg, heeft hierop invloed gehad, het grootte surplus aan melk moet dikwijls verkocht worden voor 12 à 12½ cent per L., terwijl de inkoopprijs 14 á 15 cent bedraagt.

Bij de prijzen van 14 cent verdient de slijter *f* 1.15 à *f* 1.50 per 100 Liter en als men nu nagaat dat de gemiddelde omzet bedraagt pl.m. 160 Liter per dag, dan voelt men dat de winstmarge voor de slijters verandering dient te ondergaan.

De regeering heeft dan ook in overweging gegeven den prijs van 14 en 15 cent niet aan te nemen en bij weigering der boeren zal zij melk beschikbaar stellen á 12 cent franco Amersfoort.

In dat geval kunnen de slijters de melk afleveren aan den consument voor 17 cent per Lier, in het andere geval wanneer de boeren, het winnen moet de consument 19 cent gaan betalen.

,

De Eembode, 16/05/1919; p. 2.

— Het conflict tusschen melkveehouders en melkslijters over de prijsquaestie, heeft een ernstiger vorm aangenomen. Op den Vleutenschen weg waren twee melkveehouders bezig met melk te venten, toen zij werden lastig gevallen door eenige melkslijters, die wilden verhinderen dat de veehouders tegen lagen prijs hun melk aan den man brachten. Een der aanvallers maakte van de verwarring gebruik om de kraan van een melkbus open te draaien en den inhoud over de straat te doen stroomen. Een andere slijter sloeg er met een stuk hout op los, terwijl een derde met een mes een veehouder te lijf ging en hem in den rug stak. De politie kwam er bij en arresteerde de drie melkslijters. De gewonde veehouder werd naar een kliniek gebracht.

Dit is slechts een van verschillende gevallen. Telkens moest de politie melkverkoopers beschermen en daarbij zelfs met de sabel ruim baan maken.

Verkoop van „Amersfortia” door T. Sieperda aan de *Coöperatieve Melkcentrale „Amersfortia”* (een kort daarvoor opgericht Coöp. Slijter vereniging)

De Eemlander, 28/05/1919; p. 4/4

Ondergeteekende geeft bij dezen kennis, dat hij zijne
Fabriek van Melkproducten „Amersfortia”
heeft verkocht aan de **Coöperatieve Melkcentrale „Amersfortia”**
alhier.
T. SIEPERDA.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 11/07/1919; p. 2/4

Kennisgevingen
MELKFLESSCHEN.
Burgemeester en Wethouders der gemeente Amersfoort maken bekend, dat de gummiringen der flesschen gepasteuriseerde melk der Coöperatieve Melkinrichting Amersfortia op 30 Juni l.l. onvoldoende waren gereinigd en waren bedekt met beschimmelde en bedorven, kwalijk riekende melkresten.
Amersfoort, 8 Juli 1919.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Secretaris, De Burgemeester,
A. R. VEENSTRA. **VAN RANDWIJCK.**

De Eemlander, 24/11/1919; p. 4/4

Boterhandel „De Geldersche Vallei”
levert prima Roomboter
à f 3.50
per K. G. thuis bezorgd.
Aanbestedend
J. SIEPERDA
Scheltusstraat 13.
Voor de kwaliteit wordt de meest mogelijke garantie gegeven.
Depots zijn gevestigd bij:
A. VAN DER KUILEN, Langestraat 11. Tel. 214.
GEZ. VOLMER, Utr. weg 56.
H. KURPERSHOEK, Arnh. wag 48-50.
A. VAN EGLOM, Scherbieerstraat 6.

Enige maanden na de verkoop van *Amersfortia* ging T. Sieperda van start met een nieuwe zuivelonderneming 'De Geldersche Vallei' - zie bij 1920-02-16

Amersfoortsche Courant, 04/12/1919;

Coöp. Melkcentrale „AMERSFORTIA”.

TELEFOON 262.

Gebruikt steeds onze MACHINAAL GEREINIGDE en prima GEPASTEURISEERDE

**MELK EN FLESSCHENMELK, KARNEMELK,
SLAGROOM, KOFFIEROOM EN ROOMBOTER**

ONZE MACHINAAL GEREINIGDE MELK BEVAT GEEN BEZINKSEL.

NEEMT PROEF S. V. P.

**Dagelijksche bezorging door de geheele stad.
BELEEFD AANBEVELEND. De Directeur B. VAN ZEUMEREN.**

De Eemlander, 01/12/1919; p. 3/4

Amersfortia.

In plaats van den heer Smit is thans tot
directeur der Coöp. Melkcentrale benoemd
de heer J. van Zeumeren.

De Eemlander, 01/08/1919; p.

Ingezonden Stukken

*Het opnemen van ingezonden stukken beteekent
geenszins dat de Redactie met den inhoud
instemt,
De copie wordt aan den inzender niet
teruggegeven*

De melkprijzen.

Zonder zich vooralsnog uit te laten over de al- of niet mogelijke verlagings van den melkprijs, besloot de Commissie uit de samenwerkende (R-Kath., Christ. en Moderne) arbeidersbewegingen, na gehouden samenspreking met de melkslijters hier ter stede, deze slijters te steunen in hun verzet tegen de melkprijshooging, welke met ingang van heden geëischt wordt door den Bond van Melkveeouders.

De Commissie doet een beroep op de huisvrouwen van alle georganiseerde werklieden en op alle andere inwoners van Amersfoort om in geen geval van anderen, dan de gewone slijters, melk te betrekken, ook al zou die goedkoop worden aangeboden. Solidariteit met de slijters nu zal de boeren dwingen hun onrechtmatige eischen te laten vallen.

Het bestuur van de Comm. vd.
G. A. v. MECHELEN, Voorzitter.
A. HOLLANDER, Secretaris,
C. v. EMPELEN, Penningm.

Amersfoort, 1 Aug. 1919.

(Andere plaatselijke bladen worden dringend verzocht dit stuk over te nemen).

Bekendmaking!

— — — —

Het publiek van Amersfoort wordt er op attent gemaakt dat de MELK, welke verkocht wordt door den heer SIEPERDA of zijn knecht JANSEN, NIET afkomstig is van de melkinrichting Amersfortia.

Naar aanleiding van het bovenstaande achten wij het noodzakelijk het geachte publiek hiermede in kennis te stellen, daar genoemde heer SIEPERDA j.l. MEI ZIJN GEHEELE ZAAK HEEFT VERKOCHT aan de COÖPERATIEVE VEREENIGING AMERSFORTIA, doch nu, ondanks dat, zich opnieuw gaat interesseeren voor MELKVEN KOOP te DEZER PLAATSE.

Het Bestuur van AMERSFORTIA.

Kennisgevingen MELKFLESSCHEN.

Burgemeester en Wethouders der gemeente Amersfoort maken bekend, dat de gummiringen der flesschen gepasteuriseerde melk der Coöperatieve Melkinrichting Amersfortia op 30 Juni l.l. onvoldoende waren gereinigd en waren bedekt met beschimmelde en bedorven, kwalijk riekende melkresten.

Amersfoort, 8 Juli 1919.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Secretaris, De Burgemeester,
A. R. VEENSTRA. VAN RANDWIJCK.

1919-11-21

Nog onduidelijk advertentie Publieke verkoop Soesterweg 93 „thans in gebruik als zuivelfabriek’

De Eembode, 21/11/1919; p. 2/4

Op Woensdag 3 Dec. 1919
des avonds 7 uur precies zullen
te Amersfoort in het hotel „de
Zwaan” a. d. Utrechtschestraat

publiek worden verkocht:

10. Een huis met erf en
grond te Amersfoort a.d. Heiligen-
bergerweg no. 65 kad. Sectie B
no. 1535 groot 3 aren 70 centi-
aren.

Vrij van huur te aanvaarden
bij de betaling.

2—9 acht woningen nabij den
Soesterweg te Amersfoort.

Nos. 93—107. No. 93 thans
in gebruik als zuivelfabriek is te
aanvaarden bij de betaling, vrij
van huur.

Betaling der kooppenningen
uiterlijk 3 Maart 1920.

Breeder bij biljetten.

Te bezichtigen één uur voor
den verkoop.

Notaris A. P. SCHRÖDER te
Amersfoort.

Gemeente Amersfoort: Kennisgeving Hinderwet

Door (Oud)-directeur T. Sieperda, voor het oprichten van een melkinrichting en zuivelfabriek NV „de Geldersche Vallei” met, Stoomketel, twee 7½ pk electromotoren en twee 1 pk. Electromotoren in het pand Sluisstraat (10).

Amersfoortsch Dagblad /
De Eemlander, 16/02/1920; p. 3/4

STADSNIEUWS

Kennisgeving Hinderwet.

B. en W. van Amersfoort, brengen ter kennis van het publiek, dat een door de N. V. „de Geldersche Vallei” ingediend verzoek met bijlagen, om vergunning tot het oprichten van een melkinrichting en zuivelfabriek, waarin te plaatsen een stoomketel, twee electromotoren van 7½ P.K. en twee electromotoren van 1 P.K. in het perceel alhier gelegen aan de Sluisstraat, op de secretarie der gemeente ter visie ligt, en dat op Zaterdag, den 28 Februari aanstaande, des voormiddags te half elf ure gelegenheid ten Raadhuize wordt gegeven om bezwaren tegen het oprichten van de inrichting in te brengen.

Amersfoort, den 14 Februari 1920.
B. en W. voornoemd,
De Secretaris, De Burgemeester,
A. R. VEENSTRA. v. RANDWIJCK.

Amersfoortsche Courant, 17/04/1920

In eene gehouden vergadering van aandeelhouders der fabriek van Melkproducten „de Geldersche Vallei” alhier, werd tot President-Commissaris gekozen de heer J. K. Knottenbelt van Vinkenhoef en tot Commissarissen de heeren J. A. Hassing en J. J. Polderman, beiden te dezer stede.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 22/03/1920; p. 3/4

KOEUVUIL IN MELK.

B. en W. der Gemeente Amersfoort maken bekend, dat de venter A. Bloemendaal der inaanbouw zijnde melkinrichting „de Geldersche Vallei”, den 16en en den 17en Maart j.l. melk vervoerde en verkocht, welke zeer veel koevuil bevatte. De wattenschijf, waardoor bedoelde melk den 17en Maart werd gefiltreerd, is voor iedere belangstellende op den Keuringsdienst ter bezichtiging.

Amersfoort, 19 Maart 1920.
De Secretaris, De Burgemeester,
A. R. VEENSTRA. VAN RANDWIJCK.

Amersfoortsche Courant, 01/04/1920; p. 1/4

KENNISGEVINGEN.

Burgemeester en Wethouders der gemeente Amersfoort.

Gelezen een verzoek gedagteekend 22 Januari 1920, van de N. V. „De Geldersche Vallei” tot het oprichten van een melkinrichting en zuivelfabriek, waarin te plaatsen een stoomketel, twee electromotoren van 7½ P. K. en twee electromotoren van 1 P. K., in het perceel alhier gelegen aan de Sluisstraat, kadastraal bekend gemeente Amersfoort, Sectie D, Nos. 1667, 1668 en 2922 (allen ged.);

Overwegende, dat den 28en Febr. 1920 ten Stadhuize gelegenheid is gegeven om bezwaren tegen de bovenomschreven oprichting der inrichting in te brengen en alzoo ingevolge het bepaalde bij artikel 8 der Hinderwet vóór den 28en Maart e.k. over het verzoek zal moeten worden beslist;

Overwegende evenwel, dat het onderzoek, dat der beslissing dient vooraf te gaan, nog niet zoover is gevorderd, dat het vóór laatstgenoemden datum zal zijn geëindigd;

Gelet op het bepaalde bij het 2e lid van artikel 8 der genoemde wet;

BESLUITEN:

de beslissing op het vorenbedoeld verzoek te verdagen.

Amersfoort, 26 Maart 1920.
Burgemeester en Wethouders
voornoemd,
De Burgemeester,
v. RANDWIJCK.

De Secretaris,
A. R. VEENSTRA.

Tekening van Amersfortia begin twintiger jaren, met een paar advertenties van andere melkinrichtingen die actief waren in Amersfoort – zullen er veel meer zijn geweest, is niet naar gezocht!

De Eembode, 26/03/1920; p. 4/4

Coöp. Stoomzuivelfabriek en Melkinrichting „HOUGLAND“.

Volle Melk	18 cent per Liter.
Gepasteuriseerde Volle Melk	22 „ per 1/2 flesch
„ „ Room Karnemelk.	18 „ „ 1/10 „
„ „ Koffie Room	8 „ „ Liter.
„ „ Roomboter onder Rijkscontrole tegen marktprijs.	2.50 „ „
Gortpap (Roomkarnemelk met Gort) 18 cent per Literfl.	

Directeur
W. H. GUDDE.

Vertegenwoordiger voor Amersfoort
J. J. CASANDER, Krommestraat 10.

wekelijkse advertentie van CZ Hoogland in Amersfoort

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 03/04/1920; p. 8/10

Melkinrichting GEBR. REEMS

Lieve Vrouwenstraat

Leverd dagelijks versch:

- Roomboter 13.10 per K.G.
- Gepasteuriseerde flesschen melk
- Rauwe melk
- Roomkarnemelk per flesch
- Karnemelk per Liter
- Koffie Room 1 2.40 p. L.
- Slag Room 1 3.— p. L.

Versche eieren en alle soorten kaas.

Al onze melkproducten worden bereid in de Coöperatie Melk Centrale „AMERSFORTIA“

Losse gepasteuriseerde Melk 18 Ct. per Liter.

Beleefd aanbevelend **GEBR. REEMS**

Ook wekelijkse advertentie

De Eembode, 02/04/1920;

Coöp. Melkcentrale Amersfortia

Telefoon No. 262

Fabriek van prima Melk en Melkproducten

wekelijk geplaatst

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 13/04/1920; p. 4/4

Fabriek van Melkproducten „de Geldersche Vallei“.

Hoewel de fabriek nog niet officieel kan geopend worden, is zij toch in staat gepasteuriseerde melk in flesschen te leveren. Deze flesschen zijn gesloten met een Capsule; de meest hygiënische sluiting voor melkflesschen. De melk wordt volgens een verbeterd systeem gepasteuriseerd en bezit absoluut geen kooksmak. Ze is dan ook bijna niet te onderscheiden van rauwe modelmelk.

Prijs per flesch 14 cent.

Rauwe volle melk per Liter 15 cent.

Roomkarnemelk per Liter 6 cent.

Roomboter, uitsluitend onder rijkscontrole per K.G. 2.50.

Eieren tegen marktprijs.

De Directeur der N. V. de Geld. Vallei
T. SIEPERDA.

Lezing zuivelconsulent Hylkema over coöp. zuivelfabriek

In de Keizerskroon waren 'n vijftigtal veehouders bijeen, om het plan een coöperatieve melkfabriek, waarover in een vorige bijeenkomst reeds was gesproken, thans een stap verder te brengen door een uiteenzetting van den hr. Hylkema; rijkszuivelconsulent voor de provincie Utrecht, die 6 à 7 jaar geleden deze zaak hier ter stede reeds had bepleit. Velen, die toen deze coöperatie niet aandurfd, bleken spijt te gevoelen den toen aangewezen weg niet te hebben bewandeld.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 07/04/1920; p. 3/4

Aan de bestuurstafel was gezeten het bestuur der afdeeling Melkveehoudersbond.

Na een inleidend woord van den voorzitter, den heer J. L. v. Nieuwenhuizen, schetste de heer Hylkema het ontstaan der melkfabrieken en de voordeelen daarmee gewonnen als toepassing wat de wetenschap heeft geleerd, betere wijze van bezorgen en de vooral thans zoo gewichtige besparing van arbeid.

Daarom moet men eerbied hebben voor de particulieren, die de zaak hebben aangedurfd toen de veehouder aarzelde. De particuliere fabriek vormt echter een schakel, die vaak oorzaak is van veel misère. Zij blijft een handelslichaam. Spreker acht het een ongezonde toestand. De veehouder moet door coöperatie zelf de melk brengen aan den verbruiker.

Wat de keuringsdienst bij de tegenwoordige inrichting niet kan doen: volkomen zekerheid geven voor de melk, dat kon wel de veehouder, die betrokken is bij den naam der coöp. melkfabriek. Hij zal voor goede inrichting van bedrijf en behandeling van het product zorgen. Dan is hij in staat te zorgen voor goede melk tegen het hoogst mogelijke profijt voor hem zelve. Voor machtsmisbruik in opdrijving van prijs behoeft niet gevreesd te worden. Dat wreekt zich zelve. Niet vergeten moet worden, dat de boer zijn landerijen blijft houden op de plaats waar ze nu zijn. Die coöp. fabriek is dus iets voor de toekomst. Toont die zich het vertrouwen waard, dan zal zij hebben den steun der burgerlijke overheid en behoeft dus niet te vreezen voor oneerlijke concurrentie.

Niet alleen is het geldelijke hier de eenige factor. Nog grootere factoren zijn het ontkomen aan de contracten-ellende e.a. en de verbetering der positie tegenover den afnemer. Bovendien wint de invloed door dit samengaan. Spreker wijst op de distributie jaren. Wat toen voor den boerenstand van de regeering is verkregen, is hoofdzakelijk te danken aan de Friesche boeren, die door hun groote coöperatie zich in Den Haag wisten te doen hooren.

Deze vergadering had tot resultaat dat velen zich opgaven als voorloopig lid, terwijl aan bovengenoemd afdeeliningsbestuur werd opgedragen plannen te ontwerpen om daarna zoo spoedig mogelijk tot definitieve oprichting eener coöp. melkfabriek voor Amersfoort te geraken.

Amersf. Dagbl.

De melkprijs.

(lees ook naast staand knipsel)

Naar wij vernemen heeft de Melkveehoudersbond j.l. Donderdag 22 April vergaderd met de Coöperatieve Melkslijtersvereniging „Amersfortia”.

Besloten werd, om de melk niet lager in prijs te stellen dan ze nu reeds is, n.l. 16 cts. per Liter. Verder zouden de melkveehouders zich verplichten om geen melk meer te leveren aan de concurrerende inrichting de Geldersche vallei, die nu reeds *beneden* den prijs van 16 cts. per L. verkoopt, n.l. voor 15 en 14 cts.

De melkveehoudersbond wijt het blijkbaar geheel aan de inrichting de *Geldersche Vallei*, dat de melk-prijzen zijn gedaald en is bang dat de melk-prijzen door concurrentie van deze fabriek nog lager zullen gaan. Het blijkt wel, dat de coöperatieve melkslijtersvereniging *Amersfortia* geene stelling aanneemt tegen het hoog houden van de melk-prijzen door de veehouders

Wij hebben geïnformeerd bij de *Geldersche Vallei* naar de melkaanvoer en ons is verklaard, dat een feitelijk onbegrensde aanvoer tegen verlaagde Mei-prijzen verzekerd is. Het zal de Amersfoortse huisvrouwen verheugen zulks te horen!

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 1920-04-27

Onze actie voor melk-prijsverlaging.

Wij betreuren, dat er gisteren in het schrijven van den heer van Zeumeren een alinea - en juist de voornaamste alinea - ter zetterij uitgevallen is. Wij plaatsen dit schrijven dus nogmaals:

„Naar aanleiding van uw bericht in het blad van 23 dezer onder liet bericht „De Melk-prijs” zijn wij zoo vrij het volgende ter uwer kennis te brengen :

(Hier volgde dan de uitgevallen alinea, waarin de schrijver verklaarde, dat de vergadering met melkveehouders, waarop onze berichtgever Vrijdagavond doelde, **niet** heeft plaats gehad).
Besluiten, welke genomen zouden zijn om de melk reeds nu niet lager te stellen dan als 16 cent per liter zijn dus uitgesloten.

Geen enkele reden kan genoemd worden, waarom de Coöp. Melkslijtersvereniging een verlaging van den melk-prijs in den weg zou staan.

„Integendeel zal ook zij gebaat zijn door grootere afzet bij lageren prijs.

Verzoeken rectificatie van uw bericht bovenstaande op te nemen”.

Amersfoortsche Courant, 27/04/1920

De Melk-prijzen.

In verband met een door ons aan het Am. Dagbl. in ons vorig nummer ontleend bericht, omtrent de prijzen der melk wordt ons door den heer W. van Zeumeren, directeur der coöperatieve Melkcentrale „Amersfortia” het volgende schrijven gezonden, dat wij ter wille van de juistheid der zaak gaarne een plaats verleen.

»Op Donderdag 22 April heeft geen vergadering plaats gehad van Amersfortia met den Melkveehouders bond.

»Besluiten, welke genomen zouden zijn, om de melk reeds nu niet lager te stellen als 16 cent per liter zijn dus uitgesloten.

»Geen enkele reden kan genoemd worden, waarom de Coop. Melkslijters-vereiniging een verlaging van den melk-prijs in den weg zou staan. Integendeel zal ook zij gebaat zijn door groote afzet bij lageren prijs.

Zoover de directeur van de *Coöp. Melkcentrale Amersfortia*. Wij lieten hier gisteren op volgen, dat wij ons over deze mededeelingen zeer verheugden. Wij wachten nu met belangstelling de Mei-prijzen af.

Gelukkig misten wij in dit schrijven de dwaze verdachtmaking, alsof wij in den concurrentiestrijd tusschen inrichtingen partij zouden kiezen. Deze gaat natuurlijk geheel buiten ons om; wat ons interesseert, is slechts de melkprijs; en wat wij schrijven bedoelt niet voor A of B partij te kiezen, doch niets anders dan de melkprijs, die hier veel hooger dan elders was, omlaag te krijgen. Als Amersfortia, blijkens bovenstaand schrijven, hetzelfde wil, kan zij ons dus juist als bongenoot beschouwen.

Wat de bewuste „vergadering” betreft, onze berichtgever wist nog veel meer bijzonderheden daaromtrent te geven, welke afkomstig waren van.....een lid van Amersfortia!

Onze berichtgever en wij nemen terstond aan, dat die mededingen van zijn, zegsman *niet* betroffen een vergadering van commissarissen en bestuur, waar trouwens geen leden aanwezig waren.

Opening fabriek van melkproducten ‘De Geldersche Vallei.’

Gisterenmiddag had de officieele opening plaats van de fabriek van melkproducten „de Geldersche Vallei”, welke gevestigd is aan de Sluisstraat 10

Onder de talrijke genoodigden met hun dames merkten wij o.a. op: de burgemeester J. C. graaf van Randwijck, de gemeente secretaris, de heer A. R. Veenstra, de voorzitter van de K. v. K., de heer J. G. Kleber, de voorzitter van de gezondheidscommissie Dr. Schreuder en eenige leden van deze commissie en Dr. Kamerling.

De heer J. K. Knottenbelt, president-commissaris, heette de aanwezigen welkom. Spr. wees op de groote behoefte welke onze stad heeft aan een moderne melkfabriek en verzekerde dat men alles zou bewerkstelligen om het product zoo volmaakt mogelijk aan den consument te leveren.

De heet T. Sieperda, directeur leidde vervolgens het gezelschap rond en vertelde de geschiedenis van het product, van de melk nog warm van de koe af tot gereed voor het gebruik.

Wij laten hieronder eenige bijzonderheden volgen.

De melk wordt betrokken van leveranciers met wien is overeengekomen, dat zij de meest mogelijke zorg aan de melkwinning zullen besteden. In hoofdzaak bestaan deze in gezond vee, hygienische stalinrichting, zindelijk melkgereedschap, het zeven der melk door watten en het direct afkoelen der melk.

Bij aankomst aan de fabriek wordt de melk op duurzaamheid, zuiverheid en kwaliteit onderzocht. Vervolgens wordt ze gereinigd in een daarvoor speciaal voor dat doel geconstrueerde machine. Deze machine heeft het groote voordeel, dat de homogeniteit der melk beter blijft bewaard, wat bij reinigen door blikken minder het geval is. Is de melk de reiniging gepasseerd, dan wordt ze op een temperatuur van ruim 80° C. verhit, in een z.g. *regeeratieapparaat* „Cimbua” (het eerste toestel in ons land) om daarna snel te worden afgekoeld over een *facon. bussenkoeler*.¹¹

De Eemlander, 04/05/1920;

FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN
„De Geldersche Vallei”

Vanaf heden noteeren wij voor

VOLLE MELK . . . PER LITER à 14 ct.
Gepasteuriseerde flesschenmelk, gesloten met capsule per flesch 14 ct.

KARNEMELK per Liter 6 ct.
ROOMKARNEMELK . . . per Flesch 5 ct.
KOFFIEROOM per Liter f 1.00
SLAGROOM per Liter f 2. —

ROOMBOTER ONDER RIJKSCONTROLE p.p. f 1.35

EIEREN TEGEN MARKTPRIJS.

In 't bijzonder vestigen wij Uw aandacht op onze Gepasteuriseerde melk in flesschen, welke absoluut geen kookmaak heeft en van de meest hygienische sluiting voor melkflesschen is voorzien.

De Directeur,
T. SIEPERDA.

P.S. Voor belangstellenden is de fabriek thans te bezichtigen.

¹¹ Mogelijk een ‘regeneratief’ en een facon buizenkoeler ! (ZHN.)

De melkprijzen.

Gisteren sloeg der Amersfoortche huismoeders plotseling de angst om het hart, want „*Amersfortia*” en vele andere melkverkoopers verhoogden den melkprijs met vier cent per liter.

Na hierover talloze malen te zijn opgebeld zijn wij op informatie uitgetogen en in onderhoud met de directie van „Amersfortia”, vernamen wij, dat in een in ‘t begin der afgelopen week gehouden vergadering van melkveeouders, laatstgenoemden den eisch stelden van 14 cent per liter, waardoor vele melkverkoopers genoodzaakt zijn de prijs op 18 cent te bepalen.

De N.V. „*De Geldersche Vallei*” heeft echter gemeend den prijs te moeten stellen op 16 cent. Het geldt hier dus een concurrentiestrijd tusschen de twee grootste melkleveranciers te dezer stede.

Bij navraag bleek ons, dat hedenmorgen, de toestand zich als volgt had gewijzigd; „*De Geldersche Vallei*” stelt zijn prijs op 16 cent en „Amersfortia” is teruggegaan tot 14 cent onder mededeeling van de directie, dat dit is te beschouwen als een afwachtende houding, die waarschijnlijk slechts enkelen dagen zal duren.

Men kan dus de conclusie trekken, dat eerstdaags de literprijs op 16 ct. stabiel zal blijven.

De melkvoorziening.

Indien het Rapport van de *Levensmiddelen-commissie*, inzake de melkvoorziening in onze gemeente, afgedrukt in ons no. van Donderdag, eenige bevestiging behoefde, dan heeft het die wel gekregen in de vergadering van *den bond van melkveehouders*, van gisteren. Het werd daar openlijk uitgesproken, dat de melk-ophaling in het minst niet deugt, dat er véél te veel slijters zijn, waardoor het bezorgen op de meest oneconomische wijze geschiedt, dat *melk-centralisatie absoluut noodzakelijk* is, en dat dan de winst-marge niet vijf cent, zooals nu, behoeft te zijn, doch dat dan de slijters met een winstmarge van twee cent per L. hun moeite ruimschoots betaald krijgen.

Er bleek bovendien dat de boeren zelf druk bezig zijn te komen tot een coöperatieve, gecentraliseerde melklevering, dat zij reeds confereerden over slijter-uitkoop, wijkverdeling enz. Het bleek ook, dat zij een aantal slijters financieel steunen tegen de concurrentie van de fabriek „*de Geldersche Vallei*”.

Dit laatste verdient aandacht. Welk belang hebben de boeren er bij, waar zij juist de centralisatie van het bedrijf heeten voor te staan, ten koste van hun eigen portemonnaie de kleintjes te steunen tegen den groote ? En uit de gevoerde discussies blijkt dan, dat het hoofdzakelijk is een persoonlijke kwestie. De krasse beschuldigingen, tegen den leider der *Geldersche Vallei* staande de vergadering geuit, bewijzen dit ten volle. Ziehier een punt, waarover nog wel een nootje zal worden gekraakt. In ons verslag in dit no. vinden onze lezers de bijzonderheden.

Niet gemotiveerd hebben de boeren de noodzakelijkheid van de melkprijs-verhooging hunnerzijds. Niet gemotiveerd althans in dien zin, dat met cijfers is aangetoond dat het bedrijf eerst met dien prijs loonend is te maken. Er is echter nadrukkelijk op gewezen, dat kaas-maken en varkens mesten voor de boeren voordeliger is dan melk leveren beneden den vastgestelden prijs, waarom er dan ook in de vergadering gedreigd werd de stad een paar weken zonder melk te laten, om zoodoende het publiek tot betere inzichten te brengen. Dat de verhouding tusschen publiek en boeren daardoor niet beter worden zou, spreekt van zelf. Wij hopen dan ook, dat het daartoe niet zal behoeven te komen, dat bij deskundig onderzoek en *door samenwerking* den prijs zal worden gevonden, die den boeren naar billijkheid toekomt. Dan zal het publiek zonder morren betalen en de goede verstandhouding bewaard blijven. En dat de gemeente, door spoedig in te grijpen en de *centralisatie* tot stand te brengen, mogelijk zal maken dat de winstmarge tot het allerkleinste minimum wordt teruggebracht en de burgerij geen halven cent meer betaalt dan noodig is.

De melkprijzen. Gistermiddag vergaderde In hotel „*De Keizerskroon*” de Bond van Melkveehouders.

De heer J. L. v. Nieuwenhuijzen, die presideerde, constateerde dat de opkomst niet groot was (ongeveer 50 leden waren aanwezig) doch meende dit te mogen wijten aan het prachtige weer, waardoor de hooibouw aller aandacht eischt.

Hij herinnerde er aan, dat kort geleden door de boeren was vastgesteld een prijs van 13 en 14 cent af boerderij, gemiddeld dus 13½ cent, welke prijs door de slijters zoowel als de beide groote inrichtingen werd aanvaard. Deze regeling is echter niet tot haar recht gekomen, hoofdzakelijk door de concurrentie van den heer **Sieperda**, Den directeur van „De Geldersche Vallei”. Deze heer was vroeger eigenaar van „Amersfortia”, doch verkocht deze fabriek voor f 70.000 aan een combinatie van slijters, die daarvoor hun gering bezit te gelde moesten maken (er waren er, die zelfs hun hit verkochten om een aandeel te kunnen nemen.) Er was een bepaling, dat de heer Sieperda in deze gemeente geen andere fabriek mocht beginnen, doch slijters zijn over het geheel onontwikkelde lieden, zoodat het contract niet duidelijk genoeg was en wij thans dezen heer als directeur van een andere fabriek weer zien optreden.

Wat den prijs van 18 ct. aangaat, de minister vond dien prijs voor de stad gemotiveerd, en in alle steden wordt dien prijs dan ook betaald. Dit was een aanwijzing voor de heeren hier, om ook zoover te gaan. De heer Sieperda echter wilde hieraan niet meedoen en handhaafde een prijs van 16 cent, waarop de slijters ons wel moesten verzoeken den prijs niet te verhoogen, aangezien zij dien anders niet zouden kunnen betalen. Dat hebben de boeren gedaan, zoolang zij konden, al kwamen zij daardoor in een ongunstige verhouding te staan tegenover de kaasboeren. Maar nu gaat het niet langer aan de slijters te steunen, willen de boeren niet zelf ondergaan.

De boeren ontvingen van Sieperda 12 ct., een bedrag dat te laat was. Toen is besloten den prijs te stellen op 13 en 14 ct. Sieperda ging hiermede accoord, doch hield wel een slag om den arm: zijn commissarissen moesten het goedvinden. Maandag zou de prijs algemeen worden verhoogd. Toen dacht Sieperda zijn slag te staan: hij bleef zijn prijs laag houden.

Het bestuur heeft deze week vergaderd met de slijters, En nu stelt het voor een halven cent te laten vallen en dus te rekenen 12 ½ en 13 ½ ct. af boerderij, zoodat de slijters een winst-marge houden van gemiddeld 5 cent en een behoorlijk stuk brood kunnen verdienen. Deze winst is wel te hoog, doch in verband met den toestand ter stede wet gemotiveerd. Want deze toestand is alleen door coöperatie te verhelpen. Het bestuur heeft een vergadering gehad met de slijters, om de stad in wijken te verdeelen, waarmee niet alleen de slijters doch ook burgerij en boer gebaat zijn

Het spijt het bestuur voor de slijters dat deze verhooging noodig was, maar als gezegd: de boer mocht er niet aan worden gewaagd. Hij doet bij deze een beroep op de burgerij, of zij er voor te vinden is het bestaan van een groot aantal slijters er aan te wagen, alleen om gedurende een of twee maanden de melk goedkooper te krijgen. Want ook Sieperda kan niet lang zijn melk verkoopen voor dien lagen prijs.

Wanneer de boeren kaas maken krijgen zij niet alleen hun 14 cent per L., doch houden zelf hun ondermelk en wei over, Wanneer dan ook de melk te goedkoop blijft, zou het bestuur den leden moeten raden dat te doen en desnoods varkens te gaan mesten.

De heer Hofs1ot (bestuur) betreurt, dat de concurrentie-strijd in de stad is gekomen. Hij raadt aan de melk desnoods liever in de sloot te gooien dan ze onder de markt te verkoopen tegen 10 á 11 ct. De burgerij is er niet tegen 18 ct. te betalen, het is alleen de concurrentie. Eendracht is hier noodig. Aan Sieperda moet niet geleverd worden, al wil hij een gulden per L betalen, niet vóór hij de stadsprijzen betaalt. In dit verband wil spr. nog mededeelen, dat hij heeft gehoord dat de schuld, dat de prijs Dinsdag weer op 14 cent is gekomen, niet ligt bij Sieperda, doch bij *Amerstortia*. Maar dat is nog niet bewezen.

De voorzitter meent, dat het den boeren koud kan laten, tegen welken prijs de melk in de stad wordt verkocht door fabrieken en slijters, wanneer zij, de boeren, maar een behoorlijken prijs maken, en dan is 12½ en 13½ ct, behoorlijk gemotiveerd. Beneden dien prijs verkoopen is niet mogelijk,

Wat de schuldvraag betreft, *Amerfortia* deed een stap in de goede richting toen zij Maandag den prijs op 18 cent bracht. Toen bleef Sieperda echter laag, en werd *Amersfortia* bang klanten te verliezen, waarom zij den prijs weer terugbracht. Laten *Amersfortia*, Sieperda en de slijters dezen strijd echter zelf maar uitvechten, al vreest spr. dat de slijters het zullen verliezen. Want de *Geld. Vallei* heeft een groots reserve en rekest er op dat het 't eerste Jaar veel geld zal moeten bijleggen. De boeren moeten echter hun prijs handhaven, en zijn met hun laatste verlaging van ½ cent tot het uiterste gegaan. In Den Haag kost een flesch gepasteuriseerde melk van i L. 25 cent. Nu kan de burgerij wel willen, dat de boer dekosten van dit pasteuriseeren zal betalen, maar dat komt niet te pas, dat moet ze zelf doen.

De heer Spelt kan zich met het bestuursvoorstel niet vereenigen. De prijs is de vorige maal al te laag vastgesteld. Hij wijst er op, dat de *Geld. Vallei* Dinsdag voor 16 ct. Per flesch verkocht, *Amersfortia* voor 14 ct. Dat was toch niet noodig. Overigens is een winstmarge van 4 cent voor de slijters nog genoeg.

De voorzitter wijst in zijn antwoord van den heer Spelt er op, dat de *Geld. Vallei* Maandag voor 14 cent verkocht, en *Amersfortia* onmogelijk weten kon, dat dit Dinsdag 16 ct. Zou zijn. Het is alles concurrentie. De boeren hebben daarmee echter niets te maken. Zij willen een halven cent laten vallen om bij de burgerij den indruk te vestigen (want de melkfabrieken geven altijd de schuld aan de boeren) dat het *niet* is de schuld van den boer. Door de winstmarge van 5 cent is het overigens mogelijk voor de slijters een goed stuk brood te verdienen. Feitelijk echter is deze winst te hoog en daarom is het noodig dat in Amersfoort een groote coöperatie van slijters en boeren tot stand komt, waardoor het mogelijk zal zijn een zoo goed mogelijk product tegen billijken prijs te leveren.

Met het oog op de aanwezige pers zegt str. nog, dat de prijs van 12 en 13 ct., welke genoemd is, alleen geldt voor de boeren die 's winters niet melken omdat dat dan te veel kost. En toch is er dan ook melk noodig. Om nu het melken te bevorderen heeft het bestuur vastgesteld, dat de boeren, die 's winters niet melken, per liter een cent minder dan de anderen ontvangen.

De heer Leyhorst vindt het billijk den prijs te handhaven, aangezien het voorstel van het bestuur eigenlijk inhoudt, dat de vorige prijsbepaling *onbillijk* is geweest (bijval).

De voorzitter meent echter dat het aanbeveling verdient, onder den prijs van andere plaatsen te blijven. Hij deelt nog mede dat hij een gesprek heeft gehad met de slijters om tot samenwerking te komen en daardoor tot meer economie

De winst-marge zou door goede wijkverdeling best 2 ct. kunnen zijn. De heer Hofsloot wijst op de coöperatie in Soest, waar door de betrokkenen een fabriek is overgenomen en waar nu wijkverdeling en melkkeuring komt en toch een marge van slechts 3 ct. noodig zal zijn, waarmee de slijters accoord gaan en kunnen leven. Spr. beveelt aan de fabriek (welke? Red.) te koopen en in te richten naar eigen inzicht.

De heer A. Winter (veearts) zou wel eens willen weten, waarom de boer de melk zoo goedkoop moet geven. Melk is een voornaam voedings-product. Daarop moet niet geknibbeld worden. Dat kan niet. De risico is veel te groot. Massa's koeien sterven aan mond- en klauwzeer. En een koe kost thans 7 á 800 gld. De burgerij protesteert er niet tegen de gebakjes met 7 ct. per stuk duurder te betalen. Waarom wordt er dan wel geprotesteerd bij de melk? Pachten, alles, is verhoogd.

Een prijs van 12½ à 13½ ct, is zeker gemotiveerd. Arme menschen, wanneer zij ziek zijn, moeten dan maar steun van regeering of gemeente ontvangen. De slijters en de boeren moeten niet de dupe worden van de concurrentie tusschen *Amersfortia* en *De Geldersche Vallei*.

De heer Hofsloot spreekt den heer Winter tegen. De burgerij protesteert niet tegen den prijs van 18 cent. Het is alleen de melkhandel, het zijn de slijters, die door concurrentie op den prijs willen bekniibelen (bijval),

De voorzitter: De burgerij wordt steeds eenzijdig ingelicht. Daarom hebben wij thans de pers uitgenoodigd.

En aantal slijters moet gesteund worden, maar dat kan niet altijd zoo blijven. Overal wordt een goede prijs betaald, alleen in Amersfoort niet. Wanneer nu de burgerij; om een tijdelijk voordeel van 1 á 2 cent per L. een aantal slijters broodeloos wil maken, en daarmee een man steunen die zijn zaak verkocht, doch nu die zaak weer terug wil stelen, althans op een oneerlijke manier wil terugkrijgen, dan kunnen de boeren zich daarvoor niet aansprakelijk achten.

De heer Lokhorst betoogt, dat de winst-marge wel wat minder kan zijn.

De voorzitter herhaalt, dat dit hem zit in het pasteuriseeren. Dat moet het publiek betalen, niet de boer. Hij wil echter, wat betreft de halve cent, nog eenmaal toegeven, om te laten zien dat de boer eigenlijk veel te goed is. Noodig is het niet, maar de boeren hebben nu al maanden toegegeven en hij zou het ook thans nog willen doen; dit is ook de meening van de andere bestuursleden.

(Uit de vergaderingen komen: luide protesten: Niet toegeven !)

De voorzitter verklaart nu *persoonlijk* óók te zijn voor niet-toegeven. De meerderheid van het bestuur meende echter anders.

De heer Rauwendaal dringt aan op organisatie der boeren.

De voorzitter zegt, dat de bond aanhoudend bezig is tot organisatie en coöperatie te komen, maar het is een reuze onderneming. Daarvoor moeten een aantal kleine slijters worden uitgekocht; een gedeelte zou ook tegen vast weekloon moeten worden aangesteld als melkophalers. Verschillende wijken zouden moeten worden gecombineerd, klanten uitgewisseld. De slijters hebben reeds toe-

gestemd, dat een winst-marge van 2 ct. (sic ! red.) dan voldoende zou zijn. Een fabriek zoo maar over te nemen zou niet helpen, aangezien de slijters niettemin op straat zouden blijven. Hij constateert nog dat vooral de melkophaling verbeterd moet worden.

De heer Van Velzen (bestuur) verklaart nu nog de halve cent korting uit het rijloon.

Franco stad blijft de prijs 13 en 14 cent.

Na eenige discussie komt nu het voorstel van het bestuur in stemming, om den melkprijs te stellen op 12½ en 13½ ct. per L. af boerderij, franco stad 13 en 14 cent. Bij de stemming gaat het eenigszins verward toe en komen vinnige interrupties los. Ten slotte wordt het voorstel met meerderheid van stemmen aangenomen, waarbij verschillende tegenstemmers verklaren dat zij de stemming ongeldig beschouwen en door verschillenden twijfel worden uitgesproken of de niet aanwezige leden zich wel aan deze bepaling zullen willen onderwerpen.

Daarna sluit de voorzitter de vergadering.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 1920-06-15; p. 3/4

Ingezonden Stukken

door T. Sieperda dir. NV. *De Geldersche Vallei*

Mijnheer de Redacteur.

Naar aanleiding van een verslag van de vergadering van den *Bond van Melkveehouders*, verzoek ik U het onderstaande in uw blad op te nemen.

„De Geldersche -Vallei” is opgericht, nadat uit alles bleek, dat *Amersfortia* zich tegenover ondergeteekende van hare verplichtingen onttrok.

In ‘t kort zij hier meegedeeld, dat hij voor 15.000 gulden voor aandeelen stortte en een borgtocht teekende voor 80.000 gulden, echter op de conditie, dat ondergeteekende als gedelegeerd lid zou optreden. Toen een en ander was geschied wenschte men van een deligatie *niets* meer te weten; door een der bestuursleden was den boekhouder zelfs opgedragen mij geen inzage der administratie te geven enz. enz. Al heel spoedig ging de zaak door onoordeelkundig inkoop, verwerken en afleveren der melk achteruit. Voor een paar maanden geleden kon men over „Amersfortia” in dit blad lezen: „Het is sedert eenigen tijd een publiek geheim, dat de zaken van „Amersfortia” slecht gaan”, enz 1),

Wanneer Amersfortia haar bedrijf naar behooren had beheerd en hare verplichtingen tegenover mij was nagekomen, dun zou er geen reden hebben bestaan ooit weer te beginnen. Nimmer zijn mij b.v. aandeelen uitgekeerd, evenmin werd mij ooit rente betaald. Daardoor gevoelde ik mij vrij weer te beginnen. Had Amersfortia in Mei 1919 mijn advies opgevolgd en aan de onbehoorlijke eischen der melkveehouders niet toegegeven, dan zou ze thans niet in moeilijkheden zitten.

Of de *Geld. Vallei* de klanten terug steelt, is zeker een persoonlijke opvatting van den heer Nieuwenhuizen. Klanten laten zich niet stelen,, Ik zou den heer Nieuwenhuizen een ander voorbeeld van stelen kunnen geven.

Ik meen hiermede gevoegelijk te kunnen eindigen, doch ik wensch het Publiek nog mede te deelen, dat genoemde heer van Nieuwenhuizen mij voor eenige weken toeslag heeft aangeboden, als ik de melkprijs in Amersfoort niet meer zou verlagen.

Dankend voor de opname.

Hoogachtend
T. SIEPERDA,
directeur der N. V. de Geld. Vallei

1) Voor de goede orde stellen wij er prijs op, de juiste redactie van ons bericht van destijds woordelijk weer te geven:

„Met is sedert lang een publiek geheim, dat het met de coöperatieve melkcentrale „Amersfortia” niet erg wilde vloten.”

Red. A. D.

Amersfoortsche Courant, 17/06/1920; p.

De melk-misère. commentaar Red. Amersfoortsche Courant

De zaak wordt er niet verkwikkelijker op. In antwoord op de beschuldigingen van den voorzitter van den Bond van Melkveehouders (zie ons vorig no.) geeft de directeur van de „*Geldersche Vallei*” in een ingezonden stuk in het A’foortsch Dagblad een lezing van de feiten en heeft - zooals dat gewoonlijk gaat - volgens die lezing geheel het recht aan zijn kant.

Hij betoogt, dat de *Geldersche Vallei* werd opgericht, nadat gebleken was dat *Amerafortia* zich tegenover hem, **Sieperda**, aan hare verplichtingen onttrok. De heer Sieperda toch had niet alleen 15000 gld. voor aandeeleu gestort, doch ook een borgtocht geteekend van 80.000 gulden, echter op conditie dat hij als gedelegeerd lid zou optreden. Toen echter een en ander was geschied, wilde men van een delegatie niets meer weten, werd hem zelfs inzage der administratie geweigerd.

Daarbij werden de bewuste aandeeleu nimmer uitgekeerd en evenmin ooit rente betaald, terwijl *Amersfortia* door onoordeelkundig inkoop, verwerken en afleveren der melk al heel spoedig achteruitging. Daarom voelde de heer S. zich vrij opnieuw te beginnen. „Wanneer Amersfortia”, schrijft hij „haar bedrijf naar behooren had beheerd en hare verplichtingen tegenover mij was nagekomen, dan zou er geen reden hebben beslaan ooit weer te beginnen”.

Dat de *Geld. Vallei* de klanten terug steelt, noemt de heer S. een persoonlijke opvatting van den heer Nieuwenhuizen. Klanten laten zich niet stelen.

Stellen wij nu dezen uitleg tegenover die van den heer N., dan is het ongetwijfeld zeer moeilijk partij te kiezen. Waarschijnlijk hebben beide partijen half gelijk. De zaak zelve wordt daardoor

echter niet beter en het is jammer, dat een dergelijke kwestie in het publiek moet worden uitgevocht. De verbruikers echter hebben er te groot belang bij wat in deze achter de schermen gebeurt, dan dat de openbare vuile wasch kan worden vermeden.

Van meer direct belang zijn een paar opmerkingen van den heer Sieperda over de melkprijzen. Ten eerste zegt hij, dat wanneer *Amersfortia* in Mei 1919 zijn advies had opgevolgd en niet had toegegeven aan de onbehoorlijke eischen der melkveehouders, ze thans niet in moeilijkheden zitten zou. Nu is het een feit, dat op de vergadering van Vrijdag j.l. de stemming der boeren zeer gunstig was voor *Amersfortia* en zeer tegen de *Geldersche Vallei*, waaruit dus veilig mag worden geconcludeerd dat de *Geld. Vallei* méér heeft gedaan om de prijzen laag te houden dan *Amersfortia*.

Metterdaad heeft die sympathie voor *Amersfortia* weinig uitgewerkt. Wil deze fabriek blijven concurreeren, dan kan ze onmogelijk de prijzen betalen die Vrijdag door de boeren zijn vastgesteld, en zoo wekte het dan ook geen bevreemding bij ons van de directie van *Amersfortia* te vernemen, dat de bond van melkveehouders *geweigerd* heeft haar melk te leveren beneden 14 cent (bepaald was 12½ en 13½ cent) *Amersfortia* heeft daarop pogingen gedaan melk tegen lagen prijs te betrekken uit Nijkerk en Bunschoten. De Bond v. Melkveehouders heeft daarop gepoogd dit te voorkomen, door pressie uit te oefenen op het bestuur van den bond in genoemde plaatsen, tot dusver echter zonder gevolg.

Maar of deze toestand van langen duur blijven zal? De bond alhier laat het er niet bij zitten en de maatregelen die zij thans neemt konden wel eens - wanneer de boeren volhouden - een zeer onaangenaam resultaat voor de fabrieken hebben. De boeren laten thans n.l. de melk door een aantal slijters in de stad verkoopen voor 12 cent per liter. Naar men ons mededeelt betalen deze slijters 9½ cent; *Amersfortia* wilde voor 12 cent inkoopen (en voor 16 ct. verkoopen), doch kon tegen dien prijs geen melk krijgen. Men begrijpt natuurlijk wat hier achter zit: de fabrieken moeten worden getemd en zoodra ze tam zijn wordt de prijs onverbiddelijk en onherroepelijk achttien cent. Of het publiek hiertoe zal willen medewerken is evenwel nog de vraag.

In verband hiermede is nog van belang een mededeeling van den heer Sieperda, dat de heer Nieuwenhuyzen hem vóór eenige weken een toeslag heeft aangeboden, wanneer hij in Amersfoort den melkprijs niet meer zou verlagen. Wanneer dit waar is, zou in het voornemen der boeren niet anders gelegen hebben dan een stille beoordeeling van de tusschenhandelaren, óók in hun eigen belang, doch absoluut ten koste van den consument. Een handelwijze die zeer zeker ons aller afkeuring verdienen zou.

Hinderlijk is ook te zien hoe door de boeren wel groote woorden gesproken worden, maar zij zelf zich daaraan in het minst niet houden. Op de vergadering van Vrijdag was het het bestuurslid Hofslot, die het betreurde en afkeurde, dat de concurrentiestrijd in onze stad gekomen was. Liever dan beneden den prijs verkoopen zullen wij kaas van onze melk maken, zeide hij, ja liever nog ze in de sloot gooien. En de voorzitter betoogde, dat de boeren niets met den strijd tusschen de fabrieken en de slijters te maken hadden, dat zij aan hun prijs moeten vasthouden.

En thans? Nu mengen de boeren zich met een haast en een overijling juist in dien strijd en verkoopen ver beneden den prijs dien zij zouden kunnen bedingen. Het gaat hier niet er om of de boeren recht hebben op den prijs van 14 cent, dien zij vragen; dat zal moeten worden bepaald

door hen die ter zake kundig zijn. Wat hier hindert is de weinige vastheid, het gebrek aan ernst, zouden wij bijna zeggen, waarmede het prijs bepalen van dit zeer gewichtige volksvoedsel geschiedt. Al dit op en neer jagen van den prijs geeft den verbruikers het onaangename gevoel, dat men er op uit is hen te beduvelen.

Het publiek staat tegenover dit alles met het besef van machteloosheid. Natuurlijk, men kan het melkverbruik inkrimpen, tijdelijk zelfs stop zetten misschien, maar een goede oplossing is dat toch niet. En daarom willen wij er op wijzen dat juist nu, nu aller aandacht en belang bij de melkvoorziening is, het juiste „psychologische moment” aanwezig is om te komen tot wat het levensmiddelenrapport inzake deze kwestie heeft naar voren gebracht: de eenige afdoende oplossing van het gemier met de melk is: de Gemeentelijke melkcentralisatie.

Het stadsbestuur grijpe nu in, onmiddellijk en stevig. Het heeft nu de geheele publieke opinie daarbij achter zich.

Ingezonden.

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.)

Geachte Redactie,
Wilt U het onderstaande als ingezonden mededeeling opnemen?

Er is een week geleden huis aan huis een in te vullen biljet bezorgd, dat op velen den indruk maakte, van gemeentewege te worden uitgereikt, n.l. een reclame voor de melkinrichting »De Geld. Valleï«, door eene »Commissie tegen prijsopdrijving«, zonder verdere naamteekening. De persoon, die het biljet bracht en weer ophaalde, verklaarde bij verschillende menschen, dat genoemde commissie een gemeentelijke was. Bij informatie werd mij officieel verzekerd dat dit niet het geval is. Ik acht het mijn plicht, hierop door middel der pers te wijzen, om eventueel misverstand te voorkomen. U dankend voor de plaatsruimte, teeken ik

A. H. SCHMIDT-MOLL.

Landbouw.

Melkvoorziening – algemeen verhaal

Waar ook in Amersfoort bij de gemeentelijke machthebbers de lust wordt aangewakkerd zich met de melkvoorziening te gaan bemoeien, kan het ter voorlichting dienstig zijn te vernemen wat een bij uitstek bevoegde als prof. dr. Saltet over gelijke zaak te Amsterdam schreef:

„Men stelt zich voor een aantal goede melk-inrichtingen over de stad verspreid. Daar wordende aankomende vaten melk onderzocht, de melk wordt gepasteuriseerd en, met of zonder uitschakeling der tegenwoordige slijters, over de klanten verdeeld.

Als de melk aan huis bezorgd moet worden, moeten de tegenwoordige melkslijters in filialen ongeveer even als vroeger hun klanten blijven bedienen. Gaat alles over in gemeentebeheer dan krijgen wij aldus een belangrijke versterking van het personeel in openbaren dienst en een groote uitgaaf voor nieuwe pasteuriseer-inrichtingen te maken benevens laboratoria met deskundige analisten om de aankomende melk te onderzoeken.

Men kan voor of tegen de uitbreiding van gemeentezorg wezen; gemeente- vischwinkels en een of twee manufactuurwinkels zijn er al. Er is op zich niets tegen, als men maar verzekerd is van goede bedieningen eerlijke prijzen. Dat zou dus kunnen en iedereen zou met plezier in zoo'n winkel koopen, wetende dat de winst ten goede komt aan de gemeenschap. Maar dat fraais kan men alles behalve gelooven sedert men de kwellingen van het distributietijdperk heeft beleefd.

De schandalen van dat voor onzen volksaard en regeerders beschamende bedrijf zijn tot nu toe meestal met een mantel der liefde bedekt. Een der talrijke regeerings-commissiën is met het onderzoek belast maar laat evenmin als de vele andere dergelijke commissiën veel van zich hooren. Denkende aan slierten menschen op straat, wachtende voor een winkel die veelal uitverkocht was, behalve voor de vriendjes, aan de eenheidsworst, aan de vleeschdistributie, aan den „huisbrand” die men koopen moest, concludeert een ieder dat het personeel en het organisatie-talent voor een eerlijke en regelmatige distributie in ons land al evenmin te vinden is als in het door den oorlog geteisterde centraal-Europa. Ook moet de boer of de combinatie van boeren willen leveren.

Boeren combineeren zich ook al, en als zoo'n combinatie nu een contract sluit met de (gemeentelijke of particuliere) melk-centrale en na afloop als alles op dien aanvoer is ingericht overdreven prijzen gaat vragen, wat doet men daartegen? Eigen boerderijen met gemeenteboeren en gemeenteknechts voor een stel melkkoeien ?

Zal zoo iets tot stand komen, dan is een monopolie de aangewezen vorm.

Men zou dus verbieden, dat iemand anders dan de gemeente in melk handelde. En als er nu eens een staking komt onder de rondbrengers of de machinisten of andere gemeentewerklieden, waar blijft dan de melk? Moet men die op stadskosten in de sloot werpen, zooals onlangs bij Alkmaar bij een zuivelfabriek is geschied of wordt die dan clandestien onder ruzie en gevecht ingevoerd, zonder eenigen waarborg voor gezondheid en gehalte?

De belangen der gezondheid zijn bij deze zaak door den directeur van den Gezondheidsdienst te berde gebracht. Hij weet door een treurige ervaring van vele jaren, dat de menschen die melk

drinken, niet krijgen, wat hun toekomt en rekent dat als een sanitair nadeel. Zoo'n redeneering heb ik ook al eens aangetroffen in een rapport van wijlen Dokter Lam, den chef van den keuringsdienst voor Rotterdam. De melk werd daar zooals in de jaren vóór den oorlog wat beter van gehalte. Hij rekende toen uit hoeveel geld de burgerij hierdoor gewonnen had.

Mijns inziens hebben zulke beschouwingen slechts geringe waarde. Het is goed dat men het gehalte aan vet enz. bepaalt, maar al zijn zulke cijfers bevredigend, dan weet men nog niet, wat de verbruiker daarvan krijgt. Misschien niet algemeen, maar zeer veelvuldig wordt de klant grootendeels door zijn eigen onverschilligheid in de maat tekort gedaan. Van liters van duizend kub. c.M. weet de distribuut niet af evenmin als andere distribuuten behoorlijk gewicht geven. Klanten houden er geen maat- of weegwerktuigen op na, althans de groote meerderheid hunner niet. En die zulke nuttige huishoudelijke instrumenten wel bezit heeft er zelden genoeg van en veel ruzie, de distribuut heeft altijd gelijk als men reclameert. De toestand is hoogst onbevredigend, dat heeft Ringeling ons goed uitgelegd. De oude manier om bij slechte levering van leverancier te veranderen geeft ook al niet veel meer. Onbetrouwbare rondbrengers worden niet ontslagen; alles is solidair of vertrouwd. Maar de aangegeven remedie zou geen verbetering brengen. Ongetrouwe gemeente-werklieden en ambtenaren worden ook niet uit den dienst verwijderd en ze staken met evenveel „entrain” als de werklieden in particulieren dienst.

Het is dus in vredesnaam maar beter voort te sukkelen of te hopen dat er een model-distributie-richting, geen monopolie, van de gemeente zal komen, waarbij de heeren dan ons zoude kunnen probeeren het beter te doen. Zoo iets zou, ook al wat de financiën aangaat, uitnemend gecontroleerd moeten worden en er zou eerlijk moeten, worden verteld hoe de zaak staat; er zou niet naar gestreefd mogen worden het kromme recht te praten om partijgenooten, die zich misdragen hebben, te sparen.

Maar boven alle dingen: zonder gezag, tucht en orde gaan zulke zaken niet. Medelijden met vrouwen en kinderen van onwillige, ongetrouwe of misdadige ambtenaren of werklieden is misplaatst waar het algemeen belang gediend moet worden. Het gemoed dergenen, die orde moeten houden moge liefelijk blijven, straf moet hun hand zijn, anders komt er van al dat moois niemendal terecht. Men moge nu naar zijn temperament beoordeelen of een in werkelijkheid, en niet op het papier alleen een behoorlijke melkvoorziening spoedig te verwachten is. Directeuren, onderdirecteuren, typjuffrouwen, analisten kan men zooveel krijgen als men wil, daar zit de moeilijkheid niet in, als de tractementen maar bevredigend zijn en dat zal wel zoo wezen. Maar de uitvoerbaarheid van plannen en de mogelijkheid eener contróle te beoordeelen is wat anders.

Ingezonden.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

Oneerlijke concurrentie?

Mijnheer de Redacteur.

Beleefd verzoek ik u plaatsing van onderstaande mededeeling, waarvoor bij voorbaat mijn dank. Sedert jaren ben ik als melkslijter verbonden aan de Zuivelfabriek „Amersfortia” en heb mij door accurate bediening een flinke clientèle verworven. Donderdag j.1. werd ik echter tot mijn groote ergernis den geheelen dag van huis tot huis op den voet gevolgd door een zeer onzindelijk uitzierend persoon, die overal de adressen mijner cliënten noteerde en tegelijkertijd propaganda maakte voor de melk eener concurrerende melkinrichting.

Bij informatie bleek genoemde zuivelpropagandist niemand anders te zón dan het pasgekozen communistisch raadslid Schrijver en beweerde deze geheel te handelen in opdracht van den Heer T. Sieperda, directeur van de zuivelfabriek de *Geldersche Vallei*, alhier.

Waar het niet mogelijk schijnt te zijn mij van mijn achtervolger te bevrijden op grond van „hinderlijk volgen”, doe ik langs dezen weg een ernstig beroep op alle inwoners van Amersfoort om hunne diepe verontwaardiging uit te spreken over deze even schandelijke als treurige wijze van concurreeren.

Amersfoort, 9 Juni 1923.

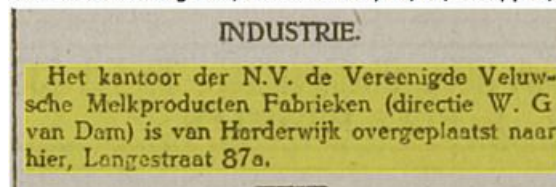
G. C. DE VRIES, Hoogeweg 68.

Melkslijter-Amersfortia

De Eemlander, 13/09/1924; p. 4/14

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 15/01/1925; p. 3/4

Hoe zit dit? mogelijk heeft het iets te maken met het - mede - eigenaarschap van T. Sieperda met deze fabriek - zie 1918-11-14

Een nieuwe melkinrichting Amersfoortsche Melkinrichting (A.M.I.)

Gestart in de Tuinstraat 18, 20 en 22 – Eigenaar bij oprichting was A. Hento

Enige jaren later - Z.J.B. '41 - zien we dat de A.M.I. is verhuisd naar de Groningerstraat nr. 19 Het heeft ook een ander eigenaar – P.W. Stalenhof *

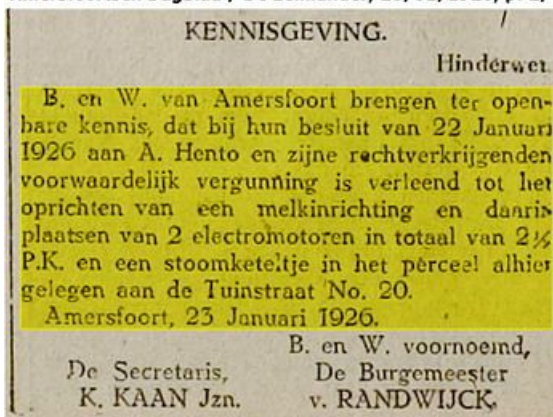
In Z.J.B. '47 is het bedrijf *De Hoop* – zie bij 1940 – samengegaan met de A.M.I. en is de naam veranderd in Melkinrichting *De Hygienische*. Directeuren/ eigenaar zijn P.W. Stalenberg en - voormalig *De Hoop* - eigenaar B. Schutte

In Z.J.B. '49 is De Hygienische op gegaan in Amersfortia. Zie bij 1974-02-14

* Merk op dat er in een eerdere knipsel – 1919-11-09 – ook gesproken wordt over een melkinrichting van Boog en Stalenhoef in het gehucht Birk – zie bij 1974-02-14 – wanneer P.W. Stalenhoef na 40 jr de zuivel verlaat

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 26/01/1926; p. 2/4

Dit is Adrianus Pieter Derksen met zijn hondenkar. De hond helpt de kar vooruitkomen, hij zit onder de kar. Zoals u ziet heeft de kar nog geen luchtbanden, maar houten wielen. Op de kar staat de tekst "Amersfortia". Dat was een melkfabriek aan de Van Randwijcklaan in Amersfoort. In 1987 werd die fabriek gesloopt

Adrianus Pieter (Adriaan) Derksen is geboren omstreeks 1908 in Amersfoort, zoon van Barend Adrianus Derksen en Hendrika Christina Pineda. Adriaan is overleden op 06-12-1948 in Amersfoort, ongeveer 40 jaar oud. Adriaan trouwde, ongeveer 23 jaar oud, op 29-07-1931 in Amersfoort met Hillegonda Geziena Duiker, ongeveer 24 jaar oud. Hillegonda is geboren omstreeks 1907 in Amsterdam, dochter van Willem Duiker en Hillegonda Boomsma. Hillegonda is overleden in 1972, ongeveer 65 jaar oud.

Bron: (www) Beeldbank Eemland.

Beeldbank

Vind foto's van uw voorouders uit het Eemland

Nogmaals Adrianus Pieter Derksen jaren latere nu met bakfiets.

Bron: (www) Beeldbank Eemland.

De Eemlander, 06/04/1927

HET 10-JARIG BESTAAN VAN DE AMERS-
FOORTSCHE AFDEELING DER NEDERL.
VEREENIGING VAN HUISVROUWEN.

De tentoonstelling in Amicitia.

In den foyer hebben we dan allereerst nog de kleurige en fleurige stand van de fabriek van melkproducten „De Geldersche Vallei”. Hier wordt den bezoeker een duidelijk overzicht gegeven van alle producten, die door dit bedrijf vervaardigd worden, melk- en zuivelproducten, flesschenmelk, enz. terwijl als specialiteit naar voren wordt gebracht „korstlooze kaas”, in keurige cartons van ½, 1 en 2 pond verpakt. Ieder bezoeker wordt in de gelegenheid gesteld, dit smakelijk product te keuren waarvan zoonls te begrijpen is een druk gebruik wordt gemaakt.

geen stand van Amersfortia!

De Eembode 1928-10-12

Advertenties met melding van verkoop De Geldersche Vallei en – deel inventarislijst Fabriek – Sluisstraat 10 – werd verkocht aan ???

Eer kwam een zuivelonderneming *Amersfortia* in - zie volgen blz.

De Eembode, 12/10/1928; p. 3

Not. te Leuken

te Amersfoort zal MAANDAG 29 OCT. 1928, des avonds half 8 precies, te Amersfoort in het Hotel „de Zwaan” Utrechtschestraat

VEILEN:
1. De Zuivelfabriek

De Geldersche Vallei

aan de Sluisstraat nr. 10 te Amersfoort met alle daarin aanwezige electr., water en andere leidingen, benevens erf en terreinen, groot 1707 M². gelegen in de nabijheid der rivier de Eem.

De Eembode, 26/10/1928; p. 3

Notaris te Leuken

te Amersfoort zal DINSDAG 30 OCT. 1928, voorm. 10 ure precies, te Amersfoort in de Zuivelfabriek „De Geldersche Vallei” Sluisstraat 10, wegens verandering van zaken,

**in het openbaar om
contan geld verkoopen:**
Den geheelen

Inventaris

dier Zuivelfabriek (geen machineriën) als volgt:

1 donkerbruin merrie paard, 2 voshitten, diverse paardentuigen, 5 melkbrikken, 5 groote witte karren, 3 middel-groote karren, 2 kleinere karren, 8 flesschenwagens, platte handkar, melkbak, melkkoeler, bascule, snelweger, ijskastje, glasmarmar met blad, 2 meet-emmers, ladder, rek. papiersnijder, driewieler, enz.

KANTOORINVENTARIS als: Bureau Ministre, 3 stoelen, klok, lessenaar, enz. enz.

Te bezichtigen Maandag 29 October 1928 van 2–5 ure.

De *Geldersche Vallei* wordt niet opgeheven,
En gaat in een ander pand verder.
In het ZJB. '32 en '35 staat als adres Nachtgaalsteeg

De Eemlander, 15/10/1932; p. 10/20

Melkinrichting „De Geldersche Vallei” Tel. 450 en 641. Vanaf a.s. Dinsdag verkrijgbaar **Rijstepap.**

De Eemlander, 24/01/1933; p. 4/8

„De Geldersche Vallei”. Alleen melk van onder controle staande kocien.

DE. 1928-12-24

Nieuwe zuivelonderneming Amsvorde in pand (Sluisstraat 10) De Geldersche Vallei

Volledige naam was N.V. Fabriek van Melkproducten „Amsvorde”. Uit de hinderwet-vergunning-aanvraag blijkt dat er o.a. melk poeder werd gemaakt. Bedrijf komt niet voor in ZJB. '32

1934 was het bedrijf verdwenen uit het pand Sluisstraat 10 (ZJB '35 geen melding meer)

De Eemlander, 24/12/1928; p. 7/8

De architect B. W. PLOOY zal namens de Directie der fabriek voor Melkproducten „AMSVORDE” alhier op 3 Jan. e. k.

AANBESTEDEN:

Het bouwen van een ketelhuis en bijkomende werken aan de fabriek aan de Sluisstraat No. 10.

Bestek en teekening vanaf heden verkrijgbaar à f 5.— per stel (restitutie f 2.50) ten kantore van den architect Arnh.weg 1.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 16/11/1929

B. en W. van Amersfoort,
Gelet op artikelen 6 en 7 der Hinderwet,
Brenge ter kennis van het publiek, dat een door de N.V. Fabriek van Melkproducten „Amsvorde” ingediend verzoek met bijlagen, om vergunning tot het uitbreiden van hare fabriek en het daarin plaatsen van een stoomketel met een verwarmend oppervlak van 100 M², 1 electromotor van 2 P.K. tot het aandrijven van het roerwerk in de melkbakken en het vervangen van een electromotor van 20 P.K. door een van 30 P.K. tot het aandrijven van de poedermachines en een voedingspomp in het perceel, alhier gelegen aan de Sluisstraat No. 10 bij het Kadaster bekend onder Sectie D. no. 3667 op de Secretarie der gemeente ter visie ligt en dat op Vrijdag, den 29 November aanstaande, des voormiddags te tien ure gelegenheid ten Raadhuis wordt gegeven, om, ten overstaan van het Gemeentebestuur of van één of meer zijner leden, bezwaren tegen het uitbreiden van de inrichting in te brengen.

Amersfoort, den 15 November 1929.
De Secretaris, De Burgemeester,
K. KAAJ Jzn. v. RANDWIJCK.

De Eemlander, 17/08/1931; p. 4/8

Algemeene Spoedvergadering van Aandeelhouders der N.V. Fabriek van Melkproducten „Amsvorde” gevestigd te Amersfoort, op Maandag 24 Augustus 1931, 18 uur in Hotel „De Witte” Utrechtscheweg Amersfoort.

Aandeelen of het bewijs van deponeering afgegeven door een Bankinstelling moeten uiterlijk Vrijdag 21 Augustus a.s. gedeponoord worden ten kantore der Vennootschap (Lageweg 2 Amersfoort), alwaar de agenda voor iederen aandeelhouder ter inzage ligt.

DE COMMISSARISSEN

De Eemlander, 29/03/1933; p. 4/8

OPROEPING

Buitengewone spoedvergadering van aandeelhouders der N.V. fabriek van Melkproducten „Amsvorde” te Amersfoort op Vrijdag 7 April 16 uur in Hotel „de Witte” te Amersfoort.

Agenda ligt ter inzage ten kantore der Vennootschap, Lageweg 2 Amersfoort, alwaar de aandeelen tijdig dienen te worden gedeponoord.

DE COMMISSARISSEN.

De Eemlander, 07/04/1934;

Handelsregister

Wijzigingen.

N. V. Fabr. van Melkprod. „Amsvorde”
Sluisstraat 10, uittr. bestuursleden: W. Heu-
veling, G. S. Wiersma, J. Kok, W. v. Zeu-
meren.

Let op: W. v. Zeumeren is vermoedelijk de
directeur van *Amersfortia*!

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 14/07/1934.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Amers-
foort, brengen ter kennis van het publiek,
dat een door E. J. Holtrust ingediend ver-
zoek met bijlagen, om vergunning tot het
oprichten van een fabriek voor bouillon-
producten en het daarin plaatsen van 8
electromotoren in totaal van 29 P.K. tot
het aandrijven van verschillende machines
in eenige stoomketels in het perceel, alhier
gelegen aan de Sluisstraat 10 op de secre-
tarie der gemeente ter visie ligt

De Eemlander, 04/05/1935; p. 3/16

Burgemeester en Wethouders van Amers-
foort brengen ter kennis van het publiek,
dat een door de firma de Gooyer en Schep
ingediend verzoek met bijlagen, om ver-
gunning tot het oprichten van een fabriek
van bakkerij grondstoffen en het daarin
plaatsen van 3 electromotoren in totaal
van 17 P.k., tot het aandrijven van ver-
schillende machines, in het perceel, alhier
gelegen aan de Sluisstraat 10,

Oprichting van een melkcontrolestation alhier

Een vergadering van melkveehouders en melkhandelaren¹² „Aller belangen gebaat”

As. Woensdag, 5 Maart zal ‘s avonds te 7 uur in „Amsvorde” een bijeenkomst worden gehouden van melkveehouders en melkhandelaren, met het doel te komen tot de oprichting van een melk-controle station voor Amersfoort en Omstreken.

Aan de voor deze bijeenkomst rondgezonden circulaire ontleenen wij het volgende.

„Het Melkcontrôle station zal worden opgericht op den meest eenvoudigen en minst kostbaren grondslag, maar toch zoodanig, dat het beantwoordt aan alle eischen welke aan dat station gesteld behooren te worden.

Melkveehouders, Melkhandelaren, Melkslijters en Consumenten (het publiek), aller belangen zullen hierbij gebaat zijn.

De leiding zal in handen zijn van een neutraal, dus buiten partijen staand Voorzitter, bijgestaan door een Bestuur waarin zitting nemen afgevaardigden uit de Melkveehouders, uit de Melkhandelaren en uit de Consumenten, daarnaast door een Commissie van voorlichting en advies.

Voorzitter en Bestuursleden zijn niet bezoldigd.

Uitgaven worden vereischt voor den aangesloten Dierenarts (vermoedelijk de heer A. H. Wellensiek), voor een ervaren en gediplomeerd Melkcontroleur (uitsluitend werkzaam voor het Melkcontrôlestation), lokaalhuur, laboratorium en administratieve benodigdheden, e.d onkosten.

Medewerking van den heer Directeur van den Keuringsdienst en van den heer Rijkszuivelconsulent, beiden te Utrecht, is, mits het Melkcontrôlestation naar eisch is ingericht en nauwgezet de aanvaarde verplichtingen vervult, toegezegd.

De bijdragen van Melkveehouders en Melkveehandelaren worden niet hooger gesteld dan voor een serieuze behandeling en behartiging van aller balangen noodig blijkt.

De Eembode, 12/07/1929; p. 2

— Melk-Contrôle Station voor Amersfoort en Omstreken.

Donderdagavond had in „Amsvorde” de oprichting plaats van het Melk-Contrôle Station onder Voorzitterschap van den Heer Ant. Hofkamp. Na een woord van welkom deelde de Voorzitter mede dat 31 personen zich per contract hebben verbonden. Door de aanwezigheid werd het eerste kwartaal der gecontracteerde jaarlijksche bijdrage voldaan. Vervolgens had de verkiezing plaats van drie bestuursleden uit en door de aangesloten Melkhandelaren en Slijters. Gekozen werden de Heeren A. v. Zijl, H. v. Santen en T. Sijberda. De Voorzitter is verheugd dat de zaak zoover gevorderd is. Nu zal spoedig worden uitgezien naar een localiteit voor laboratorium en voor administratie, en zal een controleur worden aangesteld.

Aan het eind der vergadering werden door de aanwezigen een 15-tal renteloze aandeelen genomen elk groot f 5.—.

Nu het Melk-Contrôle Station is opgericht en spoedig in werking zal treden, zullen de melkslijters en veehouders die zich nog niet hebben aangemeld, zeker spoedig volgen.

¹² Opvallend is dat in de kop en begin van de tekst, melkveehouders en melkhandelaren – Slijters – en consumenten worden genoemd, en pas later in de tekst ook veehandelaren! (ZHN.)

Het is bekend, dat in het Melkbesluit (1923, Stbl. 236 en 1926, Stbl. 292) aan melk tal van eischen zijn gesteld en dat ook op Stallen en Vee door den keuringsdienst toezicht wordt uitgeoefend. In verband daarmee is een onderlinge Contrôle, zooals die in Amsterdam en Utrecht reeds bestaat, ook in Amersfoort, mits actief, zeer wenschelijk.

Door aansluiting wordt bewezen, dat men melkwinning en melkdistributie uit vrijen wil op hoger peil wil brengen dan zij thans ligt, waardoor het vertrouwen van den Keuringsdienst wordt gewonnen.

Er zijn echter voor die aansluiting nog meer klemmende overwegingen te noemen. Het toezicht van den Keuringsdienst werkt stellig opvoedend; maar de sterke arm van de Wet dreigt toch altijd en belanghebbenden kunnen door vrijwillige onderlinge Contrôle er toe bijdragen, dat zij met de wettelijke bepalingen niet in conflict komen.

Voor melkhandelaren is het Melkcontrôle-station het middel hun leveranciers te controleeren. Voor de Melkveehouders zal het werk van dit Station beteekenen, dat zij onmiddellijk er op attent gemaakt worden als misstanden in hun bedrijf voorkomen, zoodat zij in de gelegenheid zijn tijdig de noodige maatregelen ter vermijding van die fouten te nemen.

Het melkcontrôlestation zal de veehouders ongetwijfeld zoodanige voorlichting geven, dat zij er ook financieel beter op worden. Bij een goede Stal- en Veehygiëne, bij zindelijk melken zullen zij veel minder last hebben van ziekten hij hun vee, zullen zij minder drie- en tweespenen krijgen en zal ook de melkopbrengst toenemen.

In het algemeen belang, echter niet minder in het belang van Melkveehouders en Melkhandelaren zelf, is aansluiting bij het Melkcontrôlestation sterk aan te bevelen. Zij allen zullen er wél bij varen.

Het Melkcontrôlestation beoogt derhalve geen winst, geen financieel voordeel voor Bestuurders, doch alléén wil en moet het hebben dekking van de noodzakelijke kosten voor een correct en vlot functioneerden beheer, dat aan alle eischen redelijke verwachtingen beantwoordt.

Dààrom is algemene aansluiting het meest gewenscht.”

Tot zoover de circulaire. Ongetwijfeld mag de oprichten; van een melkcontrole-station worden toegejuicht. Immers een zoo groot mogelijke aansluiting van belanghebbenden bij een M.C.S. is in het belang van de gemeenschap omdat door onderlinge en krachtige samenwerking zindelijke, praktische en productieve melkwinning en melkdistributie, misschien later ook prijsregulering mogelijk wordt gemaakt. Men verzoekt ons nog mede te doelen, dat alle belanghebbenden, zowel veehouders, handelaren en consumenten op deze vergadering welkom zijn.

M.C.S.U.

M.C.S.U.

Melkcontrôle-station Utrecht

Biltstraat 164 - Utrecht - Telefoon 10817

Het Melkcontrôlestation Utrecht wordt bestuurd door de Vereeniging van Belanghebbenden bij den Melkhandel en door de vier groote Landbouw-organisaties in deze provincie.

Deskundige contrôle over ruim 50 miljoen liters melk per jaar waarvan pl.m. 4.5 miljoen te Amersfoort en omgeving.

De vereeniging wordt gesubsidieerd door de Provincie, de Gemeente Utrecht en verschillende andere Gemeenten.

De volgende Melkrichting en handelaren te Amersfoort stelden hun melk onder onze contrôle:

Amersfortia, Coöperatie Melkcentrale, Amersfoort.
H. Arendsen, G. v. Stellingwerfstr. 74, Amersfoort.
W. Brouwer, Hoogland bij Amersfoort.
J. v. d. Berg, Soesterweg 110, Amersfoort.
A. Beitler, Hoogland C 32 bij Amersfoort.
Gebr. v. Doornik, Stoutenburg B 23 bij Amersfoort.
A. v. Dijk, Soesterweg 317, Amersfoort.
R. Kraaikamp, Hessenstraat 14, Amersfoort.
E. te Kulve, Leusderweg 182, Amersfoort.
Z. v. Roenburg, Hoevelaken A 50 bij Amersfoort.
J. Schreuder, Hoogeweg 55, Amersfoort.
P. J. v. Wegen, Isseltscheweg 2, Amersfoort.

AMERSFOORT

Nieuwe methode van pasteuriseren.

De melk is waarschijnlijk het allerbeste voedsel, dat de natuur den mensch heeft gegeven. Van een samenstelling, die aan het ideale grenst, is zij het aangewezen voedsel voor het jonge individu, zieken, zwakken en herstellenden.

Toen men verschillende ziektekiemen in de melk leerde kennen en de afkeer van velen tegen het gekookte product opmerkte, ging men over tot het z.g. pasteuriseeren van melk, dat is verhitten bij een temperatuur beneden de 100 gr. C., meestal pl.m. 85 gr. C. of hooger gedurende een half uur.

De oude wijze van pasteuriseeren kenmerkte zich door langdurige en vrij hooge verhitting. Een onberispelijke smaak, dus een smaak, welke die van rauwe melk nabijstreeft, werd aldus niet verkregen, doch bovendien ontstonden verschillende schadelijke gevolgen als daar zijn: stolling van bepaalde melkeiwitten, vermindering van het koolzuurgehalte, waardoor de kalk en phosphorzouten neersloegen, het te loor gaan van verschillende vitaminen en het niet meer oproomen.

De melkhygiënist zocht dus steeds naar een pasteurisatie, welke naast kiemdooding, de bezwaren der oude methode miste. Deze methode is thans gevonden door toepassing van een allereenvoudigst principe. In de allernieuwste pasteuriseer-apparaten vindt men het principe verwezenlijkt van een zeer korte verhitting bij een betrekkelijk lage temperatuur.

Terecht verlangt de wetgever in het Melkbesluit, dat het kiemcijfer van gepasteuriseerde melk beneden een zekere grens moet liggen, terwijl de eisch dat levende colibacillen niet aanwezig mogen zijn, de waarborg moet geven dat pathogene kiemen gedood zijn.

De nieuwe pasteurisatie komt nu op het volgende neer:

Door een zeer dunne melklaag van ongeveer 1 millimeter dikte langs 2 verwarmde metalen wanden te leiden, bereikt men het resultaat, dat alle melkdeeltjes plotseling gelijkmatig verwarmd worden tot de gewenschte temperatuur, die om en nabij 75 gr. C. moet liggen., het is dus een moment-pasteurisatie bij een betrekkelijk lage temperatuur, welke direct reeds gunstig lijkt, indien wij ze vergelijken bij het oude procedé van een half uur verhitting op minstens 85 gr C. Doch bovendien blijkt dergelijke melk volkomen te voldoen aan de voorschriften, welke de Wetgever ten opzichte van „flesschenmelk” (gepasteuriseerde melk) gesteld heeft, n.l. laag kiemcijfer er afwezigheid van bacillus coli.

Gewezen zij op de vele voordeelen, die het gevolg zijn van deze nieuwe werkwijze.

1. Allereerst is de heerlijke frissche smaak van versche rauwe melk volkomen bewaard gebleven.
2. Is deze melk langer houdbaar dan melk, welke op de oude manier is gepasteuriseerd en bactericide eigenschappen zijn behouden.
3. Is het oproomend vermogen behouden.
4. Is de melk als voedsel intact gelaten, daar het koolzuurgehalte niet is verminderd, waardoor kalkzouten en phosphaten in oplossing zijn gebleven.
5. Worden door de korte en betrekkelijk lage verhitting in een gesloten systeem de vitaminen niet vernietigd.

Al deze voordeelen heeft de Melkcentrale „Amersfortia” bereikt door het in gebruik stellen van het allernieuwste toestel op dit gebied, n.l. de „Voltana-pasteur” en vandaar de naam „Voltana-melk”.

De Melkcentrale „Amersfortia” is de eerste melkinrichting in Amersfoort, die haar melk met dit apparaat pasteuriseert.

Het apparaat is de eenvoud zelve en men staat verstomd, dat in dit toestel van kleine afmetingen een zoo groote hoeveelheid melk verwerkt kan worden.

Alle melk, die aan de „Amersfortia” verwerkt wordt, bijna 3.000.000 Liters per jaar, wordt met dit apparaat gepasteuriseerd.

Zoowel de losse melk, als de melk in flesschen heeft deze in zijn soort eenige behandeling ondergaan. Het is een geweldige stap in de vooruitgang op het gebied van melkpasteurisatie, daar het ideaal consumptiemelk als rauwe melk, hier verwezenlijkt is.

Het is de moeite waard, de Directie te vragen deze pasteurisatie met Nederlandsche werktuigen, te mogen bezichtigen. De Directie stelt zich voor de bezichtiging van het bedrijf ten alle tijde beschikbaar.

Nieuwe Zuivelprijzen

Boeren moeten een redelijke beloning ontvangen

Boter f 2.60 per K.G.

OOK MELKPRIJS VERHOOGD

Er is een nieuwe regeling van de zuivelprijzen vastgesteld. De reden hiervan is in de eerste plaats te zoeken in de noodzakelijkheid, dat de boeren voor hun producten prijzen ontvangen, welke een vergoeding voor de gemaakte productiekosten en een degelijke beloning beteekenen.

De betaling van betere prijzen aan de boeren voor hun producten kan slechts worden mogelijk gemaakt, wanneer ook de consumenten hogere prijzen voor de zuivel gaan betalen. Voorts moet de melk langs den kortsten weg van den producent via de melkinrichtingen naar den verbruiker worden gebracht, opdat zoo weinig mogelijk onkosten ontstaan. Hierbij zullen nog maatregelen worden getroffen, krachtens welke de harde: een redelijke beloning krijgt voor het werk, dat hij verricht om de melk van den producent naar den consument te brengen.

De thans vastgestelde prijzen voor melk, boter, kaas en andere zuivelproducten gelden voor zomer- en wintermaanden gelijkelijk.

Consumptiemelk

Voor de consumptiemelkprijzen, door de verbruikers te betalen, is het land verdeeld in vijf groepen van gemeenten. Voor elke groep zijn afzonderlijk prijzen vastgesteld. Dat in de groote gemeenten de verbruikers een hooger prijs moeten betalen dan elders, vloeit onvermijdelijk voort uit de omstandigheid, dat het distributie-apparaat daar duurder is, dan in de kleinere plaatsen. Het zoogenaamd wettelijk gebied, dat reeds eerder bestond, en waarin zich drie groote steden bevinden, is thans gesplitst in twee groepen van gemeenten. In de eene groep, o.a. door de groote steden gevormd, word de prijs van losse consumptiemelk van zestien op achttien cents gebracht. In de overige gemeenten van het wettelijk gebied wordt deze prijs op zeventien cents gesteld.

Het land buiten het wettelijk gebied is in de nieuwe regeling in drie groepen van gemeenten verdeeld. In de eerste groep hiervan, waartoe steden als Arnhem, Nijmegen en Maastricht met haar randgemeenten, behooren, geldt voortaan een straatprijs van 17 cents. Deze prijs is 16 cents in de, door andere steden boven 20.000 inwoners gevormde, tweede groep van het buitenwettelijk gebied. In de derde groep, waartoe de rest van dit gebied behoort, is de prijs 15 cents. Deze prijzen betreffen gestandariseerde melk van 2½ pct. vet.

Voor de taptmelk wordt de prijs tien cents in de groote steden en de overige gemeenten in de , eerste groep, negen cents in de rest van 't wettelijk en in de eerste groep van het buitenwettelijk gebied, en acht en zeven cents resp. in de tweede en derde groep van laatstgenoemd gebied.

BOTER EN KAAS

Een ander voorbeeld van nieuwe prijzen, die de verbruikers zullen moeten betalen, vormt de boterprijs, welke voortaan in de prijsklasse 1 (Z.K.B.boter) **f 2.60** per K.G. bedraagt, tegen f 2.34 vroeger.

Anders dan bij de melk, gelden de prijzen van boter en kaas voor het geheele land gelijkelijk. Wat kaas betreft, mocht men volgens de vroegere regeling niet meer dan den prijs van 9 Mei 1940, vermeerderd met een zeker bedrag in rekening brengen. Overtredingen van dien regel waren uiteraard moeilijk te constateeren. Daarom zijn nu voor alle soorten kaas vaste prijzen vastgesteld.

De prijzen, waartegen de fabrieken haar producten mogen verkoopen, zijn verhoogd, waardoor zij aan de boeren meer voor hun melk zullen kunnen betalen. Doordat de prijzen, welke de producenten (fabrieken, enz.), mogen vragen, en de winkelverkoop-prijzen zijn vastgesteld, zijn tevens de marges voor handelaars en winkeliers vastgelegd. Dezen zullen aan die marges voldoende moeten hebben. Voor de toekomstige bepaling van de hoogte der marge zal de noodzakelijkheid, om het door tusschenhandel en kleinbedrijf gevormde distributie-apparaat te verbeteren, den doorslag moeten geven.

De fabrieken en melkinrichtingen zullen haar bedrijfsresultaten nauwkeurig moeten opgeven. Dan zal kunnen worden beoordeeld, of die resultaten zoo goed mogelijk zijn, d.w.z. of de ondernemingen, zooals zij zijn ingericht, zoo goed mogelijk functionneeren,

Overgangsmaatregel

Aangezien de prijzen stijgen, zal van de bestaande voorraden een heffing plaats vinden, opdat niet den houders dier voorraden plotseling groote, ongemotiveerde voordeelen in den schoot vallen.

Onder de aankondigingen in de dagbladen zullen de winkelinkoop- en verkoopprijzen officieel worden gepubliceerd. Aan winkeliers en publiek wordt verzocht, die publicatie te bewaren. Belanghebbenden wordt voorts aangeraden, zich een exemplaar aan te schaffen van de Staatscourant, waarin alle voorschriften zijn opgenomen.

1940 Melkinrichting De Hoop

De Eemlander, 15/07/1940; p. 3/6

Melkinrichting „DE HOOP”

EV. MEIJSTERWEG 45 Tel. 3167

Nu van overheidswege de Roomverkoop is stopgezet, bedanken wij langs dezen weg al onze afnemers voor het genoten vertrouwen en hopen te zijner tijd de leveranties hiervan te kunnen hervatten.

Amersfoortsche Courant, 20/06/1941; p. 1/4

Gemeente Amersfoort

KENNISGEVINGEN

Aan B. SCHUTTE en zijne rechtverkrijgenden is voorwaardelijk vergunning verleend tot het oprichten van een melkinrichting en zuivelbedrijf en het daarin plaatsen van een stoomketel en 7 electromotoren in totaal van 9½ P.K. tot het aandrijven van verschillende machines in het perceel alhier gelegen aan het Monnikenpad 64 en 66.

Amersfoortsche Courant, 23/08/1941; p. 6/6

Wegens vacantiedag voor den melkhandel zal op

Woensdag 27 Aug.
geen melk worden uitgevent.

Vereen. Amersf. Melkhandelaren.
R.K. Bond van Melkhandelaren.
Coöp. Melkeentrale „Amersfortia”.
Melkinrichting „De Hoop”.
Melkinrichting „De A.M.I.”

Amersfoortsche Courant, 27/11/1941; p. 4/4

Bij ons uittreden brengen wij DANK
AAN ALLE AFNEMERS voor het ver-
trouwen wat wij als leverancier hebben
mogen genieten.

MELKINRICHTING „DE HOOP”

B. SCHUTTE, Everard Meysterweg 45

Amersfoortsche Courant, 28/01/1944; p. 2/2

Melkinrichting „De Hygiënische”, Amers-
foort, Groningerstraat 19. v r a a g t
aank. kantoorbediende (m. of vr.)

Amersfoortsche Courant, 08/09/1944; p. 1/2

Geen melk in flesschen meer

De Persdienst van de Departementen van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visscherij deelt mede: Teneinde tot besparing op het kolengebruik te komen, is het aan de melkinrichtingen met ingang van heden verboden flesschenmelk te bereiden. Derhalve zal dus slechts lossemelk in consumptie worden gebracht; deze losse melk zal in vele gevallen niet gepasteuriseerd zijn. Waar het in normale tijden reeds noodzakelijk is de losse melk te koken, is dit in de huidige omstandigheden een eerste vereischte. Alle melk dient dus voor het gebruik te worden gekookt.

De melk is vrij, de vlaggen uit! Waarschijnlijk zal de omzet dalen

Hoe reageren de huismoeders op het bericht dat de melk vrij is? Verkopen de melkslijters veel meer melk? Is er een „run” geweest op de melkhandelaren? Wij hebben deze vragen gesteld aan enkele directeuren van grote Utrechtse melkinrichtingen.

„Het is moeilijk een zuiver oordeel te geven. Woensdag zijn de melkhandels gesloten geweest, de slijters namen een dag vakantie. Een vergelijking is dus nog niet te maken. Vergelijken we de verkoop van Donderdag met die van een normale Maandag dan moeten we vaststellen: het valt erg mee! Wij kunnen tot dusverre geen verhoging van de omzet constateren”, zei een van hen.

Deze zelfde directeur gaf als zijn mening, dat de omzet terug zal lopen, als de huisvrouwen maar eenmaal aan het idee: „De melk is vrij” gewend zijn. „De kleine gezinnen, vooral die zonder kinderen, hadden ongetwijfeld te weinig melk. Zij zullen wel meer gebruiken. De grote gezinnen, in het bijzonder die met veel kleine kinderen, hadden de laatste tijd overvloedig. Alle melkslijters verwachten, dat deze gezinnen minder melk zullen kopen. Men nam nu eenmaal alles, omdat men het zonde vond de bonnen te laten verlopen. Als onze omzet mogen behouden zijn wij best tevreden.”

„Nu zijn we van een hoop administratieve rompslomp af,” juichten de melkhandelaars, toen zij hoorden dat de melk vrij kwam. En van louter vreugde stakeren velen de vlag uit.

„Of wij ondanks de waarschijnlijk vermindering van onze omzet blij zijn met het besluit van de minister van Landbouw? Natuurlijk”. Wij raken die hele administratieve rompslomp kwijt. waarmee wij acht jaar opgescheept zaten. We waren Woensdag met x00 van onze mensen in Valkenburg. Daar kregen wij het bericht, dat de melk vrij was. U begrijpt, de stemming was al goed – wij hebben maar weinig vacantedagen - toen steeg zij ten top!”

Een andere directeur verwachtte dat restaurants, hotels en fabrieken wat meer melk zullen afnemen dan in de bonperiode. Donderdagmorgen waren er verscheidene slijters, die te weinig melk hadden om hun klanten te bedienen. Over een week zal de grotere vraag geluwd zijn”.

Dagblad voor Amersfoort, 25/09/1948; p. 6/6

DE NEDERLANDSCHE MIDDENSTANDBANK N.V.
Kantoor AMERSFOORT

bericht, dat bij haar de inschrijving wordt opengesteld op

f 250.000.— 4½% OBLIGATIEN

N.V. MELKCENTRALE „AMERSFORTIA” AMERSFOORT

in coupures van f 1.000.—, f 500.— en f 100.—
tot de koers van 100 p.ct.

Betaling der toegewezen obligatiën moet geschieden op Maandag
1 November 1948.

Prospectussen zijn te haren kantore verkrijgbaar.

Dagblad voor Amersfoort, 1948-12-28; p. 2/.

„Amersfortia” bouwt aan een nieuwe fabriek

Aan de Lageweg wordt al geruime tijd druk gebouwd. Menigeen zal zich afgevraagd hebben wat daar gaat komen. Het antwoord op die vraag is heel eenvoudig. Er komt aan de Lageweg een nieuwe, moderne melkfabriek.

„Amersfortia” beschikte er tot nu toe over een oud, bouwvallig gebouw. Er was grote behoefte aan een nieuwe fabriek, temeer daar ook het melkverbruik steeds toeneemt.

Thans is men bezig met het optrekken van ruimten, waar straks, als alles klaar is, de melk van de boeren in ontvangst wordt genomen, waar de centrifuge, de botermakerij, de inpakafdeling en de koelcellen komen. Hiermede is men bijna klaar. Dan gaat men beginnen met de bouw van een laboratorium. Aan de voorzijde van het gebouw komen kantoorlokalen want een melkfabriek kan het tegenwoordig ook al niet af zonder schrijfmachines en stenoblocnotes.

Toen 29 jaar geleden de oude fabriek in gebruik werd genomen, produceerde men ongeveer 40.000 l. melk per week. Thans bedraagt de productie 40.000 liter per dag. Om zulk een reusachtige hoeveelheid melk per dag de „deur uit te krijgen” bedient men zich van uiterst moderne installaties. Zo is er bijvoorbeeld een machine, die lege flessen spoelt met soda en chloor, ze naar een machine transporteert, die 3000 flessen per uur met melk vult. Dezelfde machinecombinatie voorziet de flessen vervolgens van capsules en een „lopende band” brengt ze verder naar koelcellen, waar ze automatisch in IJzenen bakken worden gezet. Dan is de beurt aan de melkslijter, die er voor zorgt, dat tenslotte de flessen melk bij U voor de deur staan

AMERSFOORT 1949 — 1187 STE VEILING

BELANGRIJKE VERKOPING

CORN. DE VLAMING & L. BACKER beëdigde Makelaars en Taxateurs in machinerieën en metalen te Amsterdam, Amstel 177, Tel. 52298, zijn voornemens op **DONDERDAG 28 APRIL 1949** 's middags 1.30 uur precies in de grote zaal van 't Prinsenhof, Hof 19, Amersfoort, ten overstaan van Notaris Mr S. v. T. EIND, ten verzoeken van

MELKCENTRALE AMERSFORTIA

te Amersfoort, te verkopen: de wegens bouw van de nieuwe fabriek en fusie met Melkfabriek „De Hygiënische” vrijgekomen

ZUIVELMACHINES

d.o.k.v.: 2 vlampijpstoombetels 1914 P. Smit Jr., R'dam, elk 22,8 m² V.O., 11,4 atm.; afgifte-melk-bascule tot 250 L. (Spido); ontvangst-bascule 250 L.; autom. flessenspoelmachine (Made & de Vries) met motor 3 pk; ijskast (Electrolux); koolzuurcompressor v. koelmach. 15000 cal. (Sabroe, Denemarken); hydrofoorinstallatie m. Sihi-pomp; roterende bussenspoelmachine m. motor; roestvrijstalen melkontvangstbak, 2 delig, 1800 L.; kop. buizenregeneratiepasteur; zuurmelkpasteur, 250 L. m. motor; karnkneder (Zenit) inh. 2000 L., verm. 1000 L.; botervormmachine (Terlet) met motor; melk ontroomcentrifuge, 5000 L.; melk centrifugaalpomp; uitdruiprek v. bussen; nwe melkbussen, 30 en 40 L.; electromotor Heemaf 15 pk; sleepmoter 5 pk; pekelbak, drijfwerken, enz. enz.

Alles te bezichtigen in de fabriek „De Hygiënische”, Groningsestraat 21, en aan de Melkcentrale Amersfortia, Lageweg 2 te Amersfoort, op Dinsdag 26 en Woensdag 27 April 1949 van 9—4 uur en op de verkoopdag van 9—1 uur.

Catalogus kan nu reeds aangevraagd worden en en is intijds gratis verkrijgbaar bij bovengenoemde makelaars.

De Directie der N.V. Melkcentrale „Amersfortia”

heeft de eer U kennis te geven van het 30-jarig

bestaan van haar bedrijf op 3 Mei 1949

Ter gelegenheid van dit Jubileum zal

een receptie worden gehouden op

Dinsdag 3 Mei 1949 van drie tot vijf uur

in de foyer van AMICITIA aan

't Plantsoen Zuid nr. 10 te Amersfoort

Het had in het voornemen gelegen de nieuw-

gebouwde modern ingerichte fabriek officieel op

deze dag te openen. Door onvoorziene omstandig-

heden is enige stagnatie in de werkzaamheden

ontstaan, zodat deze opening naar een later

tijdstip verschoven is moeten worden. Niettemin

zullen wij U gaarne in de gelegenheid stellen

het bedrijf te bezichtigen en wel van des

namiddags 1—5 uur

*De Directie der N.V.
Melkcentrale „Amersfortia”*

W. VAN ZEUMEREN
P. W. STALENHOEF

Amersfoort, April 1949.

„Amersfortia”-bestuur rijkelijk in de bloemen gezet.

Bij dertig jarig bestaan van Melkcentrale gaven velen blijk van erkentelijkheid

Amicitia, waar Dinsdagmiddag bestuur en directie van de melkcentrale „Amersfortia” ter gelegenheid van het dertig-jarig bestaan recipieerde, geleet op een bloementuin. Naar schatting ongeveer 150 bloemstukken brachten fleur en kleur in de foyer.

Minstens zovelen kwamen ter receptie en maakten van de gelegenheid tot feliciteren gebruik. Onder hen bevonden zich vooral veel melkslijters, maar ook veel bestuurs- en directieleden van zusterbedrijven. Er werd niet veel gesproken op de receptie, maar uit elke handdruk bleek toch wel de genegenheid, die men „Amersfortia” in brede kring toedraagt.

Een receptie om trots op te zijn

De directeuren W. van Zeumeren en P. Stalenhoef en de bestuursleden J. Kok, H. A. Kuyer, F. Binnedijk, Z. van Roemburg en A. Smink zullen deze geslaagde receptie beschouwen als een mijlpaal op de wellicht nog moeilijke weg naar het gouden jubileum en als een gepaste gelegenheid om terug te blikken op de voorbije jaren.

Tijdens de receptie werd het eerst het woord gevoerd door de heer Kleinveld die namens het personeel sprak. Hij bood een door de architect G. Feenstra uit Arnhem ontworpen tegeltableau aan, voorstellende de oude en de nieuwe fabriek.

„Moge dit voor U en voor ons het symbool zijn van vriendschap en samenwerking, zodat Amersfortia met Gods zegen moge groeien en bloeien”, aldus luidde de wens van de heer Kleinveld.

Dr. Stuurman, de directeur van het Melk Contrólé Station Utrecht, richtte zich in zijn felicitatie-speech, hoofdzakelijk tot de heer Van Zeumeren, die mede zitting heeft in het bestuur van de

MCSU. Hij memoreerde de prettige verstandhouding tussen „Amersfortia” en de MCSU en hoopte, dat zulks nog vele jaren zo zou blijven,

Dr. Stuurman bood beide directeuren geschenken aan. Die kwamen er trouwens nog meer evenals schriftelijke felicitaties. Het was een komen en gaan van tientallen mensen naar de bestuurstafel. De foyer van Amicitia bleek te klein om iedereen een zitplaats te geven, de obers kwamen handen tekort, evenals de dames, die geurig kruid in de vorm van sigaretten en sigaren rondbrachten.

Felicitaties werden o.a. overgebracht door de heren J. H. v. Lonkhuyzen en mr. F. C. A. Eenhorst namens de Kamer van Koophandel. G Sleyt, directeur Ned Middenstandsbank te Amersfoort, Van Dreumel, secr.-penningmeester van het plaatselijk schoolmelk-comité, dr. Ir. P. N. Boekel, directeur Zuivelwezen, tevens Rijkszuivelinspecteur van het Ministerie van Landbouw, Hol, secretaris Boter Contróle Station, dr. C J. Dekker namens de GGGD H. A. Smit v. d. Broecke namens de Ver. Ned. Fabr. afd. Amersfoort, L. A. A. van Hamersveld namens de FAM, A. M. van Leijenhurst namens „De Hanze” en door vertegenwoordigers van de vakgroep Detailhandel Melk.

Het was een receptie om trots op te zijn.

„Amersfortia” feestte **Vier jubilarissen werden gehuldigd**

Vele woorden zijn er gesproken op de feestavond, die de Melkcentrale „Amersfortia” Woensdagavond ter viering van het dertig-jarig bestaan in „Amicitia” hield. Om half acht betrad de eerste spreker het podium en om negen uur pas kon het gezelschap van Jack Funny beginnen met het feestprogramma.

De eerste spreker was de heer A. Smink, president commissaris van de N.V. „Amersfortia”, die begon met alle aanwezigen hartelijk welkom te heten. Hij verheugde er zich over, dat men in zo grote getale was gekomen om het jubileum van „Amersfortia” te vieren en was dankbaar voor de komst van vele afnemers uit Soest. In korte trekken vertelde de heer Smink de geschiedenis van „Amersfortia” en noemde de heren J. Kok, J. v.d. Berg en A. T. Kuyer de pijlers, waarop het bedrijf rustte.

Met enkele cijfers toonde de heer Smink de groei van ‘t bedrijf aan. Vroeger werd er 6000 liter melk per dag omgezet, nu 40.000. Dat was, volgens de heer Smink, te danken aan het werk van mensen als de heren, Kok, Van Zeumeren en Kuyer, die hij hartelijk dankte. Hulde bracht de presidentcommissaris ook aan de heren Zwart, Kleinveld, Lensveld en Geul, die nu bijna 25 jaar in dienst van „Amersfortia” zijn.

Aan de heren C. de Vries, A. Kuyer, H. Berculo en H. N. de Haan, die met het bedrijf jubileren werden fraaie geschenken aangeboden. De dames ontvingen bloemen.

De heer H. A. Kuyer, secretaris van het bestuur van „Amersfortia” gaf een uitgebreid historisch overzicht en vertelde vele vermakelijke dingen uit het verleden.

De tegenwoordige directeur, de heer W. van Zeumeren, haalde eveneens herinneringen op. Hij vertelde, dat het ledental gegroeid was van achttien tot zeventig. De heer Van Zeumeren prees het werk van verscheidene bestuursleden en sprak vertrouwen uit in de toekomst.

FEEST

Het eigenlijke feest begon met het optreden van de Gooise Spelers onder leiding van **Jack Funny**, die een cabaret-variété-programma brachten onder de titel „Radiostad brengt U wat!”. De vele aanwezigen hebben er veel plezier van beleefd. Succes hadden vooral de „**Heartbreakers**”, drie meiskes met close-harmony singing en **Toby Rix** met muzikale dwaasheden. Een pluim verdient de samensteller van het programma, die blijk heeft gegeven zijn publiek te kennen.

Na afloop van het een en ander was er een geanimeerd bal, waaraan Jan van Loo met zijn orkest medéwerkte.

Dagblad voor Amersfoort, 19/11/1949; p. 4/8

HINDERWET.

Door de N.V. melkcentrale „Amersfortia” is een verzoek gedaan om vergunning tot het oprichten van een zuivel-fabriek en het daarin plaatsen van 77 electromotoren in totaal van 252.45 pk tot het aandrijven van diverse ma-chines in het perceel Lageweg 2 sectie A 1798, 2155, 2973. De zitting tot het aanhoren van de bezwaren zal worden gehouden op Zaterdag 3 December 1949 des v.m. 10.15 uur, ten stadhuisse.

Dagblad voor Amersfoort, 05/12/1950; p. 6/6

STATIEGELD FLESSEN

Met ingang van MAANDAG 4 DECEMBER berekenen wij aan de melkbezorgers statiegeld voor de flessen. Zij zullen dit aan hun cliënten met ingang van boven-genoemde datum doorberekenen.

1/1	liter flessen 20 ct.
½—1/10	liter flessen 15 ct.
¼—1/8—3/10	liter flessen 10 ct.

N.V. MELKCENTRALE „AMERSFORTIA”

Eindeloze stroom melk vloeit door buizen en machines

In moderne melkfabriek heerst grote, hygiëne bij het flessen vullen

Melk, melk en niets dan melk! Een eindeloze vloed er van stroomt door een netwerk van buizen, door reservoirs en machines. Je ziet er flessen, bussen en zelfs reageerbuisjes vol mee in de fabriek van „Amersfortia” aan de Langeweg. Melkfabriek! We vonden het woord vroeger wel eens vreemd: fabriek van melk. De koe geeft immers melk en daar is de kous mee af, dachten we dan. Maar neen, zo is het niet. Want voordat u uw fles melk bij de deur vindt, is zij inderdaad „gefabricceerd.”

Amersfoorters drinken 4.5.000 liter melk per etmaal

We vonden de bedrijfschef van „Amersfortia”, de heer C.H. Wever bereid ons iets te vertellen van de bewerking, die koeienmelk ondergaat voor ze gepasteuriseerd en in flessen de fabriek verlaat. We maakten met hem een lange wandeling door het gebouw, langs de machines en de apparaten. We zagen, hoe melk bewerkt en „verpakt” werd in de jaren van de oprichting der fabriek. We zagen, hoe dat nu gebeurt.

Zo'n dertig jaar geleden kwam de melk in het gebouwtje, dat toen ook al „fabriek” heette. Dan plaatsten een paar mannen de bus - zoals u op onze foto kunt zien - op een stel lage - die er uitziet als een verwrongen wringer.

De kraan onder aan de bus ging open en de melk stroomde uit iemand anders hield de fles onder de kraan en als de fles vol was ging er een stop op: klaar was Kees Alweer een fles vol!

Maar zo eenvouding - en zo onhygiënisch - gaat het vandaag de dag niet meer. Want het gebouwtje is een gebouw geworden. Een keurig gebouw, met heldere tegelwanden en - vloeren, met een grote hal en met kantoorruimten en koelcellen

ZO GAAT HET

„Maar laten we de stroom melk eens volgen”, zei de heer Wever uitnodigend. De bussen, die de boeren gebracht hebben, komen via een soort bordes de fabriek binnen. De melk - de zuivere koeienmelk dus - wordt gewogen en gecontroleerd. De lege bussen worden meteen al gereinigd. De melk is in een grote vergaarbak gestort en via een pijpleiding naar de zogenaamde buffertanks gevoerd. Vandaar gaat de melk naar de apparaten, waar het pasteurisatie-proces begint. Via een koeler waar de temperatuur van de melk op 4 à 5 graden wordt gebracht, stroomt het inmiddels al gezuiverde vocht naar de uitgifte tanks

Er zijn toen van die geweldige kefels. Ze kunnen tezamen 100.000 liter bevatten, dat is aanzienlijk meer dan Amersfoort en omgeving per dag gebruikt. Er wordt namelijk in onze stad en in de

Dertig jaar geleden vulde men melkflessen met behulp van een installatie, die erg veel leek op een wringer. Dat 't allemaal niet even hygienisch toeging, nou ja ..

randgemeenten 45.000 liter per dag gedronken. Zo ruw geschat drinkt iedere Amersfoorter dus gemiddeld een halve liter melk per dag.

VAN STAAL

Twee der uitgifte- tanks hebben iets bijzonders, wordt ons verteld. Die zijn van staal. Daarin komt de melk terecht, die in de flessen komt. De overige tanks zijn voor de - zoals men het noemt - lose uitgave.

Wij volgden de buis met „flessenmelk” en we kwamen terecht in een afdeling, waar een volautomatische flessenschoonmaakmachine stond.

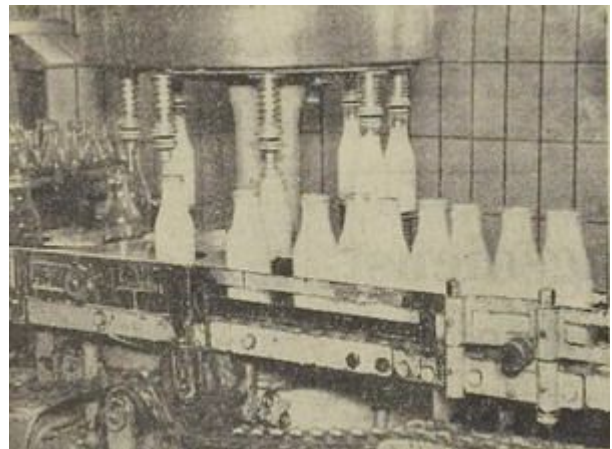
Vuile flessen gingen er bij tientallen tegelijk in en werden er gereinigd. Zesduizend kunnen in een uur schoongemaakt worden. Aan de achterkant van de machine komen de flessen er uit en via een lopende band gaan ze naar de vulmachine, die er heel wat anders uitziet dan de „verwongen wringer” van dertig jaar geleden. Zonder dat ook maar iemand met zijn handen er aan komt, schuiven de flessen in de machine.

VIJFDUIZEND PER UUR

Vijfduizend per uur als ‘t moet. Iets verder staat de capsuleermachine, die capsules op de flessen bevestigt.

De lopende band brengt de nu volle flessen verder, naar de koelcel. Daar wordt de temperatuur opnieuw op vijf graden gebracht en dan is het wachten alleen nog maar op de melkboer.

Geen mens heeft tijdens dit hele proces de melk aangeraakt. Niemand is er zelfs met zijn adem bij geweest. Dat maakt wel enig verschil met de werkwijze van dertig jaar geleden

Dagblad voor Amersfoort, 05/12/1950; p. 6/6

STATIEGELD FLESSEN

Met ingang van MAANDAG 4 DECEMBER berekenen wij aan de melkbezorgers statiegeld voor de flessen. Zij zullen dit aan hun cliënten met ingang van bovengenoemde datum doorberekenen.

1/1	liter flessen 20 ct.
½—4/10	liter flessen 15 ct.
¼—1/8—3/10	liter flessen 10 ct.

N.V. MELKCENTRALE „AMERSFORTIA”

Huisvrouwen op bezoek bij Amersfortia

De Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen afdeling Amersfoort organiseerde Donderdagmiddag een excursie voor haar leden naar de zuivelfabriek Amersfortia. Uit de grote opkomst viel op te maken, dat de huisvrouwen zich graag op de hoogte lieten stellen over de bereiding van het belangrijke voedingsmiddel: de melk!

Veel viel er te leren van een film, die in aantrekkelijke beelden iets vertelde over de inwinning en verwerking van de melk tot allerlei producten.

Voor de rondgang door het bedrijf dronken de dames een kopje thee. Het bezoek aan Amersfortia bleek zeer leerzaam. Als de melk aan huis wordt bezorgd, maakt de huisvrouw zich er geen voorstelling van hoe het product uiteindelijk bij de consument komt. Nu weten vele Amersfoortse huisvrouwen over de melkbereiding veel meer. Zij waren zeer tevreden over de hygiëne die in het bedrijf van Amersfortia wordt betracht.

Buitenlandse gasten opgetogen over melkcentrale „Amersfortia”

Eensgezindheid en samenwerking grondslagen van het bedrijf

Wanneer de melkboer hij U aan de deur komt en U neemt melk, karnemelk, yoghurt of een van die andere kostelijke producten, waarvan de koei in de eerste plaats de leverancier is. (ze kunnen zo heerlijk smaken juist tijdens deze zomerse dagen), dan zult U er waarschijnlijk niet bij stilstaan, waar deze kostelijke voedingsmiddelen verwerkt worden. Toen zich echter gisteren de gelegenheid voordeed om in verband met het bezoek van een aantal buitenlandse gasten, de N.V. Melkcentrale „Amersfortia” te bezichtigen, werd het ons, die tot nu toe evenmin veel belang in deze materie hadden gesteld, eerst recht duidelijk welk een fraai en uitermate modern bedrijf dit is. Wij lazen van de gezichten der buitenlanders duidelijke grote bewondering en later gaven zij daaraan ook uiting. Toen werden we zelfs een beetje trots, dat dit prachtige bedrijf, dat zeker ook de trots is van directie, personeel en de plaatselijke melkhandelaren. In Amersfoort gevestigd is.

Omzet: 17 miljoen liter per jaar

Momenteel wordt te Amsterdam het vijfde internationale kleinmelkhandelscongres gehouden waaraan wordt deelgenomen door afvaardigingen uit België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland. Behalve besprekingen, staan tal van excursies op het programma. Om de gasten een prachtig Nederlands bedrijf te tonen, hadden de organisatoren het oog laten vallen op de NV. Melkcentrale „Amersfortia”. Dat de onderneming dit een bijzonder grote eer achtte, daarvan getuigde de directeur van „Amersfortia”, de heer W van Zeumeren, toen hij gisterenmiddag de gasten in de fraaie ontvangzaal van harte welkom heette

De heer v. Zeumeren zag in dit bezoek een prachtige ongezochte gelegenheid om te tonen wat de Amersfoortse melkkleinhandel door eensgezindheid tot stand heeft weten te brengen. In het kort vertelde hij de geschiedenis van „Amersfortia”

In 1919 besloten twintig vooruitstrevende melkhandelaren om een eigen melkinrichting te gaan exploiteren en zij kozen daarvoor de coöperatieve grondslag. In het eerste jaar van haar bestaan haalde de melkcentrale een omzet van ongeveer één miljoen liter melk. Het bedrijf groeide gestaag. Ook melkhandelaren, die geen lid van de Melkcentrale waren, gingen producten van „Amersfortia” betrekken. Toen in 1941 de standaardisatie van consumptiemelk werd ingevoerd, verdwenen daarmee de grossiers van melk van het toneel. Maar daar het verbruik natuurlijk bleef, kregen de z.g. standaardisatiebedrijven plotseling een geweldige uitbreiding van omzet.

Deze toeneming van de omzet was een van de redenen, welke hebben geleid tot het besluit, dat in 1941, mede dank zij de grote eensgezindheid van de Amersfoortse melkhandel, kon worden genomen: het bouwen van een fonkelnieuw bedrijf.

Eerst in 1945 kon met de bouw worden begonnen. De in 1948 tot stand gekomen fusie met „De Hygiënische” en de in 1949 van kracht geworden ordeningsregeling voor de Amersfoortse melkhandel waren oorzaak, dat de fabriek weer moest worden uitgebreid. Zo is de Melkcentrale uitgegroeid tot een bedrijf met een omzet van 17 miljoen liter melk per jaar, een resultaat dat

voor een overwegend deel te danken is aan de goede geest en samenwerking in de plaatselijke melkhandel.

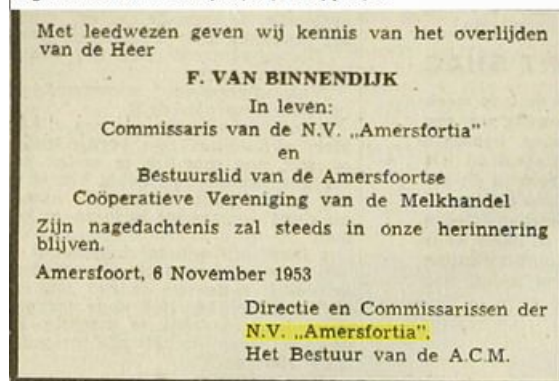
Rondleiding

Na de inleiding van de heer v. Zeumeren werd een film vertoond, die de aanwezigen een indruk gaf van „Amersfortia”. Raakten de buitenlanders bij het zien van deze uitstekende bedrijfsfilm reeds onder de indruk, bepaald enthousiast werden zij, toen zij tijdens de rondleiding aanschouwden welk een uniek bedrijf Amersfoort op het gebied van de productie van consumptiemelk en melkproducten bezit. Met kennelijke trots lieten de directeuren de heren v. Zeumeren en P. Stalenhoef hun buitenlandse gasten de moderne apparatuur zien. Vooral het automatisch reinigen en steriliseren van de vuile flessen en het vullen en capsulieren van de „glasheldere” schone flessen had aller belangstelling. In de gehele fabriek, tot in het ketelhuis toe, is met pijnlijke nauwgezetheid de grootst mogelijke zindelijkheid betracht

Na afloop van het bezoek aan „Amersfortia” werd de congressisten in het paviljoen van het „Berghotel” een diner aangeboden. De functie van tafelpresident werd waargenomen door de heer Z. van Roemburg in verband met het feit, dat voorzitter A Smink eerst kort geleden van een ziekte hersteld is en nog rust nodig heeft. Het welkomstwoord van de heer Roemburg, waarin hij naar voren bracht, welk een eer het voor „Amersfortia” en de Amersfoortse melkkleinhandel is, de congressisten te mogen ontvangen, werd beantwoord met woorden van dank door de congresvoorzitter, de heer D. van Kampen door de heer J A. Lampo namens de Belgische deputatie, de heer W Ulrich namens de Duitse delegatie en de heer H Barthelemy namens de Franse afvaardiging. Alle sprekers gewaagden van hun bewondering voor hetgeen in Amersfoort door eensgezinde samenwerking is tot stand gebracht

Dat de buitenlanders zich van hun bezoek aan ons land Amersfoort en vooral „Amersfortia” zeker lang zullen blijven herinneren, mag wel als vaststaand worden aangenomen.

Dagblad voor Amersfoort, 07/11/1953; p. 4/10

„Amersfortia” viert eerste lustrum

(Van een onzer verslaggevers)

De Personeelsvereniging „Amersfortia” heeft haar eerste lustrum Zaterdagavond in café-restaurant „d’Oranjeboom” aan de Leusderweg gevierd met een grote feestavond, waaraan de radio-artist Frans Du Mee medewerkte.

De heer H. Wernsen, voorzitter hield een welkomtspeech, waarin hij dank bracht aan de directie, die het mogelijk heeft gemaakt om deze feestavond te organiseren. Spreker wees op het drukke bezoek aan de regelmatig gehouden contactavonden en toonde zich erg verheugd dat ook deze avond het personeel in zo grote getale aanwezig was.

De Personeelsvereniging „Amersfortia” heeft haar vijfde lustrum op prettige wijze gevierd en zeker veel aan populariteit gewonnen.

De Amersfoortse Melkhandel

heeft in overleg met de

MELKINRICHTING AMERSFORTIA

besloten om gevolg te geven aan de wens van verschillende Amersfoortse consumenten om terwille van een ruimere leverancierskeuze een sectorbediening in te stellen. Bovenstaand betekent, dat er 2 of meer slijters in een stadsdeel (Sector) de aldaar wonende klanten zullen bedienen. Uw tegenwoordige leverancier is over deze sector-indeling ingelicht. Ook kunt U zich wenden tot

AMERSFORTIA — (TEL. 6400 EN 4029).

AMERSFOORT, 5 April 1954.

HET BESTUUR VAN DE
AMERSFOORTSE MELKHANDEL

N.V. AMERSFORTIA.

*Waarom het goede genomen,
als het beste te krijgen is*

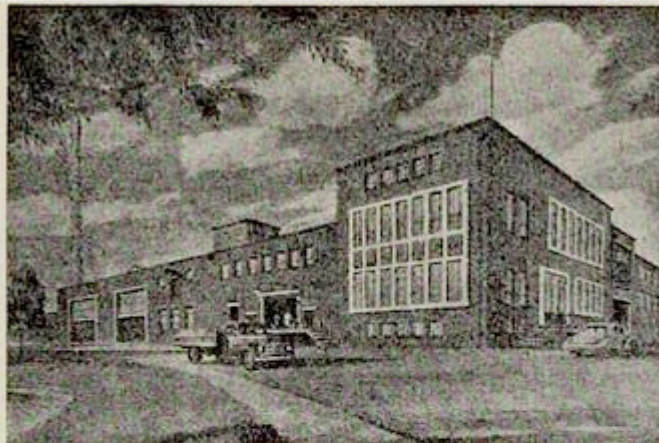
AMERSFORTIA-fabriek

van betere melk en melkproducten

DvA 1954-05-22

Dagblad voor Amersfoort, 08/05/1954; p. 5/:

„AMERSFORTIA”

één der modernste bedrijven in ons land
Dagelijks door U te bezichtigen

Wij fabriceren:

FLESSEN MELK

Karnemelk

Chocolademelk

Gortepap

Vanillevla

Melk Yoghurt

Slagroom

GESTERILISEERDE MELK

Bulgaarse Yoghurt

Havermoutpap

Bloempap

Chocoladevla

Taptemelk Yoghurt

Koffieroom

Roomboter

„Luxemelk” voorlopig zinloos experiment

Eerst moet het subsidie weg

(Van onze landbouwredacteur)

DEN HAAG. - Men behoeft niet in de profetenmantel te gaan, om te kunnen voorspellen, dat het weinig zin zal hebben, nu de flessenmelk met 2.5 % vet volgende week Maandag 34 cent per liter gaat kosten, naast deze soort óók nog melk met 3.5 % in de handel te brengen. Want die zal dan 42 à 43 cent per liter worden. Het lijkt hoogst onwaarschijnlijk, dat iemand bereid zat zijn deze prijs te betalen voor een melk, die zich wat smaak en voedingswaarde en uiterlijk betreft niet op waarneembare wijze onderscheidt van melk, die acht of negen cent per liter goedkoper is.

Onder de thans geldende omstandigheden moet men wel een zéér zonnig vertrouwen hebben in de koopkracht en consumptiegewoonten van het publiek om niet te geloven, dat het in de handel brengen van melk met 3,5 % een débâcle zal worden

Overheid en melkinrichtingen zullen er verstandig aan doen zich de kosten en moeite van een dergelijk experiment thans te besparen en daarmee te wachten, tot er sprake is van een reëel prijsverschil tussen beide soorten melk. Dat prijsverschil zal pas bereikt zijn, wanneer de producent géén subsidie meer op zijn melk ontvangt. Thans bedraagt die nog 3,3 cent per liter melk met 2,5 % vet. Het valt dus te verwachten, dat deze melk in de toekomst (al zal dat stellig niet de nááste toekomst zijn) nog ongeveer drie cent duurder gaat worden.

Want tot heden duidt niets er op, dat de regering wijziging brengt in haar voornemen, de subsidie op den duur te laten verdwijnen: maar evenmin zijn er aanwijzingen, dat de productiekosten op de boerderij aanmerkelijk zullen dalen, zodat de subsidie zonder het middel van prijsverhoging zou kunnen verdwijnen.

Ook geloven wij niet, dat een voortgezette sanering van de melkbezorging een dusdanige besparing op de slijterskosten oplevert, dat hierdoor een stille afmars van 't subsidie kan worden bereikt.

Uitbreiding lokalen *Amersfortia*

Aan de N.V. Melkcentrale Amersfortia werd onder meer een perceel grond, gelegen nabij de Scheltusstraat, verkocht voor de bouw van enkele spoellokalen voor melkslijters. Genoemde vennootschap wenst tot uitbreiding van het aantal lokalen over te gaan en heeft daartoe een terrein, aansluitend op de reeds gebouwde lokalen, ter oppervlakte van ongeveer 135 m², van de gemeente in koop gevraagd.

Voorts heeft de N.V. Melkcentrale Amersfortia de wens te kennen gegeven een terrein aan het Hoewelakense Voetpad van de gemeente te kopen om op dit terrein een woning voor de directeur te doen bouwen, zulks in verband met de omstandigheid dat de huidige directeurswoning aan de Lageweg voor de aanleg van de ter plaatse geprojecteerde weg dient te worden afgebroken. Dit terrein heeft een oppervlakte van ongeveer 418 m².

Aangezien een koopsom van f6.355,- in totaal B. en W, voor deze terreinen voldoende voorkomt, stellen B. en W. de raad voor tot verkoop van beide percelen grond te besluiten.

Directeur neemt afscheid

De heer v. Zeumeren verlaat „Amersfortia”

Bedrijf gegroeid tot een van de modernste in den lande

De man, die een van de grondleggers en steunpilaren genoemd mag worden van de n.v. Melkcentrale „Amersfortia”, de directeur de heer W. van Zeumeren, zal wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afscheid nemen van het bedrijf op 1 februari a.s. Sedert 1919 tot heden is de heer Van Zeumeren onafgebroken directeur geweest en mede door zijn stuwkracht heeft „Amersfortia” in die jaren een periode van bloei meegemaakt, waarin de hoeveelheid in consumptie gebrachte melk is gestegen van twee tot zeventien miljoen liter. Het bedrijf aan de Van Randwijcklaan 4 (voorheen heette het daar Lageweg 2!) zal na 1 februari worden geleid door de heer P. W. Stalenhoef, die ook nu reeds directeur is.

Afscheidsreceptie 1 febr. „Amicitia”

Zoals we enige tijd geleden vertelden, dat de toen jubilerende directeur van de Hooglandse coöperatieve stoomzuivelfabriek, de heer W. H. Gudde, een door de praktijk gevormd man was... hetzelfde geldt voor de heer Van Zeumeren, die van jongs af aan met „zuivel” vertrouwd is geraakt. Dat is altijd een niet te onderschatten voordeel, waar men zijn leven lang plezier van heeft. Die praktijk-ervaring is de de heer Van Zeumeren tijdens zijn 36-jarige loopbaan als directeur van „Amersfortia” goed van pas gekomen, hoewel hij natuurlijk ook een flinke portie theoretische kennis heeft opgedaan. Hij was „doorkneed” in het vak.

De heer Van Zeumeren werd geboren op 24 januari 1891 te Nijkerk. Voordat hij te Amersfoort werd benoemd tot bedrijfsleider, was hij enige jaren werkzaam geweest bij de Utrechtse Melk Centrale. Op 3 mei 1919 werd door een twintigtal boeren een coöperatieve melkcentrale opgericht. De geweldige vlucht, die het bedrijf nam, maakte omvorming van coöperatie tot n.v. wenselijk. Dat geschiedde omstreeks 1944.

Actief aandeel

Reeds in november 1919 werd de heer Van Zeumeren tot directeur benoemd. Hij heeft dus de groei van het bedrijf meegemaakt. Meer dan dat. Hij heeft een zeer actief aandeel gehad in de groei en bloei van „Amersfortia”. Dat kwam sterk tot uiting tijdens de oorlogsjaren. In die donkere periode ontwierp de altijd actieve directeur grootscheepse plannen om na de oorlog een nieuwe fabriek te bouwen. Daardoor kon het gebeuren, dat alles (op papier) in kannen en kruiken was, toen het uur der bevrijding sloeg. Dank zij de ook toen door de heer Van Zeumeren getoonde geestkracht en doorzettingsvermogen: kon met de uitvoering der plannen in een voor die tijd verbluffend snel tempo worden begonnen.

We zien nu het beeld, dat de fabriek wordt opgenomen in de nieuwe wijk, die momenteel verrijst in de Randenbroek-Kruiskampbuurt. Het aardige is, dat „Amersfortia” nu gelegen is aan de Van

Randwijcklaan. De Lageweg draagt dus voortaan de naam van de vroegere burgemeester, tijdens wiens ambtsperiode „Amersfortia” tot ontwikkeling kwam.

Bescheiden, sociaal voelend directeur

Zijn bruisende energie uit de heer Van Zeumeren niet in de dagelijkse omgang, want dan toont hij zich een rustige, bescheiden directeur, die kalm zijn weg gaat. Dat hij een sociaal-warmvoelend patroon, gezien bij zijn ondergeschikten, is, dat kunnen de personeelsleden getuigen. Mede door toedoen van directeur Van Zeumeren is immers een goede pensioenregeling tot stand gekomen. Ook heeft hij in 1948 mede een fusie bewerkstelligd met ‘n andere melkinrichting, zodat er momenteel twee directeuren zijn. Bijna dertig jaar is de heer Van Zeumeren lid geweest van het melkcontrolestation Utrecht.

Nu de directeur afscheid gaat nemen van zijn bedrijf, dat hij heeft zien opgroeien tot één van de modernste melkinrichtingen in ons land, is het begrijpelijk dat velen hulde willen bewijzen voor hetgeen hij in het belang van „Amersfortia” heeft verricht.

Op 1 februari zal in „Amicitia” een afscheidsreceptie worden gehouden des middags van 3 tot 5 uur.

Dagblad voor Amersfoort, 20/06/1956;

De vereffenaar der
**COÖPERATIEVE MELKCENTRALE
AMERSFORTIA,**
in liquidatie te Amersfoort, maakt bekend, dat de
uitkering aan de leden der Coöperatie
zal geschieden overeenkomstig het plan, hetwelk is neergelegd ten kantore van het Handelsregister, en bij het kantoor van Randwijcklaan 4 te Amersfoort.
W. v. ZEUMEREN,
Vereffenaar.

„Nog vele zonnige jaren” wenst Amersfortia-personeel scheidende directeur

Tijdens de afscheidsreceptie van de directeur van „Amersfortia”, de heer W. van Zeumeren in de foyer van Amicitia, behoorde de heer J.

Ster ook tot degenen, die de scheidende directeur de hand kwamen drukken.
(D.v.A.—foto-Bell)

De fraaie zonnewijzer, die de scheidende directeur van „Amersfortia” kreeg aangeboden van het personeel, mag zeker een symbolisch geschenk worden genoemd. Immers, de heer W. van Zeumeren zal er steeds de zonzijde van het leven mee kunnen opzoeken, zodat hij nog vele zonnige jaren tegemoet kan gaan. Dat was wel de gemeenschappelijke, overigens in diverse toonaarden gestelde wens van de vele spreken, die gistermiddag tijdens de zeer druk bezochte afscheidsreceptie in „Amicitia” zich tot de heer Van Zeumeren richtten. Behalve die vriendelijke woorden, mocht de vitale directeur een schat van bloemen- en fruitmanden en tal van geschenken in ontvangst nemen. Het was voor hem, zijn echtgenote en zijn familie een onvergetelijke dag.

Waardering van het gemeentebestuur

De eerste, die het woord tot de scheidende richtte, was de presidentcommissaris van het bestuur van „Amersfortia”, de heer A. Slink, die er op wees, hoe juist men vroeger had gehandeld om de heer Van Zeumeren tot directeur te benoemen. Hij heeft het bedrijf groot en hypermodern gemaakt. Dat was zijn levenswerk.

Modelzuivelcentrale

Namens het gemeentebestuur sprak wethouder M. Th. J. van Wessum. Het gemeentebestuur is er trots op, zo zeide hij, dat u de fabriek hebt opgewerkt tot een modelzuivelcentrale. In uw functie hebt u tevens in sterke mate de volksgezondheid bevorderd

Ir. S. Kruyt, die vervolgens sprak als vertegenwoordiger van het *melkcontrole-station Utrecht*, roemde de moed en de kracht, die de heer Van Zeumeren steeds getoond heeft als het er op aankwam het bedrijf groter te maken. Ook belichtte deze spreker met een enkel woord de mens Van Zeumeren, een goed en oprecht mens.

Daarna werd o.a. het woord nog gevoerd door de heer Brockhuysen, directeur coöperatieve zuivelfabriek „*De Eendracht*”, thans „Concordia”, die tevens sprak namens de jagersvereniging, de heer Slob sr., oud-directeur van de Utrechtse melkcentrale de oud-commissaris van „Amersfortia”, de heer A. Kuyer en door de heer F. de Feber. die met de heren Hehenkamp. Mulder en Van Leijenhorst, die F.A.M vertegenwoordigde.

Geschenk van personeel

Een van de oudste personeelsleden de heer R. Kleinveld, wees op de goede verstandhouding, die tussen directeur en personeel steeds heeft bestaan Ook herinnerde hij aan de moeilijke beginjaren en op het streven van de directeur om de produktie steeds te verbeteren. Daarna bood de heer Kleinveld de zonnewijzer, het fraaie geschenk van het personeel aan. Nadat ook nog de heer Bakker, voorzitter van de commissie van bijstand van *Gooi en Eemland* had gesproken, nam de heer Van Zeumeren het woord om allen hartelijk dank te zeggen bij het beeindigen van zijn levenswerk. Ik heb alleen maar steeds getracht mijn plicht te doen, zo zeide hij, en daarbij heb ik steeds grote steun ondervonden van bestuur en melkhandel en tevens een prettige samenwerking met het personeel.

In Amersfoort levert men geen melk met dode muizen

(Van een onzer verslaggevers)

De laatste weken hebben er uit meerdere plaatsen berichten in de krant gestaan over allerlei verontreinigingen, tot zelfs dode muizen toe, welke verontwaardigde huisvrouwen in haar dagelijks kwantum melk zouden hebben aangetroffen. Dit heeft ons aanleiding gegeven, ons licht eens op te steken over de vraag, hoe het in een melkfabriek nu precies pleegt toe te gaan. Het resultaat van onze verkenning vindt de lezer in bijgaande foto's en tekst neergelegd.

Het aantal ledige flessen, dat wekelijks van de Amersfoortse huisvrouwen en de melkhandelaren zijn weg vindt naar de zuivelfabriek en melkinrichting „Amersfortia aan de Van Randwijcklaan en vervolgens, na een fikse schoonmaakbeurt en na de vulling met melk of melkproducten, weer bij diezelfde huisvrouwen terecht komt, loopt in de honderdduizenden. We hebben hier in Amersfoort nog nooit één klacht gehoord van een huisvrouw, die tot de ontstellende ontdekking kwam, dat zich in de aan haar afgeleverde fles melk een „dooie” muis bevond of een ander griezelig „iets”, zoals dat elders in het land wel is voorgekomen. „En toch,” aldus de heer P. W. Stalenhoef, directeur van „Amersfortia, „is het helemaal niet gezegd, dat er in één van de flessen, die ons bedrijf verlaat, zich niet eens een keer een ongerechtigheid zal bevinden.” Hij haastte zich er bij te vertellen: „Het zal echter praktisch nooit voor komen en daarvoor moet ik in de allereerste plaats grote lof toezwaaien aan de huisvrouwen. Want zij zijn het in de eerste plaats, die daar verantwoordelijk voor zijn.”

De directeur, met wie wij een onderhoud hadden naar aanleiding van landelijke persberichten, waarin gewag werd gemaakt van verontreinigde flessen melk, vertelde ons een en ander van zijn op hypermoderne leest geschoeid bedrijf. waarin aan de hygiëne de grootste aandacht wordt besteed. Wat betreft het schoonmaken van ingeleverde flessen: juist een maand geleden heeft „Amersfortia” een ultra-moderne flessenreinigingsmachine in gebruik genomen.

Na de voordelen van flessen-melk boven losse melk te hebben opgesomd - betere smaak, langere houdbaarheid door de nieuwste pasteurisatiemethode en kostenbesparing, omdat koken (waardoor heel veel van de melk verloren gaat) onnodig is – zei de heer Stalenhoef, dat de ontelbaar vele excursies, die huisvrouwen in verenigingsverband aan „Amersfortia” brachten, zeer nuttig zijn geweest. Men kon de dames in de praktijk laten zien, dat, moedwillig of onnadenkend in de flessen gestopte voorwerpen erdoor de beste schoonmaakmachine niet uitgehaald kunnen worden en dat het heus wel mogelijk is, dat er door de betrokken personeelsleden eens iets over het hoofd wordt gezien. Een foutje wordt immers overal wel eens gemaakt.

Doch de veelvuldige bezoeken, die de huisvrouwen aan „Amersfortia” brachten, hebben haar overtuigd van de noodzaak, om de lege flessen melk ook werkelijk leeg weer bij de handelaar in te leveren. Dan kan de fabriek er voor zorgen dat de flessen naar de eisen, die de moderne hygiëne daaraan stelt, weer gereinigd en gevuld kunnen worden. En dan kan de kringloop weer beginnen, zonder dat ooit een „dooie muis” kans krijgt de huisvrouw - en de melkleverancier! - de stuipen op het lijf te jagen.....

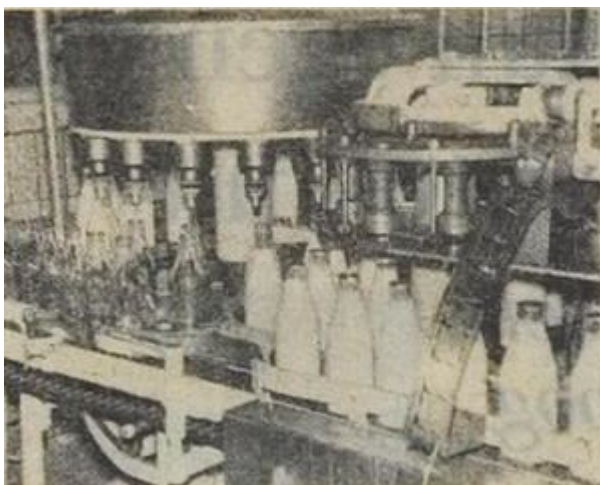
Dagelijks komen er duizenden flessen aan, die zorgvuldig schoongemaakt dienen te worden. Sedert vorige maand heeft men bij „Amersfortia” één van de modernste flessenreinigingsmachines in gebruik genomen met een capaciteit van plm. 6.000 flessen per uur. Het blijft echter van het grootste belang, dat in eerste instantie de huisvrouw ervoor zorgt de flessen bij de handelaar af te leveren zoals het behoort, dus zonder er allerlei voorwerpen in te stoppen. Gelukkig verstaat de Amersfoortse huisvrouw in dit opzicht haar taak!

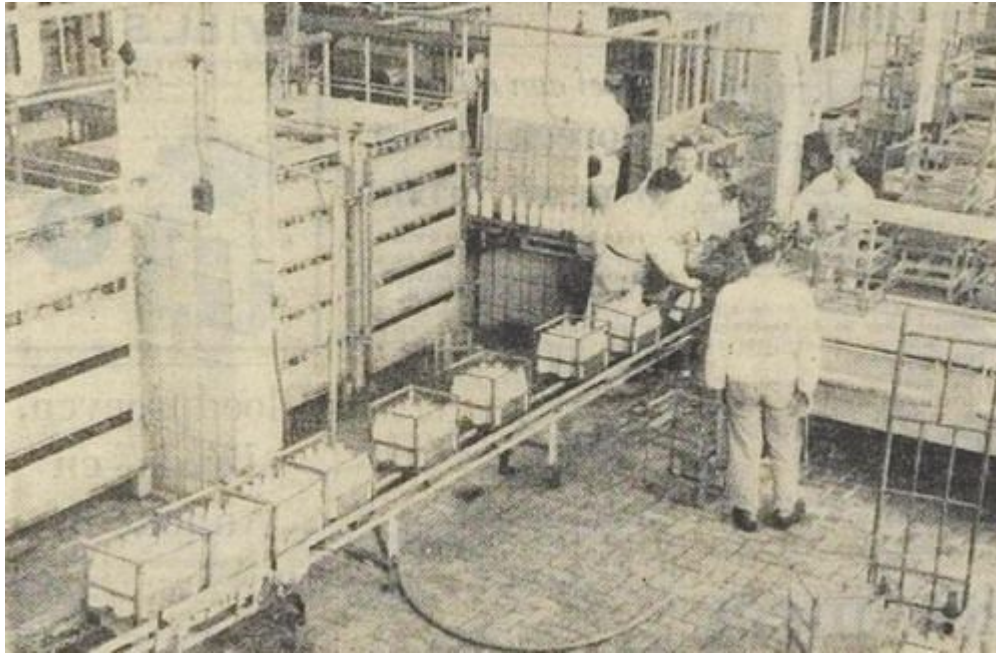

Na het voorreinigingsprocedé wordt de melk voor de tweede maal gereinigd in de centrifuge. U ziet centrifufist Schippers in actie. Rechts op de foto een deel van de grote Voltana-pasteur, waar de melk bij een temperatuur van 73 á 74 gr, gepasteurtiseerd wordt. Vervolgens gaat de melk naar de grote opslag tanks.

Als de flessen zijn gereinigd kunnen ze worden gevuld met de melk, die ook al een volledige „behandeling” heeft gehad en inmiddels in tanks is opgeslagen. Links komen de flessen aan op de lopende band, dan worden ze automatisch gevuld en tenslotte afgesloten met de bekende capsules. Rechts ziet U de capsuleband. Een duidelijk voorbeeld, dat ze bij „Amersfortia” naar de melk „ geen hand behoeven uit te steken!”. Bij wijze van spreken dan. . .!

De volle flessen melk worden in kratten verpakt en zijn dan gereed om via de handelaren hun weg te vinden naar de Amersfoortse huisvrouwen. (DzA-Archifoto).

Dagblad voor Amersfoort, 01/02/1957; p. 3/:

Vandaag:

O. Hoogendoorn

Er komt heel wat kijken voor u uw litertje melk aan huis krijgt bezorgd. Mijnheer O. Hoogendoorn uit de Rubensstraat 37 zou u daar meer over kunnen vertellen. Hij is namelijk laborant bij de melkfabriek Amersfortia. Er wordt tegenwoordig bij de bereiding van melk voor consumptie niets aan het toeval overgelaten. Het lab van Amersfortia is eigenlijk het hart van het bedrijf en het is zeker dat de heer Hoogendoorn op zijn beurt weer hart heeft voor zijn vak, dat hij bij Amersfortia al vanaf 1949 uitoefent.

Duurdere schoorsteen bij „Amersfortia”

B en W vragen de raad een aanvullend krediet van f 13.305.— nodig voor de afwikkeling van de in 1952 met de melkcentrale Amersfortia aangegane overeenkomst, krachtens welke de gemeente een nieuwe directeurswoning (voor een derde door de N.V. te betalen) en een nieuwe fabrieksschoorsteen zou bouwen. Als gevolg van de inmiddels opgetreden prijsstijgingen en loonsverhogingen blijken de toen toegestane kredieten niet toereikend. Naar de raming van B en W zullen zij voor beide objecten met resp. f 3.800.— en f 9.505.— worden overschreden.

Coöperatie nam afscheid van zijn voorzitter

W. Brouwer trekt zich terug uit drukke werkzaamheden.

Onder zeer grote belangstelling heeft de heer W. Brouwer, tijdens een gistermiddag gehouden receptie in het Paviljoen Berghotel, afscheid genomen van de Amersfoortse Coöperatieve Vereniging voor de handel in Melk- en Melkprodukten u.a. Twaalf en een half jaar, vanaf de oprichting op 5 januari 1949, is hij voorzitter geweest van deze organisatie. Ook in landelijk verband beëindigde de heer Brouwer zijn jarenlange werkzaamheden op het terrein van de consumptiemelkgedingen.

Vele personen kwamen de heer Brouwer bij zijn afscheid de hand drukken: o.a. wethouder Van Voorene was aanwezig.

De receptie werd zeer druk bezocht. Onder de aanwezigen merkten wij o.a. op de gemeentesecretaris de heer Streng, wethouder L. M. van Voorene, Deken Smit, Burgemeester Lauwmans van Hoogland en de directie van „Amersfortia”. Voorts waren talrijke relaties en afgevaardigden van de R.K. Bond voor Melkhandelaren te Amersfoort en de landelijke bond aanwezig.

De heer N. van Zanten, de nieuwe voorzitter van de Coöperatieve Vereniging voor de handel in Melk- en Melkprodukten, noemde de heer Brouwer een voorbeeld van ijver en concentratie. „Wij zullen deze harde werker, vechter kunnen we hem eigenlijk beter noemen, ongetwijfeld missen. Brouwer stond steeds voor ons klaar en we hebben altijd zeer prettig samengewerkt. Hij heeft niet alleen op de bres gestaan voor de Amersfoortse melkhandelaren, maar voor de gehele Nederlandse Melkhandel. Vooral in de moeilijke jaren hebben we zijn uithoudingsvermogen en activiteit bewonderd”.

Nadat de heer Van Zanten nog enkele gelukstelegrammen had voorgelezen, gaf hij het woord aan de heer Burger van de feestcommissie, die de heer Brouwer namens alle leden een elektrische grasmaaimachine aanbood, als blijk van waardering voor het vele werk dat hij had verricht.

De heer L. van Odijk, secretaris van de *Katholieke Bond voor Melkhandelaren*, legde de nadruk op de strijdlustigheid waarmee de heer Brouwer de problemen altijd had aangepakt. „Hij stak er zelfs anderen mee aan”, aldus spreker. „We verliezen door zijn vertrek een belangrijke medewerker.” De heer Van Odijk overhandigde daarna als geschenk een prachtige geschiedenisboek (historie is een liefhebberij van de heer Brouwer) getiteld „Mens en wereld”.

De heer Van Schie, voorzitter van de Landelijke R.K Bond, die ook een korte toespraak hield, spelde het scheidende bestuurslid een gouden onderscheiding op het revers. Een lange rij sprekers volgde nog en de telegrammen bleven binnen stromen.

Gezondheidsredenen zijn er de oorzaak van dat de heer W. Brouwer, die ook nog zitting heeft in het bestuur van het Wit-Gele-Kruis en wethouder te Hoogland is, het wat kalmer aan moest gaan doen.

Dagblad voor Amersfoort, 21/11/1961-11-21

Goed feest van „Amersfortia” familie

De ruim zeventig leden tellende personeelsvereniging van „Amersfortia” heeft zaterdag in „d’Oranjeboom” aan de Leusderweg haar jaarlijkse feestavond gehouden, die ditmaal nog een extra feestelijk karakter droeg, omdat men tevens herdacht dat het 12½ jaar geleden was, dat de personeelsvereniging werd opgericht.

Het gezelschap „Tonny van Zwol” bracht vol vaart een zeer afwisselend amusementsprogramma op de planken. Vrolijke schetsjes van Anita en Tonny van Zwol en populaire muziekjes van Henk Poen wisselden elkaar af. Bijzonder in de smaak viel het optreden van de bekende zangeres Ria Valk. Voor haar „songs” mocht zij een langdurig en geestdriftig driftig applaus in ontvangst nemen.

Na afloop was de „Amersfortia” familie nog eruime tijd gezellig bijeen tijdens een bal, dat muzikaal werd opgeluisterd door de band van Jan van Loo.

Huisvrouw, uw melkslijter kunt u 'n dienst bewijzen „T VRIJE-ZATERDAG-PROBLEEM”

(Van één onzer verslaggevers)

De bejubelde vrije zaterdag is dan nu voor zo ongeveer 80 % van de bevolking een feit geworden. De vijfdaagse werkweek heeft ook in Nederland met zeer rasse schreden zijn intrede gedaan en de gelukkige vijf-dagen-werkers profiteren er met volle teugen van. Vrijdagavond kan het eens een beetje later worden zaterdagmorgen wat langer op één oor...; er is meer tijd voor hobbies, boodschappen doen, moeder de vrouw helpen ...! Maar elke medaille pleegt haar keerzijde te hebben. Met name de dienstverlenende instanties, bedrijven en instellingen zijn in moeilijkheden gekomen. We denken bijv. aan vervoerbedrijven en aan de middenstand. We zouden vele facetten kunnen belichten, maar nu willen we ons uitsluitend beperken tot één categorie, n.l. de melkslijters. Zij hebben het eer moeilijker dan makkelijker gekregen!

Nee, mevrouw, zo moet het niet, tenminste niet op zaterdag, als u de melkboer tenminste in staat wilt stellen ook wat van een vrije, of althans gemakkelijker zaterdag te merken...

OOK INDE ZUIVELBRANCHE

De melkslijters ondervinden zoveel moeilijkheden door de verkorte werkweek, dat wij menen, dat een beroep op de bevolking en wel speciaal op de huismoeders bepaald niet misplaatst is. Want een vlottere gang van zaken is beslist wel mogelijk. Ja, ook op de vrije zaterdag moet de melkslijter op pad om zijn produkten aan de man of, liever gezegd „aan de vrouw” te brengen.

Zo gaat 't in, een weekend . . .

U weet hoe het is in zo'n weekend. De huisvrouw moet inslaan voor de zaterdagmiddag en -avond, voor de gehele zondag en misschien moet zij ook nog aan de maandagmorgen denken. Bovendien...er is in een weekend altijd wel wat extra's nodig. Laten we eens een flesje koffiemelk extra nemen, óf wat eieren, of een flesje room, want we krijgen visite enne .. wat is er nog meer nodig. Dat gaat de huisvrouw dan vaak op haar gemak overleggen als de melkslijter al aan de deur staat. Uiteraard nogal gehaast, want hij moet extra opschieten. Hij is trouwens al vroeg opgestaan en hij moet vroeg blijven, want ... ook voor het bedrijf - in dit geval „Amersfortia” - is het op een zaterdag ook zaak op tijd af te sluiten. Want in dat bedrijf leeft het „vrije zaterdag”-probleem ook heel sterk. Hoe vroeger men daar klaar is op de zaterdag, hoe liever men het heeft.

Zo vroeg mogelijk;

Niemand kan het dus de melkslijter kwalijk nemen, dat hij al vroeg, zijn wijk in gaat op zaterdagmorgen. Hij moet bovendien toch „ergens” beginnen en het zou dus kunnen gebeuren, dat hij aanbelt bij u, die behoort tot de categorie „op-één-oorliggers”.... Misschien voor u niet zo prettig, maar hoe zou de melkslijter zich voelen, die maar wachten en wachten moet. En, zoals gezegd, hebben de huisvrouwen niet eens direct al haar bestellingen klaar voor het weekend. Daar gaat ook veel tijd in zitten. Wij overdrijven, meent u? Dat minuutje maakt volgens u niets uit? Dan moet u eens even gaan rekenen. Laat iedere huisvrouw nu eens één minuutje extra nodig hebben voor haar extra bestellingen, één minuutje maar. Dat is toch echt niet overdreven berekend. 't Is ook niks, één minuut! Maar.... bij 200 huisvrouwen betekent dat voor de melkslijter 200 minuten of wel een tijdverlies van 3 uur en 20 minuten.

In de melkfabriek

Het personeel van de melkfabriek wil graag om 4 uur naar huis - ook geen vrije zaterdag - en daarom moet de melkslijter vóór die tijd daar geweest zijn om de niet verkochte produkten en de lege bussen en flessen in te leveren. Om nu te bereiken, dat de melkventer toch vóór twee uur de wijk uit is (met spoelen, etc. gaat ook nog enige tijd heen) zouden we een suggestie willen doen. We zouden in de eerste plaats de hulp van het publiek nodig hebben.

Men kan een vlottere gang van zaken bewerkstelligen, door op vrijdag reeds zuivelprodukten in te slaan, die men rustig voor het weekend kan bewaren. We denken bijv. aan gesteriliseerde melk, koffiemelk en -room, boter, kaas en eieren, flesje vla en alle flesjes met welke inhoud dan ook, die voorzien zijn van kroonkurken. Zo mogelijk zou men dat meteen moeten afrekenen, waarbij het ideaal zou zijn, wanneer tevens de weekrekeningen voldaan zouden worden.

Voor de zaterdag blijft dan alleen over... de losse melk of eventueel een kleinigheid, die men vergeten mocht hebben of opeens toch extra nodig blijkt te hebben. Men kan dan op de zaterdag

heel snel met de melkleverantie gereed zijn. Dat geldt van weerskanten. De kokers, pannen of lege flessen kan men al klaar zetten, zodat de melkslijter in tijd van een ommezien u kan afhelpen. Over lege flessen gesproken: ook die zoudt u bij voorkeur op vrijdag moeten inleveren.

Instemming

De directeur van de melkfabriek „*Amersfortia*”, de heer P. W. Stalenhoef betuigde zijn volledige instemming met bovenstaande suggestie. Als het publiek hieraan zou voldoen, betekent dat een stap in de goede richting. Hij realiseert zich terdege, dat men niet „op stel en sprong” de consumenten ertoe kan bewegen bovenstaande gedragslijn te volgen, maar als men maar eens zou trachten zo heel kalm aan en voorzichtig die - goede - kant uit te gaan, dan zou men de bijna 100 melkslijters in Amersfoort en ook het personeel van „Amersfortia” een goede dienst bewijzen!

Dagblad voor Amersfoort, 28/11/1962;

Ruim 'n gulden per inwoner

Amersfoort gaf goed en gul voor actie Het Dorp *Melkflessen barstens vol biljetten en munten*

(Van een onzer verslaggevers)

AMERSFOORT, woensdag. — Onze stad heeft goed en gul „voor het dorp” geofferd. Schreven wij gisteren, dat de opbrengst van de lucifersdoosjes-actie in deze gemeente f 28.000,— bedroeg, dat cijfer blijkt, nu inmiddels de inhoud van alle doosjes geteld is, nog te zijn gestegen tot f 32.000,—. Veel hoger echter nog ligt de opbrengst van onze „eigen”, aan Amersfoortse Initiatief ontsproten flessenactie. Die bedraagt namelijk f 39.150,— en is vervolgens door onze stedelijke melkfabriek „Amersfortia” aangevuld en afgerond tot precies f 40.000,— door een spontane gift van f 850,—. En denkt u nu vooral niet, dat hiermee alle Amersfoortse activiteiten zijn genoemd, dat hierin alle geldelijke offers van onze inwoners zijn begrepen.

STROOM TOT AAN DE STEIMEN

„Amersfortia” leverde al 500 miljoen liter melk

Reeks evenementen bij mijlpaal in jaar 1964

(Van een onzer verslaggevers)

AMERSFOORT. woensdag. - In de loop van dit jaar zal de n.v. Amersfoortse melkfabriek „Amersfortia” de 500 miljoenste liter melk afleveren sedert in het jaar 1941 de toenmalige coöperatie in een naamloze vennootschap werd omgezet. Vijfhonderd miljoen liter! Een respectabel aantal!

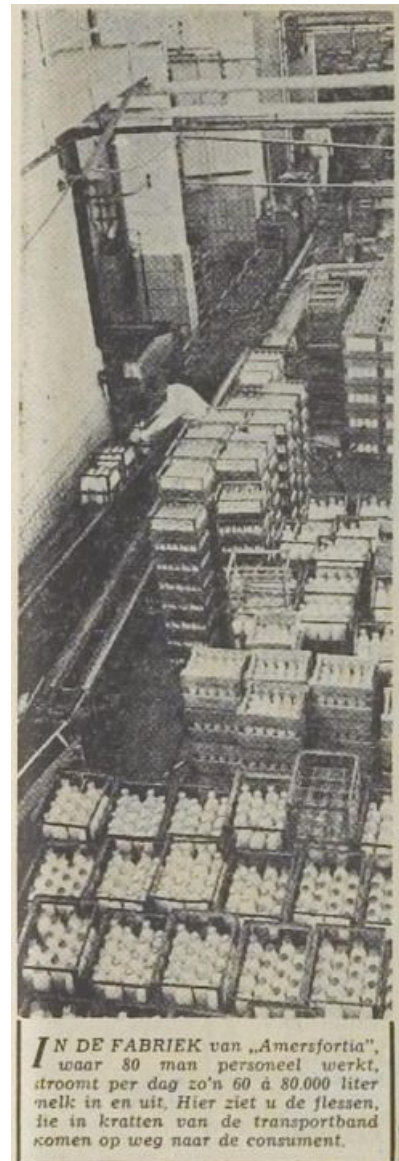
Denkt men zich in, dat al deze melk in litersflessen verpakt zou zijn en dat men deze flessen op elkaar zou kunnen stapelen; dan zou de aldus gevormde toren een hoogte hebben van 125.000 kilometer en derhalve tot in de sterren reiken, bijna tot daar, waar wij ongeveer die andere Melkweg moeten zoeken, waar - zoals men weet - niet de melk vloeit, die voor ons aardbewoners zulk een gezond en belangrijk voedingsmiddel is.

Voor „Amersfortia” is de aflevering van die 500 miljoenste liter een belangrijk feit; een mijlpaal, waar men graag even bij stil wil staan en dat met des te meer reden, omdat deze melkinrichting ook zo ongeveer 60 jaar bestaat. De viering van het diamanten jubileum is echter een onmogelijkheid, omdat de juiste oprichtingsdatum van het bedrijf niet bekend is. Het is namelijk ontstaan uit de melkslijterij van de Friese boer Van der Wal, die zich omstreeks 1902 in onze gemeente heeft gevestigd, aanvankelijk melk van eigen koeien verkocht maar er kort nadien toe is overgegaan zich uitsluitend te bepalen tot het ophalen, opslaan en distribueren van melk van veehouders uit de omgeving.¹³

Dat was toen een nieuwigheid, die bij de boeren maar weinig waardering vond. Een veehouder, die wel de melk „sleet”, maar er zelf geen koeien op na hield! Stel je voor! En de eerste melkleverancier van slijter Van der Wal kreeg al gauw de bijnaam van „de luie boer”.

Moderne fabriek

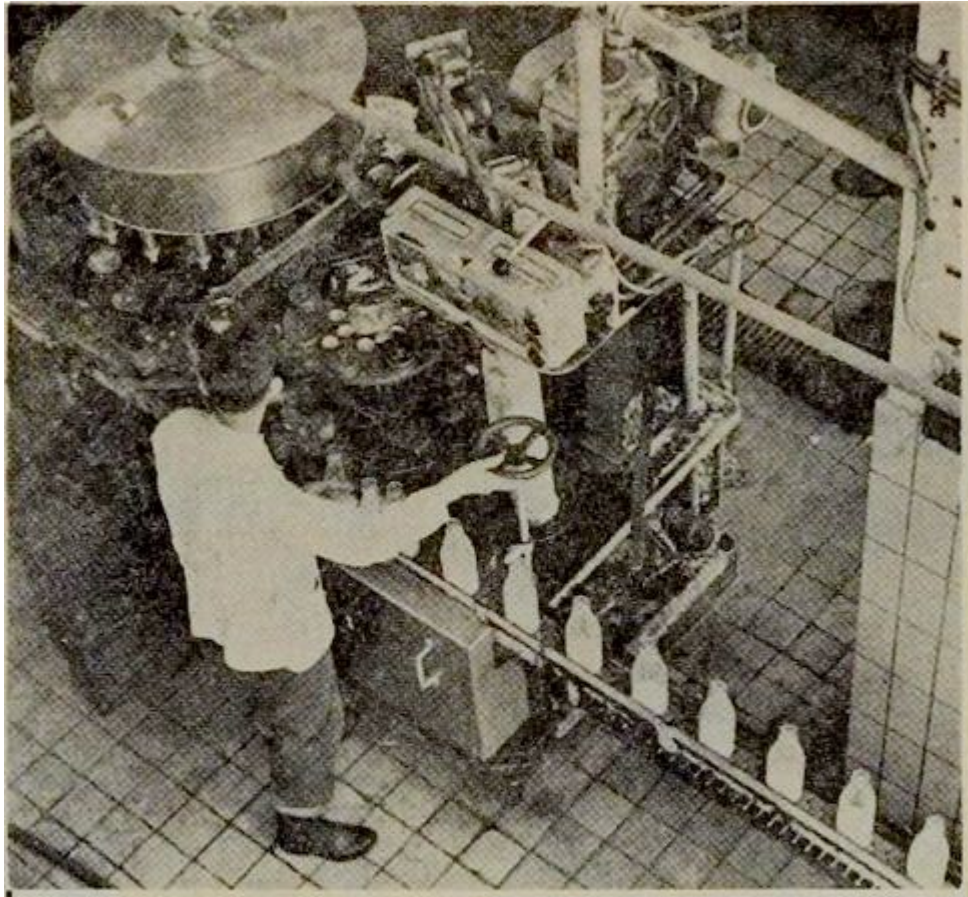
Sedertdien is er wel véél veranderd. „Amersfortia” heeft thans in Amersfoort en omgeving (tot aan Woudenberg en Leersum toe) 500 melkleveranciers, En uit het kleine bedrijfje van Van der Wal, gevestigd in een paar oude tabakslodsen, waaraan Amersfoort in die dagen zo rijk was, is,

IN DE FABRIEK van „Amersfortia”, waar 80 man personeel werkt, stroomt per dag zo'n 60 à 80.000 liter melk in en uit. Hier ziet u de flessen, die in kratten van de transportband komen op weg naar de consument.

¹³ Zo als dat uit deze MAP blijkt moet het 22 febr. 1897 zijn geweest dat de eerste maal door de heer v.d. Wal werd geadvertiseerd voor melk, en de naam *Amersfortia* werd gebruikt – zie adv. aan het eind van dit artikel (ZHN.)

vrijwel op dezelfde plaats een hypermoderne fabriek gegroeid, waarin zo ongeveer voor een kapitaal van f 4 miljoen geïnvesteerd is.

ZORG VOOR DE kwaliteit van het produkt is er de oorzaak van, dat „Amersfortia” er voortdurend op uit is de technische uitrusting van de fabriek zo up-to-date mogelijk te houden. Hier ziet u een van de moderne machines, die zowel de hygiëne als de efficiënte bedrijfsvoering bevorderen.

Een van de belangrijkste investeringen krijgt nog in de loop van dit - in verband met die 500 miljoenste liter - voor het bedrijf zo belangrijke jaar 1964 haar definitief beslag. Er staan namelijk een aantal belangrijke vernieuwingen op het programmama als daar zijn: een geheel automatische flessenspoelmachine, een vulmachine, een volledig vernieuwde transportband, een stapel-inrichting voor melkkratten, enz. Met deze investeringen alleen al is een bedrag van f 1,5 miljoen gemoed.

Controle

Bij „Amersfortia” wordt aan het product de allergrootste zorg besteed. De directeur de heer P. W. Stalenhoef, zegt daarover: „De controle op de kwaliteit kan ons niet streng genoeg zijn. Het gaat bij ons immers om ‘s werelds gezondst voedsel. De melk in Nederland is tegenwoordig afkomstig van een tbc-vrije rundveestapel. Aan ons als zuivelfabrieken daarom de dure plicht ook in ander opzichten ervoor te waken, dat de klant het beste van het beste op tafel krijgt”.

De konsekwentie van dit standpunt vindt men in de fabriek een eigen, modern bedrijfslaboratorium waar bacteriologische controle wordt verricht en de melk ook voortdurend onderzocht wordt op reuk en smaak, soortelijk gewicht en vetgehalte.

Samen met de Amersfoortse Stichting voor Huishoudelijke- en Gezinsvoorlichting zullen 25, 26 en 27 mei in „Amicitia” voorlichtingsbijeenkomsten worden gehouden. Met de PUEM. en het gemeentelijk gasbedrijf is overeenstemming bereikt omtrent het gebruik van de demonstratiekeuken voor informatie omtrent de bereiding van melkgerechten. Met het Bejaardencentrum zal worden samengewerkt om te komen tot een speciaal op deze categorie afgestemde bijeenkomst.

„Amersfortia”, overtuigd, dat melk en sportbeoefening iets met elkaar te maken hebben, zal voorts, samenwerken met de ASLOS bij de (officiële, nog in ‘t verschiet liggende) opening van het kampeerterrein en van de nieuwe sporthal, waar men een aantal activiteiten zal ontplooiën. Ook met sportverenigingen zijn er contacten gelegd.

Wedstrijden

Uiteraard zal de Amersfoortse melkhandel in dit „jubileumjaar” van „Amersfortia” zijn beste beentje voorzetten. Er is voor alle melkzaken een grote etalagewedstrijd uitgeschreven en achter elkaar zal in die etalages aandacht worden besteed aan telkens één bepaald melkproduct. De melkhandel treft voorts, samen met het Zuivelbureau voorbereidingen voor het organiseren van kindermiddagen en optochten voor de bekende M-brigade. Tenslotte zal er in de zomermaanden een yoghurt-wedstrijd worden gehouden waarbij het er op aankomt een bepaalde „tekst” te bedenken. Bij die wedstrijd worden twee prijzen van f 1000,- uitgelooft, een voor melkleveranciers en één voor huisvrouwen.

* Eerste advertentie van J. vd Wal voor melk!

Amersfoortsche Courant, 22/02/1897; p. 3/4

Veehouders. Boterfabriek.

Aan veehouders der gemeenten *Amersfoort, Hoogland, Leusden, Stoutenburg, Hoevelaken* en *Soest* maakt de ondergeteekende bekend, dat hij bij de **KAMPOORT** alhier eene **BOTERFABRIEK** e.a. zal inrichten en beveelt zich voor **melkinkoop** beleefdelyk aan. De voorwaarden en prijzen zullen binnen enkele dagen worden rondgezonden. Indien mogelijk, zal de **opening** plaats hebben **April** aanstaande.

Uw Dw.,
J. van der WAL Kzn.
AMERSFOORT, Febr. '97.

1968: Uit Provinciale Zeeuwse Courant

CMC en Melkunie verhaal

.....De meeste aandacht trok in 1967 – 1968 de inmiddels een feit geworden integratie van de NV. Nederlandse Melkunie (NMU) in de CMC. Sedertdien werd de „Melkcentrale Amersfortia” NV. In de CMC opgenomen¹⁴

Leeuwarder Courant 1968-05-29

CMC doet bod van 1012 procent op **Amersfortia**

De Coöperatieve Melkcentrale heeft een bod van 1012 pct uitgebracht op de aandelen van de NV Melkcentrale **Amersfortia** te Amersfoort. Dit bod wordt met instemming van **Amersfortia** gedaan. Als redenen voor de samenwerking worden opgegeven de noodzaak van schaalvergroting, gezien de ontwikkeling van nieuwe produkten en verpakkingen.

Leeuwarder Courant 1968-05-30

CMC versterkt greep op melk in Randstad

De Coöperatieve Melkcentrale CMC in Den Haag heeft besloten, haar vier meerderheidsdeelnemingen te bundelen

In een nieuwe onderneming, die met de CMC zelf tot een eenheid zal moeten samengroeien.

Daardoor ontstaat een concern dat jaarlijks rond 750 miljoen kilo melk verwerkt, zijnde tien procent van de Nederlandse melkaanvoer en één procent van de aanvoer in de EEG. De geldomzet zal rond een half miljard gulden liggen, het aantal werknemers zal rond vierduizend zijn.

De vier samen te bundelen ondernemingen zijn de Nederlandse Melk-Unie de Centrale Melk Maatschappij te Rotterdam, de Melkcentrale Gouda en de **Melkcentrale Amersfortia**. Samen hebben ze 28 fabrieken. In de grootste van de vier, de Nederlandse MelkUnie, neemt de CMC op het ogenblik voor 86,5 procent deel. Albert Heijn voor 13,4 procent.

De heer B. van der Heide, directeur van de CMC, deelde mee de indruk te hebben dat Albert Heijn op den duur niet veel belangstelling heeft voor behoud van het minderheidspakket aandelen.

Het nieuwe concern zal ingedeeld worden in drie produktgroepen: consumptiemelkprodukten met zeventien fabrieken, zuivelprodukten met zeven fabrieken, ijs en frisdranken met vier fabrieken.

Het aandeel van deze groepen in de omzet zal ongeveer als volgt zijn: consumptiemelkprodukten 60 procent, zuivelprodukten 35 procent, ijs en frisdranken 5 procent.

¹⁴ Dit was geen onverwachte samenwerking in 1968. In het archief van de Melkunie (Noordhollandsarchief Alkmaar) bevindt zich b.v al een rapport uit 1963. (Archief Melk-Unie 793 3.2.2 - 404)

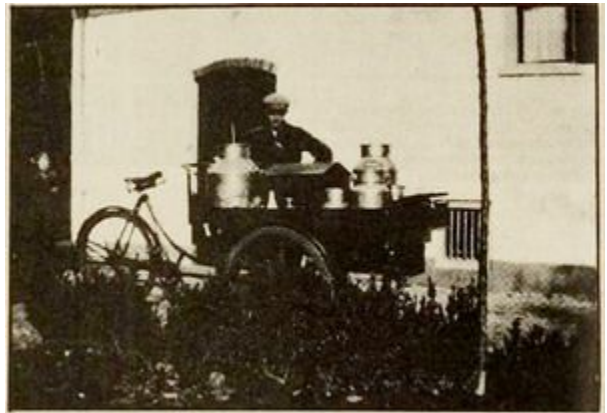
„Rapport inzake fusie N.V. Melkcentrale Amersfortia, N.V. Veenendaalsche Melkinrichting en Zuivelfabriek, Coöp. Ver. Melkcentrale "Zeist", N.V. Roomboterfabriek "Leersum" en N.V. Roomboterfabriek "De Vooruitgang" te Woudbenberg

Van melkwinkeltje tot Zuivelservice

Veertig jaar fa. Heinekamp ¹⁵

LEUSDEN / ZUID - Woensdag 7 juni zal het 40 jaar geleden zijn, dat de heer G. Heinekamp aan de Arnhemseweg 60 een kleine melkzaak open de. Ter gelegenheid van dit heuglijke feit vertelden de heer Hienekamp en zijn zoon Wim met nauwelijks verholten trots de geschiedenis van dit melkwinkeltje, dat over luttele weken zal zijn uitgegroeid en aangesloten bij de grootste zuivelfusie van deze tijd, de **SRV**.

De oude heer Hienekamp komt van 'n kleine Leusdense boerderij, uit 'n gezin met 2 zoons en 2 dochters Daar deze kleine boerderij geen perspectieven bood, ging hij eerst als knecht werken op een grote boerderij, maar hij had reeds in zijn achterhoofd dat hij een zaak in zuivel wilde. Op een goede dag liet hij kaarten drukken met de tekst - Ik open binnenkort een zaak in melk en melkprodukten, mag ik u als klant noteren" - (in die tijd, het was rond 1930, behoefde je alleen nog maar een vergunning van de gemeente te hebben) Zelf bracht hij huis aan huis in Leusden en Amersfoort de kaarten rond, en praatte hij persoonlijk met al zijn toekomstige klanten. Spoedig mocht hij hier en daar, op allerlei adressen verspreid door Leusden en geheel Amersfoort, melk komen bezorgen Hij schafte een hittenwagentje aan, zette er een paar bussen melk op, en ventte die zo van de boerderij aan de klanten uit. In 1932 opende hij zijn melkwinkeltje

Een jong knechtje moest, hem komen helpen, en ze gingen over op een 2 wielige transportfiets met een plank voorop met de melkbus, en nog een paar busjes bungelend aan het stuur. Het assortiment zuivel werd uitgebreid met gortepap en yoghurt: later kwam daar vla bij

De jongen werd tijdens de bezetting opgepikt door de Duitsers en moest in Duitsland werken Daar ook de oude heer Hienekamp de leeftijd had dat de Duitsers belangstelling voor hem konden tonen, werd het te gevaarlijk voor hem op de weg van Leusden naar Amersfoort Hij deed zijn Amersfoortse wijk aan een Amersfoortse melkboer over, en kreeg in Leusden/zuid de alleenverkoop van melk. In de oorlog brandde de houten schuur achter het melkwinkeltje af. Vader Hienekamp zette er 'n nieuwe stenen schuur voor in de plaats.

¹⁵ Niet duidelijk of het Hienekamp of Heinekamp is, komen beiden in de tekst voor !

Zoon Arie mocht al spoedig met een 3 wielige bakfiets méé de wijk in. Na enige jaren ging zoon Wim de achterafwonende klanten bedienen De oude heer Hienekamp had zich inmiddels een paard en wagen aangemeten, en de melk werd van de melkfabriek betrokken. De Keuringsdienst van waren eiste een spoellokaal, en dat kwam er ook. De beide zoons kregen een lichte motorbakfiets, en moesten hun rijbewijs halen Bij de eerste proefrit werd zoon Arie schiellijk door een auto ondersteboven gereden, en de nieuwe bakfiets was total loss

Toen het jongenskamp aan de Paradijsweg hun klant werd, moesten ze een zwaardere motorbakfiets aanschaffen, De zoons haalden in hun avonduren een middenstandsdiploma, het melkdiplo- ma, en later het kruideniersvakdiploma. Met de nieuwbouwwijken van Leusden/zuid werd de klantenkring steeds groter. Wim deed nog steeds de buitenaf klanten met een motorbakfiets, Arie kreeg een lichte bestelwagen

Tenslotte moest men, om aan verschillende gezinnen een goed inkomen te verschaffen, tot een rendabeler geheel komen Men moest kiezen tussen een vestiging in het winkelcentrum en de moderne toer van de winkelwagens. Men koos voor de winkelwagens, en het experiment slaagde volkomen Aanvankelijk reed men met 2 winkelwagens, iets later reeds met 3. Het assortiment werd van melk en melkprodukten uitgebreid tot allerlei soorten levensmiddelen. Een groter aantal klanten werd in kortere tijd bediend. En door de volledige inzet van het rijdend personeel werd de service verhoogd.

Vader Hienekamp behield de winkel, die hoewel deze al eens was vergroot doelbewust klein bleef, als een hobby er bij, en hij bedient er graag zijn vaste oude klantjes

Toen de winkelwagens werden gekocht had vader Hienekamp een magazijn van 20 x 8 m. en een garage van 10 x 8 m. gereed. Momenteel is men klaar gekomen met de bouw van een enorme loods, waar binnenkort de 2 grote winkelwagens van 9 m. lang in zullen komen te staan en de ene semi-zelfbedieningswagen voor de buitenwijken. Vader en zoons Hienekamp zijn overgegaan tot aansluiting bij de SRV; zij besloten rationeel georganiseerd te gaan werken Voor hun zaak komt er nu een goede begeleiding van de zijde van de SRV.

De SRV werd zes jaar geleden opgericht. (Samen Rationeel Verkopen. (tegenwoordig staat SRV voor- Service). Het is een bundeling van 1800 melkhandelaren en 28 grossierbedrijven. Na Albert Heijn is het de grootste combinatie. Tussen 1985 en 1990 denkt de SRV zelfs de grootste kombi- natie in Nederland te zullen zijn. Tegen die tijd zullen er 3.000 grote winkelwagens van de SRV in heel Nederland rijden. Wim Hienekamp vertelt, dat de SRV hun wagens en magazijnen inrich- ten. Er is precies uitgedokterd welk artikel op welke plaats moet worden gepresenteerd voor een stijgende verkoop. Voor het inladen der winkelwagens gaan de zoons Hienekamp en het perso- neelslid Botermans werken met walkie-talkies

De man in het magazijn, die per walkie-talkie in verbinding staat met de mannen in de wagens, vult voor de twee wagens manden met dezelfde artikelen. In het magazijn staan alle artikelen in dezelfde volgorde als in de wagens. Elk rijdend personeelslid kan 90 klanten méér bedienen in één uur minder tijd dan vroeger. Hoewel het melkproduktenassortiment hoofdzaak blijft verkoopt men een groot assortiment van gangbare melkprodukten. Men gaat ook aardappelen groente en fruit verkopen, en men beschikt in de wagens over een diepvrieskast. Daar de familie Hienekamp in een zekere mate van samenwerking gaat treden met bakker Van Beek zal men ook eigen ge- bakken brood van Van Beek gaan verkopen.

In de eerste week van juni zullen de wagens arriveren en worden ingericht. Woensdagochtend 7 juni gaat men Leusden/zuid rond om de wagens te showen en de klanten een aardige herinnering aan deze dag aan te bieden. Woensdagmiddag 7 juni zal de burgemeester de officiële opening verrichten. Op 8 juni gaan de zoons Hienekamp en de heer Botermans er de wijk mee in. De gehele bevolking van Leusden/zuid is hartelijk welkom op de grote receptie, die de familie Hienekamp op woensdag 7 juni aan de Arnhemseweg 60 gaat geven.

Leeuwarder Courant 1973-04-28

MELKUNIE N.V.
Van Randwijcklaan 4
te Amersfoort

vraagt voor spoedig

een CENTRIFUGIST of
PLAATSVERVANGER

Ervaring gewenst.
Loon nader overeen te komen.
Voor passende woonruimte kan worden
gezorgd.
Opname in premievrij pensioenfonds.

Aanmelden schriftelijk aan het kantoor of tele-
fonisch 03490-21644.

Een van de vele personeels- advertenties!

VEERTIG JAAR IN DE ZUIVELWERELD

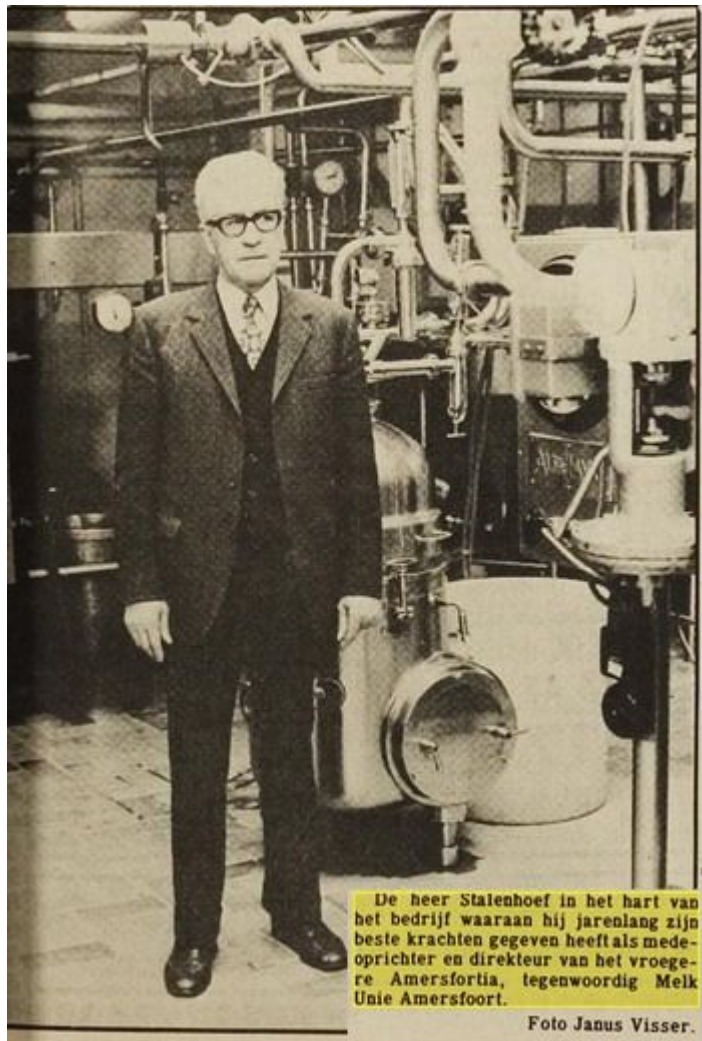
P. W. Stalenhoef neemt afscheid van Melkunie

LEUSDEN - Op 20 januari aanstaande wordt hij vijfenzestig jaar, en dan neemt hij afscheid van de zuivelwereld, waarmee hij officieel veertig jaar voorspoed en tegenslag heeft gedeeld. Officieel staan er veertig zuiveljaren te boek, maar als je uit zijn spaarzame mededelingen zijn levensgeschiedenis probeert samen te stellen, dan kun je gevoelig aannemen dat hij al zijn vijfenzestig jaren in de zuivel zat. Wij spreken hier over de heer P. W. Stalenhoef, wonend aan de Dodeweg 3 te Leusden-zuid. Een fijn ruim huis, een schitterende tuin met oneindig veel hoge bomen, waarvan de buigzame stammen wild door de storm heen en weer worden geschud.

„Je moet er een keer mee ophouden”, zegt hij. „Voor mezelf heb ik het gevoel, dat ik lang genoeg gewerkt heb. Ik heb een mooi stuk grond, en ik houd van tuintieren. Daar kan ik nu wat tijd aan gaan wijden. Ik heb een kasje, en daar ga ik fijn wat experimenteren.”

Een gezond standpunt, sober gebracht door een reëel mens. P. W. Stalenhoef, directeur van de Melkunie, een bedrijf met 500 veehoudersleveranciers, 95 man personeel, 200 afnemers inclusief het grootverbruik. Een omzet van 20 miljoen aan melkproducten en nog eens 3 miljoen aan boter. Voorziet in de zuivelbehoeften van Amersfoort, Hoogland, Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel, Maarn, Leersum, Amerongen, Langbroek, Veenendaal, Lienden, Stroe, Kesteren, Voorthuizen, Rhenen en nog zo'n vijftig kleine plaatsen. plaatsjes.

Van de prille kinderjaren zat hij in de zuivel. Geboren in Soest, waar zijn ouders een melkinrichting hadden en een boerderij.

De heer Stalenhoef in het hart van het bedrijf waaraan hij jarenlang zijn beste krachten gegeven heeft als medeoprichter en directeur van het vroegere Amersfortia, tegenwoordig Melk Unie Amersfoort.

Foto Janus Visser.

MELKSFEER BLEEF HANGEN

„Die melksfeer is altijd bij me blijven hangen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. In Soest heette ons bedrijfje „*De Birk*”: tot 1923 hadden we dat bedrijf thuis. In Woudenberg en om alles wat met melk te maken had onder de knie te krijgen. In 1933 kregen we de Crisis Zuivel Centrale, en die was aan allerlei vergunningen gebonden. Dat was het moment, dat mijn vader zei: „Jongen, zet de boel nu maar eens zelfstandig op.” Vóór de oorlog had je zelfstandige melkslijters; die kochten de melk bij de boeren en gingen daar regelrecht de weg mee op. Maar de klanten wilden ook flessen bloempap, yoghurt, rijstepap, karnemelk, taptemelk, gortepap, boter, en dat kwamen die slijters bij mij afnemen. Vanaf 1933 probeerde ik ook wat grootbedrijf te krijgen. Leveranties van slagroom aan hotels, melk aan scholen Dat liep zo tot 1940. Toen kwam de verplichte sterilisatie. Melk mocht 2½ vet bevatten, en moest gepasteuriseerd zijn Sinds 1940 waren de melkslijters dus officieel verplicht om bij de melkinrichting aan te kloppen.

DEENS PASTEURTJE

Aanvankelijk werkte ik met één knecht, en een Deens pasteurtje, dat op een motor liep, heel primitief, leverde ; 400 à 500 liter melk per uur af. Naarmate de zaak uitbreidde - het deel consumptiemelk kwam steeds naar ons toe, als de kleine bedrijfjes het niet meer redden: wij waren er voor ingericht - werd de apparatuur in de loop der jaren sterk verbeterd.

ZELF VAKMAN

Ik weet waarover ik praat, ik heb alle ontwikkelingen vanaf het begin meegemaakt. En dat werkt in ons huidige concern gemakkelijk. Wij hebben veel vakmensen in dienst, en die waarderen het, dat de directeur zelf óók vakman is

In 1937 ontstonden de C.M.C, de *Coöperatieve Melk Centrale*, een coöperatie van 11.000 leden, die alle melk áánleveren en de A.V.M., de Algemene Vereniging van Melkvoorziening.

NIEUW LEVEN

In 1948 ging ik een fusie aan met „Amersfortia”, een heel oud bedrijfje, dat we nieuw leven hebben ingeblazen

In 1968 gingen we over naar de C.M.C., die zich na de oorlog met melkverwerking was gaan bemoeien, en die zo geleidelijk aan een veertigtal bedrijven in het westen des lands had opgekocht. Die bedrijven bracht men onder de noemer: Melkunie. Elk bedrijf heet afzonderlijk: Melkunie Amersfoort, Melkunie Hilversum, maar in zijn totaliteit is het de C M.C.Melkunie Het hoofdkantoor van de Melkunie is gevestigd in Amsterdam, van de C.M.C, in Den Haag.

JE MOET ELASTISCH ZIJN

„Achteruitkijkend moet ik zeggen: de jaren zijn omgevlogen De omstandigheden brengen dat ook mee als het lekker loopt, vliegt de tijd om. Toen ik van het particuliere bedrijf overging naar de directie van een coöperatie liep alles vanzelf, Je moet wat aanpassingsvermogen hebben, je moet méé kunnen groeien. Oók die jaren zijn omgevlogen.”

„Mijn prettigste tijd? Ach, dat was misschien vóór de oorlog: toen was je het meest eigen baas. De beroerste tijd” Dat was de oorlogstijd. Wegens kolengebrek hebben we toen ook nog es stilgelegd. De laatste oorlogsmaanden werkten we met paard en wagen en een oude auto met een gasketel erop. Maar we hadden het geluk, dat we melk en vet hadden, en daar hebben we heel wat mensen mee kunnen helpen „

„Ik hoorde, dat u een liefhebber van de jacht bent.”

LIEFHEDDER VAN DE JACHT

„Dat is waar. Ik ben een buitenmens. Ik hou van het lopen in de natuur en van het om me heen zien. De jacht in de buurt van „De Boom” en van Nijkerk verschaft me dat genoeg. Het gaat mij voornamelijk om het contact met de natuur. Het jagen is daarvan voor mij maar een onderdeel,„

Als wij afscheid genomen hebben haast de heer Stalenhoef zich naar een vergadering van één der vele besturen waarvan hij deel uitmaakt, en waarvan hij zich in de komende maanden gaat losmaken. Tegen mij zegt hij peinzend: „Ik heb wel eens meer iemand van een krant op bezoek gehad, maar ik heb nog nooit zoveel verteld als vanmiddag.”

ANCO MALI

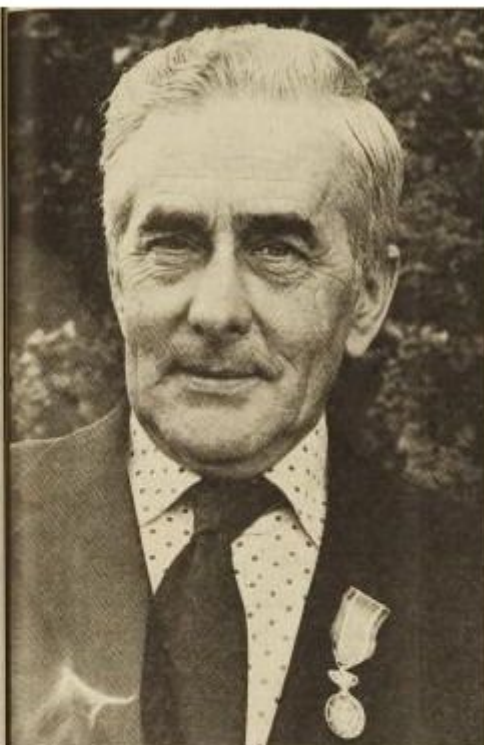
Leusder Krant, 16/10/1980;

R. van Buren onderscheiden

LEUSDEN – Jongstleden dinsdag werd tijdens een feestelijke receptie in Hilversum de heer R. van Buren uit Leusden koninklijk onderscheiden. De Eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau in zilver werd hem die middag uitgereikt door de heer J. W. M. Rademaker voor het feit dat hij veertig jaar in dienst is van CMC/Melkunie.

De heer R. van Buren startte zijn loopbaan in 1940 bij de Melkcentrale Amersfortia als manusje van alles. In 1941 werd de koelcel zijn werkterrein. In 1943 werd de heer Van Buren gedwongen in de Arbeidsdienst te treden, maar al snel belandde hij ziek thuis. Na de oorlog zette hij zijn werkzaamheden in de koelcel voort, Amersfortia was toen inmiddels een onderdeel geworden van de CMC/Melkunie.

Tot 1976 bleef de heer Van Buren werkzaam in de koelcel, door omstandigheden werd hij dat jaar overgeplaatst naar de afdeling vervoer, waar hij assistent werd. In september 1977 kwam de heer Van Buren terug in de koelcel, nu als voorman uitgifte. In maart 1979 werden de activiteiten van

De heer R. van Buren, dinsdagmiddag koninklijk onderscheiden in verband met zijn veertigjarig dienstverband.

de Melkunie in Amersfoort beëindigd en de heer Van Buren werd overgeplaatst naar Melkunie 't Gooi, waar hij tot heden de functie van magazijnmeester vervult.

BIJLAGEN

Bijlage-1

Zuivelconsulentschap Provincie Utrecht

Eerste was T.J. Swierstra, (febr.)	1897 tot (begin) 1904
Tweede was H.B. Hylkema:	1904 - 1923 (werd in 1913 Rijks zuivelconsulent)
Derde was de heer Dr. ir. P. N. Boekel:	1923 - 1934
Vierde was Ir. J. v. Rijsewijk:	1934 - 1956
Vijfde Ir. D. Rozeboom:	1956 - 1958

Nieuwe Amersfoortsche Courant, 13/02/1897; p. 2/4

— Tot zuivel-consulent voor de provincie Utrecht is benoemd de heer E Swierstra, te Weidum.

Amersfoortsche Courant, 1897-05-10

Over benoeming eerste Zuivelconsulent J.T. Swierstra voor de Provincie Utrecht door ‘UGLK’

In het vorige jaar besloot het Hoofdbestuur van het „*Utrechtsch Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde*” een Commissie te benoemen ter behartiging meer in ‘t bijzonder van de zuivelbelangen in deze Provincie.

Tot leden dier Commissie werden benoemd de heeren: L. H. J. M. van Asch van Wijck, te Veenendaal, voorzitter; M. D. S. Hasselman, te Utrecht, secretaris; J. de Boer, te Mijdrecht, penningmeester. De Commissie besloot, na gehouden onderzoek van den toestand van het zuivelbedrijf, tot aanstelling van eenen Zuivelconsulent of Zuivelleeraar en vroeg, tot bestrijding der kosten, subsidiën van het Rijk en van het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde, welke subsidiën werden verleend, tengevolge waarvan tot Zuivel-consulent kon aangesteld worden de heer J. T. Swierstra, te Utrecht, die niet 1 Mei zijn betrekking aanvaardde.

De commissie meent in de keuze van den Zuivel-consulent zeer gelukkig geslaagd te zijn, daar de benoemde zoowel theoretisch als practisch geheel op de hoogte is van al hetgeen zuivelbedrijf betreft.

De heer Swierstra heeft zich niet alleen in Denemarken - het land waar thans de beste boter bereid wordt - geheel op de hoogte van het zuivelbedrijf aldaar gesteld, maar heeft ook, door de wijze waarop hij gedurende eenige jaren het beheer over een groote coöperatieve zuivelfabriek heeft gevoerd,¹⁶ getoond het geleerde en waargenomene te kunnen toepassen.

De werkkring van den Zuivel-consulent zal bestaan in:

1°. Het houden van zuivel-voordrachten, waardoor meer vakkenis zal verbreid worden, de landbouwers in staat zullen gesteld worden om te oordeelen welke inrichting en richting van het zuivel-

¹⁶ Was 10 jr. beheerder van de zuivelfabriek in Irnsum!

velbedrijf het meest voordeelig belooft te zijn, terwijl hierdoor de Zuivel-consulent ook op verschillende plaatsen in aanraking komt met de landbouwers.

2°. Deze voordrachten kunnen aanleiding en voorbereiding zijn tot het volgende:

Het neven van Zuivel-cursussen. Wat een voordracht over zuivelbereiding niet kan geven, omdat het medegedeelde niet aanschouwelijk gemaakt kan worden, dat kan een zuivel-cursus, die langer duurt, wel. Hierbij toch gaan theorie en praktijk hand aan hand. Wat op de theoretische lessen is medegedeeld, wordt op de praktische te aanschouwen gegeven en de ervaring, bij de praktische lessen opgedaan, in de theoretische toegelicht. Een dergelijke cursus duurt meestal een maand en kan worden gevolgd door een 20-tal personen. In Gelderland vonden deze cursussen veel bijval.

Waar de cursus gegeven is, en blijkt de voorlooper geweest te zijn van een zuivelfabriek, daar ook zal de cursus toch reeds vrucht gedragen hebben in de opgedane kennis, o.a. van de productie en van de bewaring der melk. Zuivel-fabrikanten weten zeer goed, dat de beste leveranciers van melk zijn diegenen, die vroeger zelf de beste boter of kaas maakten.

3°. Het verstrekken van raad aan vereenigingen of particulieren over alle zaken het zuivelbedrijf rakende. Dit is zeker een zeer belangrijk deel van den werkring van den Zuivel-consulent. Men maakt hier of daar slechte boter of kaas, heeft met bezwaren in het bedrijf te worstelen, waarvan men de oorzaak niet kan nagaan, lijdt daardoor soms groote schade; welnu, men ga dan naar den Zuivel-consulent en beschouwe hem als een vakgenoot van meerdere kennis en rijpere ervaring, wiens raad men inwint.

4°. Het behulpzaam zijn bij de oprichting van Zuivel-fabrieken. Als men een fabriek wenscht op te richten, kan men raad en voorlichtingen in overvloed verkrijgen van handelaren in werktuigen voor de zuivelbereiding. Het mag echter met grond betwijfeld worden, of die wenken wel altijd onpartijdig zullen zijn en of wel genoeg rekening gehouden zal worden met de technische eischen, welke de verwerking van boter en kaas stelt. Ten einde nu geheel onpartijdig en zóo te worden voorgelicht, dat mag worden verondersteld dat voldaan is aan de voorwaarden, welke noodig zijn om een goede boter en kaas te maken, zal men zeker het beste doen door zich te wenden tot de Zuivel-consulent.

5°. Het opleiden van geschikt personeel voor Zuivel-fabrieken. Waar Zuivel-fabrieken worden opgericht is van zelf behoefte aan personeel: het laatste een gevolg van het eerste. Goed opgeleid personeel is zeker een eerste vereischte voor het met voordeel exploiteeren van een Zuivel-fabriek. Zoo mogelijk zal dan ook aan een der fabrieken een cursus tot opleiding van personeel gehouden worden.

6°. Het verrichten van melkonderzoek, ten einde overal de minwaardige koeien uit het bedrijf te verwijderen. Door het gebruik van verschillende toestellen is het gebleken, dat koeien van denzelfden leeftijd, bij dezelfde voeding en bij een zelfde melkopbrengst, toch nog een groot verschil in boter-opbrengst opleverden, doordat het vetgehalte aanmerkelijk verschilde. Bij een onderzoek naar het vetgehalte der melk en naar de hoeveelheid, die verkregen wordt, zal het dus blijken, dat er koeien zijn, die men beter doet, uit het bedrijf verwijderen, en te vervangen door andere, die beter melk geven; daardoor toch zal het bedrijf winstgevender worden.

Door het bovenstaande is in hoofdzaak de werkring van den Zuivel-consulent geschetst en zal het zelfs den niet-landbouwer duidelijk zijn van welk groot belang de aanstelling van een Zuivel-consulent voor de landbouwers te achten is. Zijn hulp en voorlichting worden in den regel geheel kosteloos verstrekt.

Amersfoortsche Courant, 23/09/1897;

Naar aanleiding van een door den heer Swierstra, zuivelconsulent voor de provincie Utrecht, te Loosdrecht gehouden voordracht over fabriekmatige zuivelbereiding worden ook aldaar pogingen aangewend tot oprichting van een boterfabriek op coöperatieven grondslag.

Amersfoortsche Courant, 15/11/1897; p. 2/4

Aanstaanden Vrijdag om 12 uur zal de heer Swierstra, zuivel-consulent voor de provincie Utrecht, in *De Arend* voor de leden van het »Utrechtsch genootschap voor landbouw en kruidkunde» een voordracht houden over zuivelbereiding.

Belangstellenden hebben toegang tot deze lezing; wellicht vinden zij daarin aanleiding om toe te treden tot de afdeeling.

De Eembode, 31/12/1898; p. 2

Leusden. Donderdagavond j.l. hield de heer T. J. Swierstra, zuivelconsulent te Utrecht, alhier zijne aangekondigde lezing, welke door ruim een 30-tal mannen en vrouwen met groote belangstelling werd aangehoord. Spreker behandelde het onderwerp: zuivelbereiding en zette daarbij uiteen, wat men bij zuivelbereiding in acht heeft te nemen om beste boter te bekomen, en dat het niet evenveel is hoe men te werk gaat wil men veel en eerste kwaliteit boter verkrijgen.

Verschillende wenken en raadgevingen werden door den Spr. aan de hand gedaan, doch als eerste vereischte noemde hij zindelijkheid. Zonder twijfel zullen de nuttige wenken door Spr. gegeven door de aanwezigen behartigd worden.

Nieuwe Amersfoortsche Courant, 17/03/1900; p. 2/4

LEUSDEN. Maandag jl. hield de heer Swierstra, zuivelconsulent te Utrecht, in het café de Rosbayer alhier eene voordracht over zuivelbereiding. Met groote belangstelling werd de spreker aangehoord, de opkomst van belangstellenden was echter gering. Het schijnt, dat men zich liever blijft hechten aan de oude gebruiken, dan nieuwe in te voeren; toch meenen sommigen, dat de heer Swierstra de man is, in staat om iemand tot eene andere overtuiging te brengen op het gebied van zuivelbereiding enz.

Amersfoortsche Courant, 07/04/1904; p. 2/4

De heer J. T. Swierstra, zuivel-consulent in de provincie Utrecht, die ook hier ter stede zoo menige belangrijke voordracht hield, is bij Kon. besluit benoemd tot Directeur der Rijks Zuivelschool te Bolsward.

*In het gedenkboek 75 Jr. Bolsward uit 1979 staat:
„De heer Swierstra heeft zijn functie slechts enkele maanden vervuld. Om gezondheidsredenen moet hij zijn werkzaamheden staken”.....*

Amersfoortsch Dagblad, 06/06/1905; p. 3/4

Verschenen bij R. v. d. Velde, te Leeuwarden:

Leerboek der Zuivelbereiding,

2e druk,

door H. B. HYLKEMA,

Zuivelconsulent te Utrecht.

Prijs f 5.75.

Een boek voor allen die iets willen weten
omtrent melk, boter en kaas.

Voordracht H.B. Hylkema 'kaasbereiding'

De afdeeling Amersfoort en omstreken van het *Utrechtsch genootschap voor landbouw en kruidkunde* hield gisterochtend onder voorzitting van den heer A. M. Tromp van Holst een allengs meer druk bezochte vergadering in „De vergulde zwaan”.

De notulen van 18 Januari werden ongewijzigd vastgesteld.

Hierna werd het woord verleend aan den heer H. B. Hylkema, zuivel-consulent in Utrecht, die een zeer boeiende voordracht hield over kaasbereiding en cursussen in kaasbereiding.

Spr. herinnerde, dat het kaas maken reeds van oude een hoogst belangrijke tak van het landbouwbedrijf is, die groote welvaart bracht onder den boerenstand, een tak waarvoor in deze dagen hernieuwde en steeds grooter wordende belangstelling is.

Er is een tijd geweest waarin een Utrechtsch kaasje minder waard werd geacht dan een uit een andere landstreek; doch op de bergen van Zwitserland en in het waterige Friesland en overal kan men thans goede kaas maken en de kaas uit Leerdam, Kothen en Doorn is even hoog in prijs als die uit Woerden of Bodegraven. Niet de bodem heeft invloed op de kaasbereiding, doch hetgeen op die bodem groeit.

Kaasmaken was vroeger een zaak van overlevering, die men leerde door afkijken; thans wordt zij beter besproken en daardoor beter gekend, ook door juister voorlichting door hen, die geroepen zijn om den landbouwers te leeren en mee te deelen de vorderingen der wetenschap o.a. wat betreft het bestrijden der bacteriën, vooral door afkoeling.

Nu weet men, dat de kwaliteit der zuivelproducten wordt beheerscht door deze twee zaken: goede melk, van gezond vee, doelmatig gevoed en met helder water gedrenkt, en bedrevenheid in het bereiden der producten

Bovenal is zindelijkheid noodig, opdat de melk niet bij het melken of tijdens transport, bewaren of bewerken worde besmet met bacteriën. Men zorge dus voor vlakke steenen vloeren, goede afwatering, stofvrije bewaarplaatsen, en bereide dus nooit kaas op den deel. Men bedenke toch dat een goede naam, die al zooveel waard is in de wereld, niet minder waard is in de zuivelbereiding. Daarom ook zijn zoo toe te juichen de *controle-vereenigingen*, omdat daaruit blijkt, dat men zich bewust wordt, dat het product moet voldoen aan de hoogste eischen, wil men op den duur goede prijzen maken en die vooral behouden.

Door afzien alleen kan men niet langer in de zuivelbereiding bereiken hetgeen vroeger wel kon; we moeten leeren begrijpen het waarom van elke handeling, ons rekenschap leeren geven waarom we dit te doen en dat na te laten hebben om gebreken in het product te voorkomen. Het „*er moet wat geluk bij komen*” mag in onze dagen niet meer gebruikt; want kaas in is een zaak van weten en van doen, althans indien men duurzame kaas wil maken.

Spr. begaf zich nu in technische details, die voor den niet-vakman stellig heel belangrijk waren doch meer in een landbouwblad thuis behooren.

En hij eindigde zijn hoogst bevattelijk betoog met de mededeeling, dat gelegenheid zal worden geboden, het kaasmaken te leeren anders dan door die kunst af te kijken, en wel door cursussen in

kaasbereiding. Aan elken cursus kunnen 6 tot 8 boerinnen of meisjes deelnemen. Zij worden door den zuivel-consulent gehouden in een boerderij waar behoorlijke gelegenheid daartoe is, iedere week één ochtend, van half acht tot twaalf uur gedurende 6 tot 9 weken, practisch en theoretisch. Wie te ver woont van zoo'n boerderij, waar alle deelneemers uit den omtrek samenkomen, kan spr., die ook bereid is op de eigen boerderij te komen, iederen Zaterdag in de Korenbeurs op het Vreeburg te Utrecht vinden. Er is dus alle gelegenheid tot hulp en voorlichting.

De Voorzitter dankte den heer Hylkema en verzocht, dat wie den cursus mocht willen volgen daarvan per briefkaart mededeeling zou doen aan het afdeulingsbestuur; ook hij, die een gedeelte zijner boerderij zou willen afstaan voor zoo'n cursus.

.....

Amersfoortsche Courant, 30/09/1913; p. 1/

De »Staatscourant« bevat het besluit waarbij de heer H. B. Hylkema, zuivel-consulent in Utrecht, met ingang van 1 October wordt benoemd tot Rijks-consulent.

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 07/04/1920; p. 3/4

Coöp. Melkfabriek.
Hedenmorgen hield voor den Bond van Melkveehouders de heer Hylkema, rijkszuivelconsulent te Utrecht, een lezing over de oprichting eener Coöperatieve Melkfabriek.

Zie meer in knipsel 1920-04-09

Amersfoortsch Dagblad / De Eemlander, 26/06/1926; p. 2/1

MELK-CONTROLE-STATION.

Lezing van den rijkszuivelconsulent

Op verzoek van het bestuur van het Amersfoortsch melkcontrole-station zal a.s. Donderdag in lunchroom Amsvorde de heer Boekel rijks-zuivelconsulent te Utrecht, een lezing houden over het doel van een dergelijk station.

H. B. HYLKEMA †

Op 77-jarigen leeftijd is overleden de heer H. B. Hylkema, oud-rijkszuivelconsulent. In den heer Hylkema is een der oude garde heengegaan. Belangrijke, zelfs zeer belangrijke diensten heeft de heer Hylkema inzonderheid aan de zuivel-industrie bewezen. Ook vele publicaties van technischen aard zijn van zijn hand verschenen. De regeering beloonde zijn verdiensten met hem destijds te benoemen tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

ONTWIKKELING DER ZUIVELBEREIDING OP DE VELUWE 1898 - 1948

door J.E. Schaap ¹⁷

[093] Nu mij verzocht is, iets te schrijven over de ontwikkeling der zuivelbereiding op de Veluwe, ligt het voor de hand, dat dit het beste kan over eigen bedrijf en eigen omgeving.

Bovendien zullen de eerste ontwikkelingsjaren en belevenissen bij de meeste fabrieken op de Veluwe, in grote trekken wel gelijk zijn. In gedachten ga ik dan terug naar 1898.

In 1898 was het centrum van het dorp **Nunspeet** nog zeer klein. De hoofdweg was de Laan, met één enkele school, het oude Gemeentehuis en één hotel (het tegenwoordige hotel Ittmann). Verspreid om de dorpskern slechts zandwegen, waaraan kleine boerderijtjes en armelijke hutten. Het leven der bevolking was zeer armoedig. Voor ongelooflijk lage lonen moest men met lange werkdagen zware arbeid verrichten, voornamelijk spitten van bosgrond, waarmee 40 à 60 cent per dag werd verdiend. Een paar jaar later f 4.- à f 5.- per week. Iemand, die f 1.- per dag verdiende, was rijk en een benijd man. Van 's morgens 5 tot 's avonds 8 uur ging men bij de boeren dorsen voor 10 cent plus een bord pap.

J.E. Schaap

Potstallen. Landbouw en veeteelt waren toch van ouds de hoofdzaak, speciaal landbouw, n.l. de teelt van rogge, haver en aardappelen. Het mestprobleem gaf hierbij veel moeilijkheden en de schapenhouderijen hielden met het mestvraagstuk nauw verband, evenals de z.g. „potstallen". Hier gold: geen mest, geen gras, geen oogst! Dit gold voor alle zandgronden op de Veluwe. Kunstmest was nog weinig bekend. De zuivelbereiding stond nog op zeer laag peil, de melkwinning was nog zeer onhygiënisch, speciaal door de vele potstallen, waarin dag na dag de mest werd opgehoopt (opgepot). Zelfs in de zomer werden de koeien 's avonds voor de mest op stal gezet. Op de schrale zandgronden trof men voor het merendeel potstallen aan. Door het meerdere gebruik van kunstmest zijn de potstallen langzamerhand verdwenen. Alleen op de betere gronden, langs de Zuiderzee en langs de rivieren, was de veeteelt en melkerij van meer belang.

De gewonnen melk werd op de boerderijen hoofdzakelijk tot boter verwerkt. De boter werd verpakt in vaatjes van 10 kg; enkelen verpakten in vaatjes van 20 kg. De boter werd persoonlijk naar de markt gebracht, voornamelijk naar Apeldoorn, Deventer, Barneveld, Harderwijk en Kampen. Speciaal in Deventer traden als kopers op de heren Ankerstuit, Lugard en Weil. De boter van kleine boerderijen bracht de boerin aan stukjes van 5 kg en kleiner naar de markt. De vaatjes waren voorgeschreven: eiken fust. In ruil brachten de boerinnen winkelwaren mee terug. Iet karnen geschiedde steeds met de hand in de z.g. „stootkarn". Zelden kwam karnen met paard of hond voor.

De mesterij. Een zeer groot gedeelte der gewonnen melk werd aangewend voor het vetmesten van kalveren. Op iedere boerderij trof men dan ook mesthokken aan en het kwam voor, dat een

¹⁷ Amersfoort behoort geografisch niet bij de Veluwe! Toch plaats ik dit hoofdstuk uit het gedenkboek van de VVZM uit 1948 omdat de hier in beschreven melkveehouderij niet erg zal af wijken met die rond *Amersfortia*!

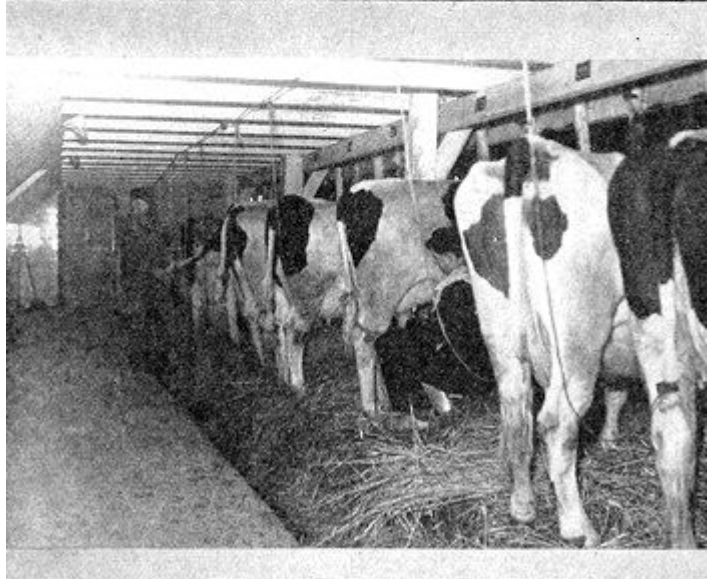
flinke boer in het bezit was van vijf of meer van dergelijke mesthokken. Ieder stierkalfje, dat geboren werd, werd z.g. Opgezet.

[94] Hij, die geen voldoende kalveren van eigen boerderij had, kocht bij, hoofdzakelijk stierkalveren. Het mesten geschiedde merendeels met volle melk, doch ook met eigen afgeroomde melk. De dieren, gemest volgens de eerste methode, brachten de hoogste prijs op. Ervaren kooplui konden zien, *hoe* het kalf was gemest. De duur van het mesten bedroeg meestal ca 12 weken. Met de bij de boterbereiding verkregen karnemelk werden varkens gemest, voornamelijk z.g. Londense varkens, die een gewicht moesten hebben van 120 tot 130 pond, die veel gevraagd werden voor bacon. Hiervoor waren op de Veluwe speciale opkopers aangesteld, die tegelijk de biggenhandel bedreven.

Het eerste bedrijf. Toen in 1896 door Mij „De Veluwe” (verffabriek) een zuivelfabriekje werd opgericht, bestonden de potstallen nog, vooral in het centrum van de Veluwe. Drijfkracht van het fabriekje was electriciteit en stoomlevering geschiedde door een kleine staande ketel. De leiding was in handen van een directrice. Door onenigheid met de directeur van Mij „De Veluwe” richtte haar familie (Branderhorst) in 1897 daarnaast een handkrachtfabriekje op (dat na enkele jaren vanwege de concurrentie werd gesloten).

In de beginne moest dan ook de grondstof voor de fabriekmatige zuivelbereiding hoofdzakelijk van de betere gronden worden aangevoerd. De boeren brachten, óf alleen óf gezamenlijk, de melk naar de fabriek. Het meten der melk geschiedde uitsluitend met meetemmers. Op Zondag werd geen melk ontvangen, hetgeen op de Veluwe tot heden zo is gebleven. Op bescheiden schaal werd boter en wat kaas gemaakt. Dit laatste hield spoedig op. Op de Veluwe werd, en wordt nog zeer weinig kaas gemaakt, noch door de boeren noch door de fabrieken.

De aangevoerde melk werd gepasteuriseerd in een voorwarmer, ontroomd, en room en ontroomde melk afzonderlijk gekoeld. De room werd opgevangen in Schwarz vaten en gekarnd in een Holsteinse karn. Het kneden geschiedde op een kneedbord. Ontromen en boterbereiding geschiedde in één lokaal. Het karnen, kneden en verpakken der boter geschiedde door meisjes, in navolging van Denemarken. In het algemeen voelde men later niet veel meer voor vrouwenar-

Oude en nieuwe stal

beid, en werden de vrouwelijke vervangen door mannelijke krachten. De afgeroomde melk en karnemelk ging terug naar de boerderij. Daar gedurende de grootste melkaanvoer niet alle ondermelk werd teruggenomen, werden met de overtollige ondermelk aan de fabriek varkens gemest, hoofdzakelijk z.g. Londense varkens.

Na een kwijnend bestaan ging op 1 Mei 1899 de fabriek over aan de heren J. E. Schaap en W. C. de Zeeuw onder de naam van J. E. Schaap & Co. Beide heren zijn thans nog in het bedrijf werkzaam. De melkontvangst bedroeg toen ca 1000 liter per dag. Door het meerdere gebruik van kunstmest op de zandgronden werd bij alle boerderijtjes, en zelfs door boerenarbeiders, persoonlijk grond ontgonnen.

Men werkte van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Weldra was iedere landarbeider in het bezit van 1 of 2 koetjes.

Sommigen lieten onder geleide hun [96] koetje grazen aan de wegen, anderen gingen aan de bermen der wegen gras snijden, zoals thans jongens doen voor hun konijnen. Kleine boeren, z.g. keuterboeren, hadden weldra 3 of 4 stuks.

Om de melk te krijgen! Door persoonlijk bezoek moest men trachten nieuwelingen te bewegen, de melk aan de fabriek te leveren. Velen beloofden wel, de melk op een bepaalde datum te leveren, doch wanneer de melkwagen kwam, om ze op te halen bleef méér dan de helft achter. Ze wilden eerst de kat eens uit de boom kijken.

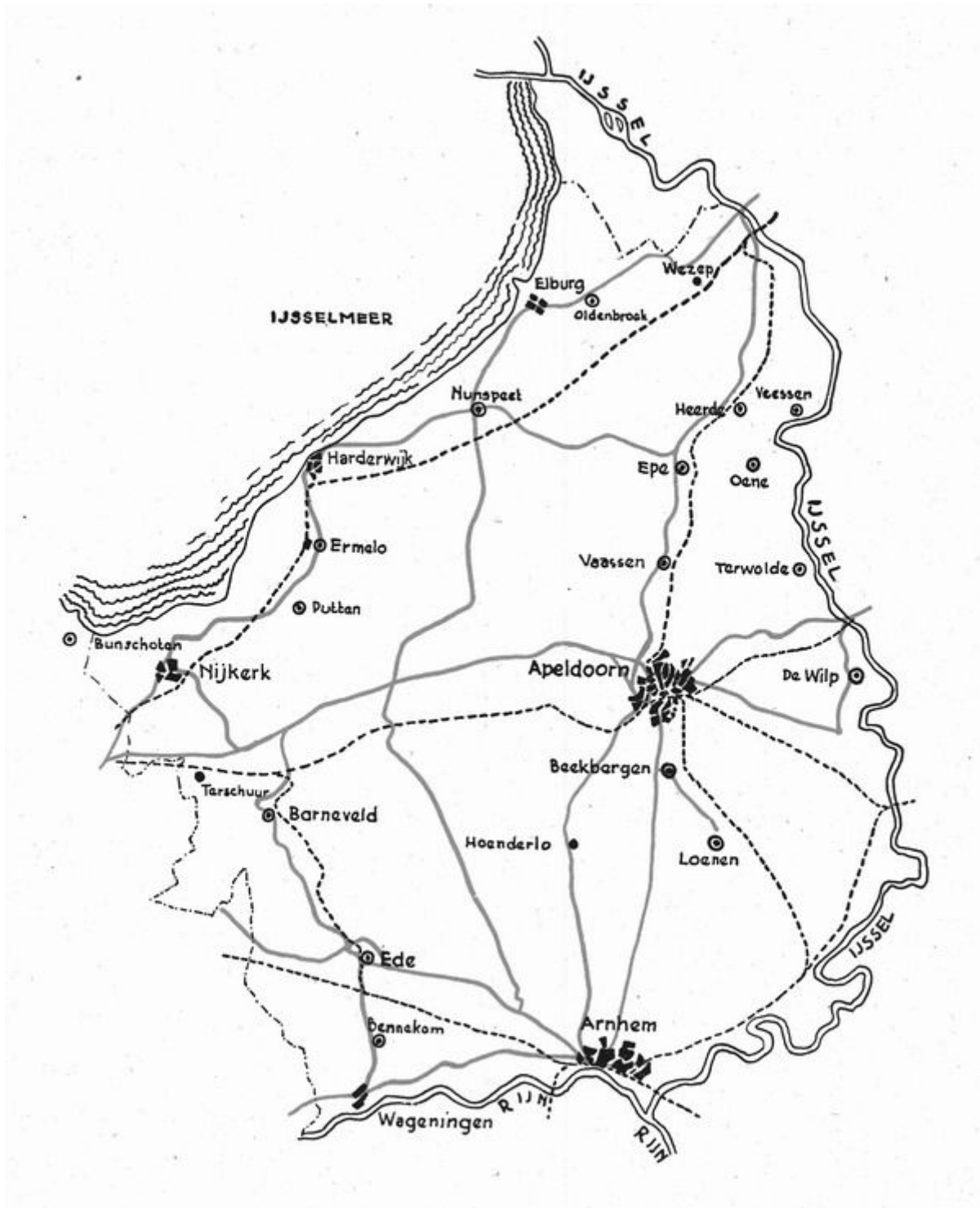
Over het algemeen was de bevolking bijgelovig. Toen een botermaakster geestesziek werd, wisten tegenstanders te vertellen dat dit kwam, omdat de duivel in de fabriekskarn zat. Deze had haar te pakken.

De ontvangst bij de boeren was echter altijd goed en gemoedelijk en men werd overladen met koek, koffie en beschuit met honing. 's Avonds kwam men thuis met de zakken vol koek (het zo gul weggeschonkene werd ongemerkt in de zakken gestopt) en moest men alleen oppassen er niet op te gaan zitten. Iets weigeren werd kwalijk genomen. Het kostte veel moeite en overredingskracht de boeren tot leveren te bewegen. Onbekend maakt onbemind. Toch werden nieuwe melkritten ingesteld. De melkrijders werden uit hun midden aangesteld, waardoor, mede door invloed van deze, de melkaanvoer spoedig toenam.

Hoeveel bedroeg in die jaren de melkprijs? Uitbetaling geschiedde gedeeltelijk tegen vetgehalte en gedeeltelijk tegen vaste prijs. De zomerprijs, van 1 April tot 1 October, bedroeg f 3.04 en de winterprijs, van 1 October tot 1 April, f 3.54 per 100 liter. Boven deze prijzen kregen de leveran-

ciers 80% ondermelk en 8% karnemelk gratis terug. Door deze prijsstelling waren zij, die melk leverden met een laag vetgehalte en knoeiers, het eerst bereid hun melk te verkopen. Het ging dan om het aantal liters, niet om het vet. Weldra was de fabriek genoodzaakt voor vaste prijs toch een minimum vetgehalte te eisen. Spoedig werd zoveel melk ontvangen, dat tot de bouw van een nieuwe grotere fabriek moest worden overgegaan. Op de tegenwoordige plaats werd in 1903 een nieuwe fabriek gebouwd. De aanvoer was intussen gestegen tot 10.000 T. per dag.

Geografisch overzicht.

Oldebroek. De toentertijd bekendste nieuwe machines werden geïnstalleerd. De meetemmers werden vervangen door bascules, het ontromen en karnen geschiedde in afzonderlijke lokalen. De Schwartz vaten werden spoedig vervangen door roombassins en de Holsteinse karns moesten plaats maken voor een karnkneder. Gestadig kwamen meer leveranciers zich aanmelden, waardoor de melkontvangst toenam, doch ook de afstanden, waarop de melk vervoerd moest worden, groter werden. Daarom werd besloten, in Oldebroek een ontroomstation te bouwen. Toen dit bekend werd, kwamen nog meer leveranciers uit die omgeving zich aanmelden, zodat van dit plan werd afgezien, en een volledige fabriek werd gebouwd, welke op 1 Maart 1906 in bedrijf werd gesteld. Voorlopig werd hier uitsluitend boter gemaakt. Toen meer ondermelk aan de fabriek achterbleef, werd deze naar Nunspeet vervoerd, waarvan magere kaas werd bereid. De fabriek was niet voor kaasmakerij ingericht (geen goed pakhuis) en één en ander liet vooral door de kwaliteit der melk in de zomer, nogal te wensen over, zodat de fabricatie niet lonend was. Intussen was in Zoetermeer door de heren Monhemius en A. Noordam (later de heer van Vulpen) een melkpoederfabriek opgericht, „De Centrale Melkfabriek” (later „Zeelandia”), overgebracht uit Zeeland, welke één der eerste melkpoederfabrieken was.

Naar melkpoeder was in binnen- en buitenland goede vraag, zodat in 1912 besloten werd, de fabriek te Oldebroek voor melkpoederfabricatie in te richten. Hiervoor werd overleg gepleegd met de machinefabriek Loog-Landaal te Apeldoorn, die een melkpoedermachine, systeem Hatmaker, zou construeren. De juiste constructie was nog geheim, doch de firma Loog-Landaal kreeg er toevallig één te zien. Het is te begrijpen, dat deze machine nog geen 100% was, zodat hiermede heel wat is afgetobd. Een ware lijdensgeschiedenis. Deze machine werd twee jaar later vervangen door een gefabriceerd door de Goudse machinefabriek.

Vermeldenswaard is wellicht het volgende: Toen een goed product werd gemaakt, zijn er onder toezicht van een medicus (directeur van een sanatorium) proeven genomen, door aan de melk medicijnen toe te voegen en van het verkregen product biscuits te bakken. Dit had ten doel het den patiënten gemakkelijker te maken medicijnen op te nemen, die moeilijk werden ingenomen. Door plotseling vertrek van deze medicus naar Indië zijn de proeven gestaakt.

Nunspeet:

In 1916 werden twee machines, Hatmaker-systeem, in Nunspeet geplaatst. Tevens werd in dat jaar begonnen met de bereiding van het krachtvoedsel „Virogeen”. In 1917 werd begonnen met het fabriceren van Caseïne en in dat jaar werd een machine voor het drogen van dit product aangeschaft (een droogtrommel systeem prof. van Calcar).

In 1919 zijn door de fabriek Nunspeet proeven genomen om de kwaliteit der boter te verbeteren door toevoeging van koolzuur. Hiertoe werd tijdens het kneden koolzuur in de karnkneder ge-

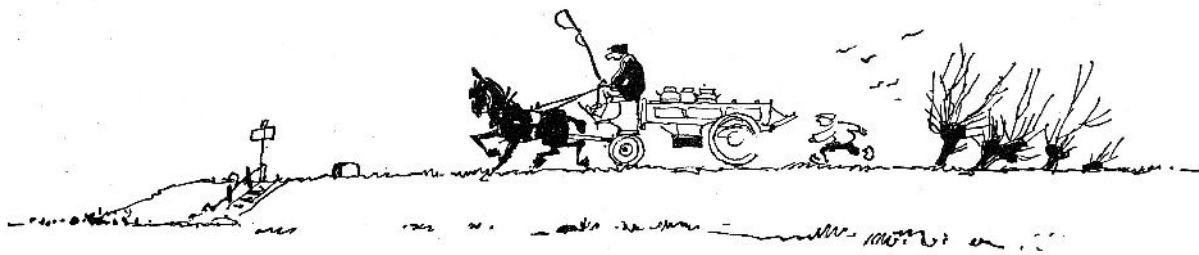
bracht. Uit latere proefnemingen, ook in andere fabrieken, is gebleken, dat de kwaliteit niet minder, doch ook niet beter werd.

Vanaf 1920 werden grote hoeveelheden karnemelkpoeder gefabriceerd en in 1935 is begonnen met de bereiding van roomijs.

Wezep

Ook de condensfabricatie begon zich te ontwikkelen; in Kampen waren twee fabrieken opgericht, n.l. door de heren Jansen en Storms en de heer van Heel.

[101] Zij trachtten hun melkwinningengebied op de Veluwe uit te breiden, waardoor de concurrentiestrijd groter werd, met het gevolg, dat in 1915 de coöp. fabriek „Kamperveen" te Wezep werd opgericht. De eerste directeur was de heer J. G. Veening, die tot heden nog de leiding heeft. De fabriek kan als één der beste coöperaties worden beschouwd. De melkaanvoer nam snel toe, en was in korte tijd meer dan verdubbeld. In 1918 werd begonnen met de bereiding van Hatmaker melkpoeder, in 1929 met de fabricatie van gecondenseerde melk (vatenmelk) en blokmelk en de bereiding van Krause melkpoeder staat thans op het programma. Fok- en contróle-verenigingen, stierhouderij en T.B.C.-bestrijding en melkcursussen werden gesteund. Een voorlichtingsdienst is ingesteld.

Nunspeet:

In Maart 1918 nam de heer van Heel de fabriek te Oldebroek over en werd de fabriek te Nunspeet op de gewone manier voortgezet, totdat in 1939 een groot Zwitsers concern een fabriek in Holland wilde exploiteren. Dit concern exploiteert reeds fabrieken in meerdere andere landen, waar o.a. de wereldberoemde Tropenmelk „Bear Brand" en andere bekende merken gemaakt werden. Dit concern kocht eerst in Holland gecondenseerde melk bij, doch gaf er de voorkeur aan, deze daar zelf te fabriceren. Tot dit doel heeft men toen de fabriek te Nunspeet overgenomen. Een nieuwe fabriek, speciaal voor de bereiding van gecondenseerde melk werd bijgebouwd, met afdelingen voor speciaalproducten. De allernieuwste machines en werktuigen uit roestvrij staal werden geïnstalleerd. In 1947 werd begonnen met het in Zwitserland en vele andere landen bekende kindervoedsel „Lait Guigoz". In 1940 werd door genoemd concern de „V.V.M." overgenomen. Hierbij waren aangesloten: de fabrieken „Altena" te **Doornspijk**, „Amerfortia" te **Harderwijk**, de fabriek „Veldwijk" te **Ermelo** en „De Eendracht" te **Nijkerk**. De gehele combinatie werd voortgezet onder de naam van Verenigde Veluwsche Melkproductenfabrieken met als hoofdkantoor Nunspeet.

In Februari 1946 werd bovendien de fabriek „De Harselaar" te **Barneveld** aangekocht, waar kaas werd gefabriceerd.

Het hoofdbedrijf der combinatie is het fabriceren van gesuikerde gecondenseerde melk, evaporated en speciaalproducten. De bereiding dezer producten geschiedt in de fabriek te Nunspeet.

No.	N A A M	P L A A T S	O P G E R I C H T			O V E R G E G A A N O F O M G E Z E T			Op- geheven in jaar	I n 1948	
			in jaar	als bedrijf	Met handkr. ofstoom	In jaar	In C. of P.	Stoom of Electrisch		als C. of P.	met St. en/of Electr.
1	Kamperveen	Wezep	1915	Coöp.	St.	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
	J. E. Schaap & Co.	Oldebroek	1906	Part.	"	1918	naar van Heel	—	1918	—	—
	van Heel.	"	"	"	"	1918	P. St.	—	—	(Ontvangstation)	—
	Altena	Doornspijk	1897	"	"	1940	naar V.V.M. Nunspeet	—	1940	—	—
	Branderborst	Nunspeet	1897	"	H. Kr.	—	—	—	1901	—	—
2	J. E. Schaap & Co.	"	1899	"	"	1909	naar V.V.M. Nunspeet	—	1939	—	—
	V.V.M.	"	1939	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
3	Amersfortia	Harderwijk	1906	"	St.	1940	naar V.V.M. Nunspeet	—	1940	—	—
	V.V.M.	"	1940	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
4	Veldwijk	Ermelo	1908	"	H. Kr.	1909	naar W. Arendsen St.	—	1908	—	—
	Veldwijk (W. Arendsen)	"	1909	"	St.	1940	naar V.V.M. Nunspeet	—	1940	—	—
5	V.V.M.	"	1940	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
	Nijkerk & Putten	Putten	1904	"	"	1919	Coöp.	—	1919	—	—
6	Putten	"	1919	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
	de Eendracht	Nijkerk	1902	"	"	1940	naar V.V.M. Nunspeet	—	1940	—	—
7	V.V.M.	"	1940	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
	Volharding	"	1898	"	"	1918	Coöp.	—	—	Coöp.	S. en E.
8	Kleine Tol	Bunschoten	1900	"	"	1918	naar Coöp. Eemlandia	—	1918	—	—
	Eemlandia	"	1918	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
9	de Harselaar	Barneveld	1919	Part.	"	1946	naar V.V.M. Nunspeet	—	1946	—	—
	V.V.M.	"	1946	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
10	Baron van Nagel	"	1897	"	"	1931	Coöp.	—	1901	—	—
	de Eendracht	Terschuur	1901	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
11	Knuttel	Ede	1895	Part.	"	1901	naar C. Zuivelfabr. Ede	—	1901	—	—
	de Hoop	Wageningen	1898	"	"	1903	naar C. Concordia E.W.	—	1903	—	—
12	Concordia	Ede/Wageningen	1903	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
	Edensche Melkinrichting	Ede	1900	Part.	"	—	—	—	1910	—	—
13	" " J. de Kruif	"	1927	"	"	—	—	—	—	Part.	S. en E.
	de Hoop	Bennekom	1933	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
14	Deelenvoord	Hoenderloo	1936	Part.	"	—	—	—	1947	—	—
	de Gelderland	Loenen	1903	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
15	Eerste Coöp. Melkslijters	Apeldoorn	1916	"	"	—	—	—	1924	—	—
	Melkinr. de Sierkan.	"	1924	Part.	"	—	—	—	1934	—	—
16	" de Veluwe	"	1934	"	"	—	—	—	1947	—	—
	" de Goede Verwachting	"	?	"	"	1940	naar A.M.V. A'doorn	—	1940	—	—
17	Apeld. Melksl. Ver. (A.M.V.)	"	1940	"	"	1946	naar Coöp. Mariëndaal	—	1946	—	—
	M. I. de Bonte Koe (L.v. Rijswijk)	"	1924	"	"	—	—	—	1946	—	—
18	" „ Zuivelsticht	"	1927	"	"	1942	naar Melkslijtersbedr.	—	1942	—	—
	" „ de Ruiters Melkinrichting	"	1916	"	"	1940	—	—	1940	—	—
19	M. I. J. de Groot	"	1935	"	"	1940	naar Coöp. Mariëndaal	—	1940	—	—
	Mariëndaal	"	1905	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
20	Wilp	Wilp	1897	"	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
	Emstermate	Terwolde	1897?	Part.	"	—	—	—	1915	—	—
17	de Boerenstand	"	1912	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
	Jonas	Vaassen	1900	Part.	"	—	—	—	1920	—	—
18	Klein Essink	Beekbergen	1928	"	"	—	—	—	1946	—	—
	Onze fabriek	Epe	1891	Coöp.	H. Kr.	'42-'08	naar Gelria Stoom	—	1942	—	—
19	J. Westerink	"	1895	Part.	St.	1900	naar Gelria	—	1900	—	—
	Gelria	"	1900	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.
20	Weigmans	"	1899	Part.	H. Kr.	—	—	—	1902	—	—
	de Hoop	Oene	1895	Coöp.	"	1898	—	Stoom	—	Coöp.	S. en E.
19	W. v. Altena	Heerde	1893	Part.	St.	—	—	—	1904	—	—
	J. G. v. Riemsdijk	"	1897	"	H. Kr.	1878	—	Stoom	1908	—	—
20	N.V. Veessen	Veessen	1896	"	St.	'40-'03	Coöp. naar Heerde	—	1940	—	—
	Heerde	Heerde	1901	Coöp.	"	—	—	—	—	Coöp.	S. en E.

No	Naam	Plaats	De thans bestaande bedrijven verwerken de melk, tot: ☐ of kunnen de melk verwerken tot: △																
			Kaas	Boter	Cons. melk en melk prod.	Melk poeder		Gecondens. melk			Speciaal producten								
						Harmaker	Krause	Met suiker		Krachtvoeder	Kindervoedsel	Genoëmiddelen	Room cons. Ijs	Caseïne	Karnemelkpoeder	Blokmelk			
Europa	Tropen	Blik	Vat	Blik															
1	Kamperveeh	Wezep			☐														
2	V.V.M.	Nunspeet			☐			☐		☐									
3	V.V.M.	Harderwijk			☐														
4	V.V.M.	Ermelo																	
5	Putten	Putten																	
6	V.V.M.	Nijkerk			☐														
7	Volharding	Nijkerk			☐						☐								
8	Eemlandia	Bunschoten			☐													△	
9	V.V.M.	Barneveld	△		☐														
10	de Eendracht	Terschuur			☐														
11	Concordia	Ede/Wageningen			☐														
12	M.I.J. de Kruif	Ede			☐														
13	de Hoop	Bennekom			☐														
14	de Gelderland	Loenen			☐														
15	Mariëndaal	Apeldoorn			☐														
16	Wilp	Wilp			☐														
17	de Boerenstand	Terwolde			☐	☐													
18	Gelria	Epe			☐														
19	de Hoop	Oene			☐														
20	Heerde	Heerde			☐														

Zo nodig wordt melk betrokken van de aangesloten fabrieken, terwijl regelmatig melk wordt bijgekocht van de omliggende coöperatieve fabrieken. In 1940 werd de fabriek „Altena" te **Doornspijk** stopgezet en de melk naar Nunspeet vervoerd.

In 1948 werd een groot magazijn gebouwd en de afdeling speciaalproducten uitgebreid. Door de V.V.M. wordt steun verleend aan: melkcursussen, voormelkerscursussen, contröle- en fokveeverenigingen, stierhouderijen en T.B.C.-bestrijding. Een voorlichtingsdienst is ingesteld. Hiervoor worden z.g. „praatavonden' gehouden, waar boeren uit een bepaalde kring 's avonds bij elkaar komen, en alle vragen gesteld kunnen worden op landbouw- en veeteeltgebied.

Resumerend over de eerste 25 jaar der fabriekmatige zuivelbereiding op de Veluwe kan men zeggen, dat op de Veluwe oorspronkelijk het telen van landbouwproducten, zoals rogge, haver en aardappelen, hoofdzaak was. Zuivelbereiding was nog van weinig betekenis. Deze toestand is echter niet bestendig. Door oorzaken, zoals daling der graanprijzen en meerder gebruik van kunstmest enz., is de melkveehouderij sterk bevorderd. Alle melk werd tot boter verwerkt, behalve de melk, welke plaatselijk voor consumptie nodig was.

levering van consumptiemelk geschiedde nog voornamelijk door boeren/melkslijters, en een groot gedeelte der melk werd gebruikt voor het mesten van kalveren.

De melkpoederfabricatie was nog van weinig betekenis en gecondenseerde melk werd op de Veluwe nog niet gefabriceerd, omdat men meende, dat van de gewonnen melk geen goed product te maken was. Kaas werd praktisch niet gemaakt en wat was hiervan de oorzaak? Hoewel alle ondermelk en karnemelk naar de boerderij terugging, was dit niet voldoende om gebruikt te worden voor het opfokken en mesten van kalveren en varkens.

[102] Wei had en heeft nog de naam, zeer weinig voedingswaarde te hebben, zodat de fabriek, die nog kaas zou willen maken, geen afzet had voor de wei. Zodoende was het opfokken en mesten van kalveren en varkens op de boerderij een nevenbedrijf geworden. Verder zou als oorzaak van het niet-kaasmaken kunnen worden genoemd de onhygiënische melkwinning, het niet-ontvangen van melk op Zondag, waardoor kaasmakerij op Maandag praktisch was uitgesloten, het niet voldoende op de hoogte zijn van pasteurisatie en van de bacteriologische omstandigheden.

In welk stadium bevond zich de zuivelbereiding in de eerste jaren op de Veluwe?

Elburg/Doornspijk:

In 1896/97 is de fabriek N.V. „Altena" opgericht met als eerste directeur de heer J. Westerman, opgevolgd door de heer J. van Binsbergen. Hier werd de eerste jaren uitsluitend boter gefabriceerd. Deze N.V. begon omstreeks 1913 met het fabriceren van melkpoeder met een droogmachine van de firma Nicolai, waarvoor licentierecht moest worden betaald. Later is deze machine vervangen door machines van de Goudse Machinefabriek.

Harderwijk:

In 1905 werd door de heer v. d. Wal uit Amersfoort de fabriek „Amerfortia II" opgericht. De heer v. d. Wal exploiteerde reeds in Amersfoort de melkinrichting „Amersfortia".

Doel van de oprichting was hoofdzakelijk om de omgeving met de vele gestichten en het Koloniaal Werfdepót van consumptiemelk te voorzien. Hier werd dan ook de eerste jaren uitsluitend boter gefabriceerd. De eerste directeur was de heer Terwista, en sinds 1923 de heer K. G. Boer bedrijfsleider.

Ermelo:

In 1908 werd door 7 veehouders (begin dus van coöperatie, die zich niet ontwikkeld heeft) een handkrachtfabriekje „Veldwijk" begonnen. Dit fabriekje werd in 1909 overgedaan aan de heren W. Arendsen te Putten en Werkhoven. De fabriek werd verbouwd van hand- in stoomkracht en de melkaanvoer nam sterk toe. Op hun beurt verkochten zij dit bedrijf in 1912 aan de heer Posthuma (gerepatrieerd uit Transvaal), die in 1915 de fabriek weer overdeed aan de Gebr. Zwikker uit Zaandam. Deze verbouwden de fabriek opnieuw en begonnen tevens een graanhandel, die op heden nog bestaat. De zuivelfabriek brachten zij in 1920 in bij de Ver. Veluwsche Melkfabrieken, daar Altena en Amersfortia II zich onder de leiding van de heer W. v. Dam te Amersfoort hadden verenigd. In 1923 werd de fabriek De Eendracht te Nijkerk in deze combinatie opgenomen.

Putten:

De zuivelfabriek in Putten werd opgericht in 1904 door de heren Floris Vos uit Bussum en de heer Koopman uit Hilversum, onder de naam van „Vereenigde Zuivelfabrieken Nijkerk en Putten". De eerste directeur was de heer Meintema, de laatste de heer S. v.d. Mey, totdat in 1919 de fabriek werd overgenomen door een coöperatie met als directeur de tegenwoordige heer H.

Haanstra. Hoofdzaak is steeds geweest boterbereiding met tijdelijk kaasmakerij en in de beginne varkensmesterij.

Nijkerk:

In Nijkerk werd in 1902 de zuivelfabriek „De Eendracht" opgericht door de [104] heren H. Ham, E. Staal, E. v. Dijkhuizen en J. Kamphorst. Er werd boter en kaas gemaakt en honderden varkens gemest. Het kaasmaken duurde slechts kort. Tevens werd flessenmelk gemaakt voor Amersfoort. De fabriek ging weldra over aan de heren v.d. Steur, S. Visscher en E. Syperda. Het resultaat was niet bevredigend, zodat laatstgenoemde heren de fabriek op 1. Juli 1923 overdeden aan de Verenigde Veluwse Melkfabrieken.

Tevens werd in 1898 door de heer M. Prins een fabriek opgericht, die deze in 1903 overdeed aan de heer Borgman. De heer Borgman verkocht haar op zijn beurt nog in 1903 aan de heer Floris Vos, voor wie als directeur optrad de heer S. v.d. Mey. De heer Floris Vos verbond zich intussen met de familie Koopman te Hilversum.

In Mei 1918 werd een coöperatie opgericht, die de fabriek van de heer Floris Vos overnam en haar onder de naam „Volharding" voortzette. De eerste directeur was de heer M. Pel. Deze coöperatie bestaat nog. Eerst werd uitsluitend boter gemaakt. In 1918 begon men met de bereiding van melkpoeder en na verbouwing in 1923 met de bereiding van gecondenseerde melk) uitsluitend vatenmelk, geen blikmelk). De laatste jaren werden fok- en controlevereniging en T.B.C.-bestrijding gesteund.

Bunschoten:

In 1900 werd een fabriekje opgericht, genaamd „De kleine Pol" dat in 1918 door een coöperatie werd overgenomen. Als eerste directeur werd benoemd de heer S. C. Visser. In 1928 brandde de fabriek geheel uit. Een nieuwe fabriek werd gebouwd en onder leiding van de heer T. Hoogkamp speciaal ingericht voor de fabricatie van Hatmaker melkpoeder. Tijdelijk is hier zeer veel caseïne bereid voor de kunstzijde-industrie (voor de Mij „Himca" van 1937 tot 1940).

Barneveld:

De stoomzuivelfabriek „De Harselaar" werd in 1919 opgericht door de heren J. H. van Swieten en Gelens. De eerste directeur was de heer Rollema, opgevolgd door de heer Sliekker, totdat in 1926 de heer van Swieten zelf de leiding heeft genomen. Onder diens leiding is van de overmelk ook een paar jaar kaas gemaakt. Verder werd consumptiemelk enz. afgeleverd aan Barneveld en Voorthuizen. De resultaten waren niet bevredigend, zodat de fabriek in 1930 werd stopgezet. De fabriek werd aangekocht door de heer W. Heuveling te Bunschoten, die haar in November 1931 weer overdeed aan de heer K. Snijder te Barneveld. Een groot gedeelte der melk werd toen verkaasd. In 1937 werd een melkpoedermachine geplaatst en is één jaar de overmelk verpoederd. In September 1940 werd de fabriek aan de heer B. Baars te Bodegraven verkocht, die de fabriek geheel verbouwde tot kaasfabriek. Tevens werd een flink kaaspakhuis bijgebouwd. Tot 1946 was kaasbereiding de hoofdzaak en de kwaliteit der kaas was steeds bevredigend. In Februari 1946 ging de fabriek aan de V.V.M. te Nunspeet over. Het eerste jaar werd met de kaasbereiding doorgegaan, doch door de te hoge heffingen, welke gebaseerd zijn op Friesland (welke niet als gemiddelde kunnen worden aangenomen) is de kaasmakerij stopgezet en de melk hoofdzakelijk naar Nunspeet vervoerd voor de bereiding van andere producten.

Barneveld/Terschuur:

Omstreeks 1897 richtte de heer Baron van Nagel], burgemeester van Barneveld, een fabriekje op. [105] In September 1901 werd de coöp. stoomzuivelfabriek „De Eendracht”, **Terschuur**, opgericht, die tevens de fabriek van Baron van Nagell overnam, en een nieuwe fabriek bouwde in Terschuur. De eerste directeur van beide fabrieken was tot 1915 de heer R. Nolde, daarna kwam elk der fabrieken onder eigen leiding en wel **Barneveld** onder leiding van de heer J. Mastenbroek en Terschuur onder de heer J. Broekhuizen. Vanaf 1937 werd de gehele leiding weer toevertrouwd aan één directeur, n.l. de tegenwoordige heer J. Broekhuizen. De gewone producten: boter, consumptiemelk enz. werden gefabriceerd. De melkaanvoer nam, zoals aan de meeste fabrieken, gestadig toe. Ook het vetgehalte der melk ging langzaam naar boven. De laatste jaren werden T.B.C.-bestrijding, stierhouderijen, fok- en controleverenigingen enz. gesteund.

Ede/Wageningen:

In 1895 richtte de heer Knuttel een fabriekje op. De melkprijs was in die jaren zeer laag, ca. 3 cent per liter in de zomermaanden, daar in die tijd de boter in Engeland slechts 75 cent per kg opbracht, wat de boeren ontevreden maakte. Zodoende werd in 1898 te **Wageningen** de N.V. Stoomzuivelfabriek „De Hoop” opgericht. Bij de oprichting werd de vorm van N.V. gekozen met kleine aandelen, zodat ook de boeren in het bezit hiervan konden komen. De aandelen werden in 1903 door „Concordia”, Ede-Wageningen, overgenomen. In 1901 deed de heer Knuttel, door ziekte genoodzaakt, zijn fabriek over aan de coöp. vereniging stoomzuivelfabriek „Concordia” met als eerste directeur de heer Balk.

In Maart 1903 kwam de coöp. vereniging „Concordia” Ede-Wageningen tot stand met als eerste directeur de heer J. Westerman. De melkaanvoer nam te Ede en Wageningen gestadig toe, zodat in 1909 en 1913 de fabriek te Ede werd verbouwd en Wageningen in 1912 en 1914. Onder leiding van de heer Ing. A. Schroder, opvolger van de heer Westerman, is veel gedaan aan verbetering van de melkwinning, door het houden van melkcursussen, melkcontrôle en T.B.C.-bestrijding. Hoofdzaak bij beide fabrieken was boterbereiding en melkinrichting.

Ede:

Omstreeks 1900 werd hier een kleine melkinrichting opgericht, de N.V. Edensche Melkinrichting, met als eerste directeur de heer Posthuma. Deze inrichting werd echter in 1910 opgeheven en de melkvoorziening werd daarna voor een groot gedeelte verzorgd door de fabriek „Concordia” te Wageningen (opgericht in 1903).

In 1927 richtte de heer J. de Kruif de Edensche Melkinrichting op, gevestigd aan de Bunschoterweg. Deze inrichting bestaat nog.

Bennekom:

In 1898 waren reeds pogingen aangewend hier een coöp. fabriek op te richten, die echter niet tot stand kwam. De oprichting van de coöp. stoomzuivelfabriek „De Hoop” geschiedde eerst in 1933 en wel door ca 200 boeren, die eerst aangesloten waren bij de coöp. „Concordia” te Ede, doch vóór 1 Januari 1932 om bepaalde redenen hun lidmaatschap hadden opgezegd. In Augustus 1933 is de fabriek begonnen de melk te verwerken. Voordien geschiedde dit door de coöp. fabriek „De Volharding” te Nijkerk. Als eerste directeur trad op de tegenwoordige heer T. v.d. Brink. Speciaalproducten, condens of melkpoeder worden niet gefabriceerd.

Hoenderloo:

In 1936 werd de N.V. Zuivelfabriek „Deelerwoud" opgericht. Hier werd het eerste jaar alleen de melk van het landgoed verwerkt. Het volgende jaar werd [106] bovendien nog de melk ontvangen van drie leveranciers uit Beekbergen. Dit bleef zo tot 1937, toen de heer Stade directeur werd. De melkontvangst steeg aanmerkelijk. In 1947 werd de fabriek opgeheven. De leveranciers werden overgenomen door de coöp. „Mariëndaal" te Apeldoorn, de V.V.M. te Barneveld en de „Galak" te Amerongen.

Vanaf den beginne werd alleen boter gefabriceerd, consumptiemelk enz., benevens consumptie-ijs.

De heer Stada zal de ijsbereiding voortzetten.

Loenen:

Alhier werd in 1903 een coöp. zuivelfabriek opgericht, genaamd „De Gelderland" met als eerste directeur de heer Twijnstra. Na 1945 de heer D. Koopmans. De melkontvangst is na de oprichting verviervoudigd. Alleen gewone melkproducten werden gefabriceerd. Fok- en contróleverenigingen, T.B.C.-bestrijding enz. worden gesteund.

Apeldoorn:

Hier zijn meerdere melkinrichtingen opgericht, o.a.: „De eerste coöp. Melkslijters", opgericht in 1916 en in 1924 voortgezet als melkinrichting „De Sierkan" tot 1934.

Daarna nam de heer Bargerman de Sierkan over en zette deze voort onder de naam melkinrichting „De Veluwe".

De heer J. Groot Sr begon in 1898 een melkslijtersbedrijf „De Goede Verwachting", zette dit voort tot 1933. De heer J. Groot Jr nam in 1933 de zaak over en richtte deze in 1938 in als melkinrichting. In 1940 deed hij de zaak over aan de Apeldoornsche Melkcentrale A.M.C. Deze werkte door tot 1946, waarna zij de zaak overdeed aan,, „Mariëndaal".

In 1933 richtte de heer G. Groot een melkslijtersbedrijf op, dat ook in 1938 werd ingericht als melkinrichting. Dit bedrijf ging in 1941 over aan „Mariëndaal".

Verder richtte de heer L. van Rijswijk in 1924 de melkinrichting „De Bonte Koe" op, die in 1943 werd opgeheven.

De heer H. Verbeek begon in 1927 de melkinrichting „Zuivelsticht" en zette deze in 1942 om in een melkslijtersbedrijf. De Ruiters' Melkinrichting werd opgericht in 1916 en opgeheven in 1940, waarna ook dit bedrijf werd omgezet in een melkslijtersvereniging.

Mariëndaal:

Deze coöp. fabriek werd opgericht in 1905: De naam is ontleend aan de naam van een grote villa, welke voorheen stond op de plaats van deze fabriek, aan de Oosterdwarslaan. De eerste directeur was de heer B. v.d. Burg Wzn. Bij de oprichting werd slechts melk verwerkt van 28 leveranciers met 127 koeien. De grootste uitbreiding ging tot 1930, tijdens het beheer van de heer B. v.d.

Burg. Vanaf het begin werd de melk betaald naar vetgehalte, later ook naar kwaliteit. Controle- en fokverenigingen, T.B.C.-bestrijding en melkcursussen werden gesteund. Bovendien werd een stalwedstrijd onder de leveranciers gehouden, wat de hygiënische melkwinning zeer ten goede is gekomen. In 1921/22 werd een nieuwe fabriek gebouwd aan de Deventerstraat. De melk werd betrokken uit Apeldoorn, Teuge, Twello, Terwolde en Beekbergen. Gewone melkproducten werden gemaakt, zoals boter, consumptiemelk enz. Na 1930 werd een paar jaar ook melkpoeder gefabri-

ceerd en enkele jaren kaas. De kaasbereiding is geheel gestaakt; de tegenwoordige directeur is de heer Kooier.

Wilp:

[107] In 1897 werd alhier de coöp. stoomzuivelfabriek „Wilp" opgericht. Als eerste directeur trad op de heer J. Roorda, thans de heer P. v.d. Veer vanaf 1911. De melkontvangst is na de oprichting ongeveer verdriedubbeld. Gewone melkproducten werden gefabriceerd. Ook hier werden fok- en controleverenigingen, T.B.C.-bestrijding enz. gesteund.

Terwolde:

De heren Lugard richtten in 1890 een stoomzuivelfabriekje op, genaamd „Emstermate", dat reeds in 1915 werd opgeheven. In 1912/13 werd de coöp. stoomzuivelfabriek „De Boerenstand" opgericht. Eerste directeur was de heer T. de Boer tot 1927, daarna de heer P. Holstein. De gewone melkproducten werden gefabriceerd, benevens karnemelkpoeder „Holkapo". De melkontvangst nam na de oprichting belangrijk toe (minstens verdubbeld). Vanaf 1925 werd ook Hatmaker melkpoeder gemaakt. Ook hier werden de diverse verenigingen gesteund.

Vaassen:

De heer Jac. Brouwer van de Jonas begon in 1900 in Vaassen een handkrachtfabriekje, dat in 1920 werd opgeheven.

Beekbergen:

De heer Klein Essink begon in 1928 een stoomzuivelfabriekje. In 1946 werd dit opgeheven en de melk overgenomen door de coöp. Loenen.

Epe:

Hier werd in 1890/91 de coöp. „Onze Fabriek" opgericht. Men begon met handkracht en in 1908 werd het fabriekje voor stoomkracht ingericht. In 1942 werd de fabriek overgenomen door de coöp. stoomzuivelfabriek „Gelria".

De heer J. Westerink begon in 1895 een fabriekje, gedeeltelijk gedreven, door waterkracht.

De heer Weigmans begon in 1899 een handkrachtfabriekje, dat reeds in 1902 werd stopgezet.

Het fabriekje van de heer Westerink werd in 1900 overgenomen door de coöp. stoomzuivelfabriek „Gelria" (opgericht, in 1900). De eerste directeur van „Gelria" was de heer J. v.d. Wal van 1900 tot 1934; de tegenwoordige directeur is de heer E. J. Abbink. Alleen gewone melkproducten worden gefabriceerd. Fok- en contróleverenigingen worden gesteund. Door overname van „Onze Fabriek" werd de melkontvangst in verhouding tot het begin vertienvoudigd.

Oene:

De coöp. stoomzuivelfabriek „De Hoop" werd opgericht in 1895. Men begon als handkrachtfabriekje op een boerderij. Vervolgens werd een nieuw handkrachtfabriekje gebouwd, dat in 1898 werd ingericht voor stoomkracht. In 1923 werd de fabriek verbouwd en vergroot.

De eerste directeur was de heer Wieldraaijer, de tegenwoordige de heer H. Mulder, vanaf 1915. Sinds 1934 is aan de fabriek een melkinrichting verbonden en legt men zich hierop speciaal toe. Een filiaal en depôts zijn in Apeldoorn gevestigd. De melkontvangst werd verviervoudigd. Fok-contróleverenigingen enz. worden gesteund.

Heerde:

De heer W. van Altena begon een stoomzuivelfabriekje in 1893, dat werd stop gezet in 1904.

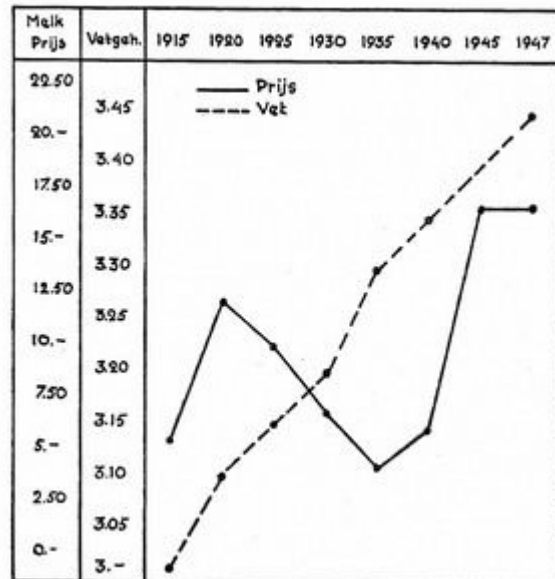
[108] De heer J. G. van Riemsdijk begon in 1897 een handkrachtfabriekje en zette dit twee jaar later om in stoomkracht. In 1908 werd de fabriek stopgezet. De N.V. Veessen werd opgericht in 1898 en in 1903 omgezet in een coöperatie met als directeur de heer Kastelein. In 1940 gingen de leveranciers over naar de coöp. stoomzuivelfabriek „Heerde”, welke in 1901 was opgericht. De eerste directeur hiervan was tot 1939 de heer T. F. Koopmans. De melkontvangst is verviervoudigd. Alleen gewone melkproducten werden gefabriceerd. Contrôle en fokverenigingen worden gesteund.

Résumé:

Zoals uit het vorenstaande is gebleken, ging de ontwikkeling der zuivelbereiding snel vooruit. Potstallen waren inmiddels door het meerdere gebruik van kunstmest verdwenen.

Van de zijde der fabrieken, speciaal op de Noord-Veluwe, werd in samenwerking met het Zuivelconsulentschap (Commissie voor Verbetering van Melkwinning en Stalverbetering in Gelderland) gewezen op hygiënische melkwinning. Met steun der fabrieken werden melkcursussen en voormelkerscursussen opgericht, controle- en fokverenigingen, stierhouderijen en T.B.C.-bestrijding werden gesteund, zodat in de loop der laatste jaren ook het gemiddelde vetgehalte der gewonnen melk regelmatig hoger werd (zie onderstaande grafiek).

Ook de gemiddelde melkgiften per koe werden door selectie - tot de tweede wereldoorlog - hoger, van 2500-3000 liter per jaar. Het veebeslag werd, wat exterieur aangaat, beter. De melkaanvoer bij de fabrieken nam over de gehele Veluwe toe, omdat de veehouders begrepen, dat fabriekmatige verwerking het voordeligst was en aan het mesten der kalveren meer risico was verbonden. Daar meer kunstmest disponibel was, werden meer woeste gronden ontgonnen. De melkprijzen waren voor de boeren bevredigender (zie onderstaande grafiek). De melkaanvoer is over de gehele linie ongeveer verdrievoudigd. Ook de inrichting der fabrieken werd over het algemeen regelmatig verbeterd. Meerdere fabrieken zijn thans ingericht voor het maken van Hatmaker melkpoeder, zoals de Coöp. „Kamperveen" te Wezep, de V.V.M. te Nunspeet, Harderwijk en Nijkerk (2), Bunschoten en Terwolde.

Gecondenseerde melk in vaten wordt gefabriceerd door de coöp. „Kamperveen”, Wezep en „De Volharding” in Nijkerk. Gecondenseerde melk met suiker, speciaal Tropenmelk in blik en evaporated melk door de V.V.M. te Nunspeet. Tevens is deze laatste fabriek ingericht voor de bereiding van speciaalproducten.

Als kaasfabriek is ingericht „De Harselaar” te Barneveld (van de V.V.M. te Nunspeet – zie tabel pag. 102).

Uit één en ander blijkt, dat op de Veluwe in het algemeen en in ieder opzicht vooruitgang is te bespeuren, zowel wat kwaliteit als samenstelling der melk betreft, wat zeker de melkleveranciers op de Veluwe ten goede is gekomen.

Thans is het wachten op de verplichte uitbetaling naar kwaliteit, en verplichte T.B.C.-bestrijding. Dank zij de leiders der fabrieken, veeteelt-, landbouw- en zuivelconsulenten in Gelderland is op de Veluwe een groot werk verricht.

J. E. Schaap.